

BİRİNCİ BÖLÜM NAMAZ	5
Farz Namazlar	5
Günlük Namazlar	6
Sabah Namazının Vakti	7
Öğle ve İkinci Namazının Vakti	8
Akşam ve Yatsı Namazının Vakti	9
Namaz Vakitlerinin Hükümleri	10
Namazlar Arasında Sıralama	11
Müstehap Namazlar	12
Kible	14
Namazda ÖrtünmeMesele	15
Namaz Kılanın Örtünme Şartları	16
1. Temiz Olmalıdır	17
Namaz Kılan Kimsenin Beden veya Elbisesinin Temiz Olması Gerekli Olmayan Yerler	18
2. Mübah Olmalıdır	20
3. Murdarın Bir Parçasından Olmamalıdır	21
4. Eti Haram Hayvanın Parçasından Olmamalıdır	22
5. Erkeğin Elbisesi Altından Olmamalıdır	23
6. Erkeğin Elbisesi Saf İpekten Olmamalıdır	24
Namaz Kılan Kimsenin Elbisesinin Müstehap ve Mekruhları	25
Namaz Kılan Kimsenin Mekânının Şartları	26
1. Mübah Olmalıdır	27
2. Hareketsiz Olmalıdır	28
3. Mekânda Durulması Haram Olmamalıdır	29
4. Peygamber Ekrem (s.a.a) ve İmamların (a.s) Kabri Önünde Olmamalıdır	30
5. Secde Edilecek Yer Temiz Olmalıdır	31
6. Kadın ve Erkek Arasında Mesafe Olmalıdır	32
7. Düz Olmalıdır	33
Mescit Hükümleri	34
Ezan ve Kamet	35
Namazın Farzları	36
1. Niyet	37
2. Kıyam	38
3. Tekbiretü'l-İhram (İftitah Tekbiri)	40
4. Kıraat	41
5. Rükû	44
6. Secdeler	46
Üzerine Secde Edilmesi Sahih Olan Şeyler	48
Kur'an'ın Farz Secdesi	50
7. Teşhüt	51
8. Selam	52
9. Tertib	53
10. Muvalât	54
Kunût	55
Namazın Takibi	56

Namazın Tercümesi	57
Namazı Bozan Şeyler	60
Namazın Şekleri	62
1. Namazın aslında şek;	63
2. Namazın Cüzlerinde Şek	64
3. Namazın Rekâtlarında Şek	65
Namazı Batıl Eden Şekler	66
Sahih Şekler	67
İhtiyat Namazı	69
İtibar Edilmeyen Şekler	70
1. Yeri Geçen Yerlerde Şek	71
2. Selamdan Sonra Şek	72
3. Namaz Vaktinin Geçmesinden Sonra Şek	73
4. İmam ve Cemaatin Şekki	74
5. Çok Şek Edenin Şekki	75
6. Müstehap Namazlarında Şek	76
Sehiv Secdesi	77
Yanılgıyla Konuşma	78
Yersiz Selam	79
Unutulmuş Secde veya Teşehhüt	80
Sehiv Secdesinin Yapılışı	81
Sehiv Secdesinin Hükümleri	82
Unutulmuş Secde ve Teşehhüdün Kazası	83
Yolcunun Namazı	84
Birinci Şart: Şer'i Mesafe	85
Şer'i Mesafetin Oluşması	87
İkinci Şart: Şer'i Mesafenin Kat Edilme Kastı	88
Seferde Tâbi Olma (Birine Uyma) Hükümleri	89
Üçüncü Şart: Şer'i Mesafede Niyetin Devamlılığı	90
Dördüncü Şart: Vatandan veya İkamet Yerinden Geçmemek	91
Beşinci Şart: Yolculuğun Caiz Olması	92
Sefere Caiz olmasının Devamlılığı	93
Günah Amaçlı Çıkılan Yolculuktan Dönme	94
Av İçin Yolculuk	95
Altıncı Şart: Sabit ve Yerleşik Bir Yerin Olması	96
Yedinci Şart: Mesleğin Yolculuk Olmaması	97
Sekizinci Şart: Ruhsat Sınırına (Şer'i Yolculuğa Başlama Sınırı) Ulaşmak	99
Seferiliği Ortadan Kaldıran Diğer Konular	101
1. Vatandan Geçmek	102
Asli Vatan	103
Vatan Edinme (Vatan Seçme)	104
Fili Vatan Sayısı	105
Vatana tabiiyet	106
Vatandan Yüz Çevirmek (Vatandan Çıkmak)	107
2. On Gün Kalma Niyeti	108
İkamet Kastından Dönme	110

İkamet Yerinden Çıkılması	111
3. İkamet Niyeti Olmaksızın Bir Ay Kalınması	112
Yolculukta Nafilelerin Hükümü	113
Vazifenin Seferi Olduğu Yerde Namazın Tam Kılınmasının Hükümü	114
Vazifenin Tam Olduğu Yerde Namazın Seferi Kılınmasının Hükümü	115
Müteferrik Meseleler (Konuyla Alakalı Çeşitli Meseleler)	116
Kaza Namazı	117
Kiralık Namaz	118
Baba ve Annenin Kaza Namazları	119
Âyât Namazı	120
Namaz Vakti	121
Âyât Namazının Kılınışı	122
Âyât Namazında Şek	123
Ramazan ve Kurban Bayramı	124
Cemaat Namazı	125
Cemaat Namazının Müstehapları	126
Cemaat Namazının Caiz Olduğu Yerler	127
Cemaatin Caiz Olmadığı Yerler	128
Cemaat İmamının Şartları	129
Cemaat Namazının Şartları	130
İmama Uyuma Açısından Cemaatin Vazifeleri	131
Namazın Çeşitli Rekâtlarında Uyuma Esnasında Me'mumun (İmama Uyan) Görevleri	133
Birinci rekâta imama uyuma	133
Rükûda İmama Uyuma	134
İkinci Rekâta İmama Uyuma	135
Üçüncü veya Dördüncü Rekâta İmama Uyuma	136
Cemaat Namazından Ferdi Namaza Dönme	137
Cemaat Namazının Müstehap ve Mekruhları	138
Cuma Namazı	139
Cuma Namazının Şartları	140
Cuma İmamının Şartları	141
Cuma Namazının Vakti	142
Cuma Namazının Kılınışı	143
Cuma İmamının Vazifesi	144
Cuma Namazı Kılanların Vazifesi	145
Cuma Namazıyla İlgili Çeşitli Konular	146
İKİNCİ BÖLÜM ORUÇ	147
Orucun Farz Olma Şartları ve Sıhhati	148
Orucun Farzları	150
1. Niy	151
Ramazan Orucu Niyeti	152
Ramazan Ayı Dışında Oruca Niyet Etmek	153
Niyette Devamlılık	154
2. Orucu Bozan Şeylerden Kaçınmak	155
1. Yemek ve İçmek	156
2. Cinsel İlişkide Bulunmak	157

3. İstimna	158
4. Sabah Ezanına Kadar cenabet, Hayız ve Lohusa Haliyle Kalmak	159
5. Tenkiye Yapmak	160
6. Kusmak	161
7. Allah'a, Peygamberlere (a.s) ve Masum İmamlara (a.s) Yalan İstinatta Bulunmak	162
8. Boğaza Yoğun Toz Ulaştırmak	163
9. Başı Suya Daldırmak	164
Orucu Bozan Hükümlerin Bazıları	165
Oruçlu İçin Mekruh Olan Şeyler	166
Farz Kaza ve Kefareti Gerektiren Durumlar	167
Bilerek Orucu Bozmanın Kefareti	168
Sadece Kaza Orucunun Farz Olduğu Yerler	170
Kaza Orucu Hükümleri	171
Erteleme Kefareti	173
Baba ve Annenin Kaza Orucu Hükümleri	174
Yolcu Orucunun Hükümleri	175
Oruç Vazifesinin Tersine Amal Eden Yolcu	176
Orucun Farz Olmadığı Kimseler	177
Ayın İlk Gününü İspatlama Yolu	178
Orucun Kısımları	179
Son: Orucun ve Mübarek Ramazan Ayının Adabı	181
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İTİKÂF	182
İtikâfın Şartları	183
1. Akıl	184
2. Niyet	185
3. Oruç	186
4. Bir Camide Olmak	187
5. Art Ardına En Az Üç Gün	188
6. Camide Olmanın Sürekliliği	189
7. İtikâf İçin İzinli Olmak	190
İtikâfın Haramları, Kazası ve Kefareti	191
Terimler Sözlüğü	192

Farz Namazlar

Mesele 1: Farz namazlar şunlardan ibarettir:

1. Günlük namazlar;
2. Allah'ın evi Kâbe'nin farz tavafından sonra kılınan tavaf namazı;
3. Güneş tutulması, ay tutulması, deprem vb. zamanlarda kılınan âyât namazı;
4. Vefat eden bir Müslüman için kılınan cenaze namazı;
5. En büyük erkek çocuğa kılması farz olan, babanın ve farz ihtiyat gereği annenin^[1] kaza namazı;
6. Ahit, nezir, yemin veya ücret karşılığı (icâre)^[2] vasıtasıyla kılınan farz^[3] namaz.

^[1] - "Vacip ihtiyat" ve diğer fıkıh istihlalarının anlamı için kitabın sonundaki Kavramlar Dizini bölümüne müracaat ediniz.

^[2] - Namazı isticarinin (ücret karşılığında kılınan namaz) tanımı ve hükmü için 643. mesele ve sonrasına müracaat ediniz.

^[3] - Gerçekte farz olan nezir, ahit, yemin ve icareye amel etmek olup müstehap namaz, farz namazına dönüşmez.

Günlük Namazlar

Mesele 2: Günlük namazlar İslam şeriatının son derece önemli farzlarından ve hatta dinin direğidir ve hiçbir halde terk edilmemelidir.

Mesele 3: Günlük farz namazlar on yedi rekât olup şunlardan ibarettir:

- Sabah namazı (iki rekât)
- Öğle namazı (dört rekât)
- İkindi namazı (dört rekât)
- Akşam namazı (üç rekât)
- Yatsı namazı (dört rekât)

Sabah Namazının Vakti

Mesele 4: Sabah namazının vakti, fecrin (fercr-i sadık) doğuş anından güneşin doğuşuna kadardır.

Mesele 5: Fecrin doğuşunun gerçekleşmesinde (sabah namazının başlangıcında) gecelerin mehtaplı ve mehtapsız olması arasında fark yoktur, ancak namaz kılan şahsın mehtaplı gecelerde sabah aydınlığının mehtap aydınlığına baskın çıkana kadar bekleyip sonra namazını kılması daha iyidir.

Öğle ve İkinci Namazının Vakti

Mesele 6: Öğle namazının vakti, öğlenin başından (güneşin zevalinden) güneşin batmasına yalnızca ikinci namazını kılacak vaktin kalmasına kadardır.

Mesele 7: İkinci namazının vakti, öğlenin başından, öğle namazı kılınacak miktarın geçmesinden güneşin batışına kadardır.

Mesele 8: Öğle ve ikinci namazının her birinin kendisine has özel zamanı ve her ikisinin ortak zamanı vardır; öğle namazının özel vakti, öğlenin başından öğle namazı kılınacak ölçüde öğle üzerinden geçmesine kadardır ve ikindinin özel vakti, güneşin batışına ikinci namazı kılınacak miktarda bir zamanın kalması anına kadardır. Öğle namazının özel vaktiyle ikinci namazının özel vakti arasında kalan vakit, öğle ile ikinci namazının ortak vaktidir.

Mesele 9: Bir kimse ikinci namazının özel vaktine kadar öğle namazını kılmasa öğle namazı kaza olur ve o vakitte ikinci namazını kılması gerekir.

Akşam ve Yatsı Namazının Vakti

Mesele 10: Akşam namazının vakti, gökyüzünde oluşan (gün batımından sonra doğudan yükselen) kızılığın kaybolduğu andan, yatsı namazı için gece yarısına kadar kalan süreye kadardır.

Mesele 11: Yatsı namazının vakti, akşam namazı kılınacak ölçüde vaktin geçmesinden gece yarısına kadardır.

Mesele 12: Gece yarısı (akşam ve yatsı için) gün batımından fecr-i sadık arasındaki zamanın yarısıdır.

Mesele 13: Akşam ve yatsı namazının her birinin kendisine has özel zamanı ve her ikisinin ortak zamanı vardır; akşam namazının özel vakti, gün batımından üç rekât akşam namazı kılınacak ölçüde geçmesine kadardır ve yatsının özel vakti, gece yarısına kadar yatsı namazı kılınacak miktarda bir zamanın kalması kadardır. Akşam namazının özel vaktiyle yatsı namazının özel vakti arasında kalan vakit akşam ile yatsı namazının ortak vaktidir.

Mesele 14: Bir kimse yatsı namazının özel vaktine kadar akşam namazını kılmazsa o vakitte önce yatsı namazını kılmalı daha sonra akşam namazını kılmalıdır.

Mesele 15: Bir kimse günah işleme veya özür vasıtasıyla akşam ve yatsı namazını gece yarısına kadar kılmazsa farz ihtiyat gereği iki namazını, sabah namazının ezanından önceye kadar, eda veya kaza niyeti olmaksızın (mükellefin teklifini boynundan kaldırması niyetiyle) yerine getirmelidir.

Namaz Vakitlerinin Hükümleri

Mesele 16: İnsanın namazını ilk vaktinde kılması müstehaptır ve İslami desturlarda bu konu hakkında özel tekitte bulunulmuştur. İnsan namazını ilk vaktinde kılamazsa, cemaatle kılması gibi geciktirilmesi için bir sebep yoksa ilk vakte en yakın bir vakitte kılması çok daha iyidir.

Mesele 17: Namaz kılan kimse günlük namazların vakitlerini belirlemek için hatta kutba yakın bölgelerde bile kendi yaşadığı bölgenin ufku riayet etmelidir.

Mesele 18: Namaz kılmak için, mükellefin namaz vaktinin girdiğine yakîn veya itminan etmesi veya iki adil şahsın vaktin girdiğini kendisine haber vermesi veya güvenilir (muvaszak) ve vakti tanıyan bir müezzinin ezan okuması gerekir.

Mesele 19: Vaktin girdiğine yakîn eder ve namazla meşgul olursa ve namaz içinde vaktin girip girmediğine şük ederse namazı batıl olur, ama namaz esnasında [a1] namaz vaktinin girdiğine yakîn ederse ve kıldığı namazın bir miktarının vaktinde olup olmadığından kuşku duyarsa namazı sahihtir.

Mesele 20: Bir kimse (şerî vakitleri bildiren) sosyal iletişim vb. yoluyla vaktin girdiğine itminan ederse namazını kılabilir.

Mesele 21: Bir kimse için ezanın okunmaya başlaması namaz vaktinin girdiğine dair itminan (güven) oluşturursa ezanın sonuna kadar beklemesi lazım değildir ve namazını kılabilir.[1]

Mesele 22: Namaz vaktinde alacaklı alacağını isterse insanın onu verme gücü olması durumunda önce borcunu vermeli ve sonra namazını kılmalıdır. Keza başka acil ve zaruri bir durumun öne çıkması da böyledir. Elbette namaz vaktinin daralması durumunda önce namazını kılması gerekir.

Mesele 23: [a1] Eğer namazın vakti, o denli darsa ve müstahap bazı amellerin yapılması, namazın bir kısmının vaktinin dışında yerine getirilmesine sebep olursa, o müstahap amel yapılmamalıdır; örneğin eğer konutun okunması, namazın bir kısmının vaktinin dışında kılınmasına sebep olacaksa, okunmamalıdır.

Mesele 24: Bir kimsenin namazın bir rekâtını kılacak ölçüde vakti varsa namazını eda niyetiyle kılmalıdır, ama namazını kasten o zamana kadar geciktirmemelidir.

Mesele 25: Gün batımına beş rekât namaz miktarınca vakit varsa öğle ve ikinci namazı kılınmalı, bundan daha azsa ikinci namazı kılıp öğle namazı kaza edilmelidir. Gece yarısına kadar beş rekât namaz kılacak kadar vakit varsa akşam ve yatsı namazı kılınmalı ve vakit bundan daha azsa yalnız yatsı namazı kılınmalı ve sonra farz ihtiyat gereği akşam namazı kılınmalı ve eda ve kaza niyeti yapılmamalı, aksine teklifin kaldırılması kastedilerek namaz kılınmalıdır.

Mesele 26: Bir kimse yolcuysa, gün batımına kadar üç rekât kılacak kadar vakti varsa öğle ve ikinci namazını kılmalıdır ve vakti bundan azsa ikinci namazını kılmalı ve öğle namazını kaza etmelidir. Gece yarısına kadar dört rekât kılacak miktarınca vakti varsa akşam ve yatsı namazını kılmalı ve vakit bundan daha azsa önce yatsı namazını kılmalı ve sonra farz ihtiyat gereği eda ve kaza niyeti olmaksızın (teklifin kaldırılması kastıyla) akşam namazını kılmalıdır. Eğer akşam namazını kıldıktan sonra gece yarısına bir veya daha çok rekât ölçüsünce vaktin olduğu anlaşılırsa zaman geçirmeden eda niyetiyle akşam namazını kılmalıdır.

[1] - Elbette önceden açıklandığı gibi sabah namazı konusunda ihtiyatın gözetilmesi için yaklaşık ezandan on dakika sonra kılınmalıdır.

Namazlar Arasında Sıralama

Mesele 27: İkindi namazı öğleden sonra ve yatsı namazı akşamdan sonra kılınmalıdır ve kasten bu sıralama bozulursa namaz batıl olur.

Mesele 28: Bir kimseyanlışlık veya gafletin etkisiyle ikindi namazını öğle namazından önce kılsa veya yatsı namazını akşam namazından önce kılsa ve namaz bittikten sonra fark ederse namazı sahihtir.

Mesele 29: Öğle namazını kıldığını düşünerek ikindi namazını kılmakla meşgul olursa ve namaz esnasında öğle namazını kılmadığını anlarsa vakit geçirmeksizin niyetini öğle namazına çevirmeli ve namazını bitirmeli ve sonra ikindi namazını kılmalıdır ve öğle namazının özel vaktinde olması durumunda farz ihtiyat gereği niyetini öğle namazına çevirmeli, namazını bitirmeli, ancak sonra her iki namazını (öğle ve ikindi) sırasınca kılmalıdır.

Mesele 30: Akşam namazını kıldığını düşünerek yatsı namazını kılmakla meşgul olurda namaz esnasına yanlış yaptığını ve akşam ve yatsı namazının ortak vaktinde olduğunu anlarsa dördüncü rekâta gitmemişse niyetini akşam namazına çevirmeli, namazını bitirmeli ve sonra yatsı namazını kılmalı, ama dördüncü rekâtın rükûna gitmişse ihtiyat gereği namazını bitirmeli ve sonra sırasınca akşam ve yatsı namazını kılmalıdır. Keza akşam namazının özel vaktindeyse ve dördüncü rekâtın rükûna gitmemişse farz ihtiyat gereği niyetini akşam namazına çevirmeli, namazını bitirmelidir ve sonra sırasınca her iki namazı kılmalıdır.

Mesele 31: Öğle namazı niyetiyle namazla meşgul olursa ve namaz esnasında önceden öğle namazını kıldığını hatırlarsa niyetini ikindi namazına çeviremez, aksine bu namazı bırakır ve ikindi namazını kılar. Keza akşam namazını kılmakla meşgul olursa ve namaz arasında akşam namazını kıldığını hatırlarsa durum aynı şekildedir.

Müstehap Namazlar

Mesele 32: Müstehap (nafile) namazlar pek çoktur. Nafile namazları arasında günlük namazların nafilelerinin kılınması ve özellikle gece namazı daha çok tavsiye edilmiştir.

Mesele 33: Günlük namazların nafileleri müstehap namazlar olup her gece ve gündüz kılınır. Bu nafilelerin kılınması son derece önemlidir ve bunlar için pek çok sevap zikredilmiştir. Bu nafileler arasında gece yarısından itibaren kılınan namaz, gece namazıdır ve müstehap namazların tamamı arasında bu namazın kendine özgü bir önemi vardır. Bu namaz son derece manevi özelliğe sahiptir ve Müslümanların bu namazın kılınmasına önem vermeleri çok uygundur.

Mesele 34: Günlük nafileler şunlardan ibarettir:

1. Öğle namazının nafilisi: Öğle namazından önce sekiz rekât (iki rekâtlı dört namaz);
2. İkinci namazının nafilisi: İkinci namazından önce sekiz rekât (iki rekâtlı dört namaz);
3. Akşam namazının nafilisi: Akşam namazından sonra dört rekât (iki rekâtlı iki namaz);
4. Yatsı namazının nafilisi: Yatsı namazından sonra iki rekât (oturur halde);^[1]
5. Sabah namazının nafilisi: Sabah namazından önce iki rekât;
6. Gece namazının nafilisi: Gece yarısından sabah ezanına kadar (gecenin son üçte birinde kılınması daha iyidir ve fecre ne kadar yakınsa sevabı o kadar artar.)

Mesele 35: Cuma günü öğle ve ikindinin nafilisi yirmi rekâttir, yani öğle ve ikindinin nafilisine dört rekât eklenir ve yirmi rekâtın tamamının zeval vaktine kadar kılınması daha iyidir, ama zeval vaktinden gün batımına kadar kılınmasının da bir sakıncası yoktur.

Mesele 36: Öğle ve ikindinin nafilisi nafile vaktinde,^[2] ama öğle ve ikinci namazının edasından sonra kılırsa farz ihtiyat gereği eda ve kaza kastı olmaksızın (teklifin yerine getirilmesi amacıyla) kılınmalıdır.

Mesele 37: Gece namazının kılınışı şöyledir: Önce “gece namazı” niyetiyle tıpkı sabah namazı gibi iki rekâtlı dört namaz kılınır ve sonra “şef” namazı” niyetiyle iki rekât ve “vitir namazı” niyetiyle bir rekât kılınır ki bu namazın kunutunda, dua kitaplarında zikredilen sıralama esasınca müminler için bağışlanma dileyip dua etmek ve Allah Teâla’dan hacetlerin yerine getirilmesini istemek müstehaptır.

Mesele 38: Yolcu veya gece namazını vaktinde kılması zor olan bir genç veya ihtiyarlık veya hastalık gibi özürlü olan kimse gece namazını gece yarısından önce ^[a1] kılabilir.

Mesele 39: Nafile namazlarında surenin okunması farz değildir, bilakis her ne kadar sure okunması müstehap olsa da her rekâta Hamd suresini okuması yeterlidir.

Mesele 40: Nafileler (bir rekât olan vitir dışında) ikişer rekâttir ve bunların ayakta kılınması daha iyi olsa da oturarak da kılınabilir. Oturarak kılınması durumunda her iki rekâtın bir rekât sayılması gerekir. İhtiyat gereğince ayakta değil oturarak kılınması gereken Vuteyre (yatsının nafilisi) bundan müstesna edilmiştir.

^[1] - Yatsı namazının nafilisinin oturarak iki rekât kılındığı dikkate alınrsa bir rekât sayılır. Günlük nafile namazlarının toplamı 34 rekâttir (farz namazlarının rekâtlarının sayısının iki katı).

[2] - Öğlenin nafiləsi öğlenin başından gölge ölçüm çubuğunun gölgesinin yedide ikisinin belirme zamanına kadardır. Örneğin gölge ölçüm çubuğunun uzunluğu yedi karış olursa bu çubuğun öğleden sonra beliren gölgesi iki karış ulaşırsa öğlenin nafiləsinin son vaktidir. İkindinin nafiləsinə ölçüm çubuğun öğleden sonra beliren gölgesinin yedide dörde ulaşmasına kadardır.

Kible

Mesele 41: Namaz kılan kimsenin namazını Kâbe'ye doğru kılması gerekir ki bu itibarla Kâbe'ye, "kible" derler. Elbette Kâbe'den uzak olan ve gerçekte Kâbe'nin karşısında yer alması mümkün olmayan kimseler için, kibleye doğru namaz kılıyor denilmesi yeterlidir.

Mesele 42: Müstehap namazlar yürüme halinde veya bir nakliye aracı üzerindeyken kılınabilir ve bu durumda kibleye karşı olmanın gözetilmesi gerekmez.

Mesele 43: İhtiyat namazı ve unutulmuş secde ve teşehhüt kibleye doğru yerine getirilmelidir ve sehiv secdesinde de müstehap ihtiyat gereği kibleye doğru olunmalıdır.

Mesele 44: Namaz kılan kimsenin ister doğru ve muteber bir pusula yoluyla veya güneşin ve yıldızların (bunlardan yararlanmayı bilmesi durumunda) doğuşu^[1] yoluyla veya başka yollarla kible yönüne yakini veya itminanı olmalıdır ve itminana ulaşamazsa hangi tarafın kible olduğuna daha çok zan ederse o tarafa kılmalıdır;caminin mihrabından ulaşılan kible ihtimali gibi.

Mesele 45: Kible yönünü bulmak için hiçbir yolu olmayan ve hiçbir tarafa ihtimal vermeyen kimse farz ihtiyat gereği dört tarafa namaz kılmalı ve dört namaza vakti yoksa vakti olduğu ölçüde namazı tekrarlamalıdır.

Mesele 46: Kible yönü konusunda araştırmaya rağmen yanlış yaparsa kiblenin sağ veya sol tarafından kibleden sapma (yaklaşık 90 derece) olursa namazı sahihtir ve namaz esnasında yanlışını anlarsa vakit genişliğinin olup olmaması fark etmeksizin geri kalan namazına kibleye doğru devam etmelidir.

Mesele 47: Kible yönüne yakini olmayan kimse hayvan kesimi vb. gibi kibleye doğru yapması gereken diğer işlerini kendi tahminine amel ederek yerine getirmelidir ve hiçbir tarafa ihtimal veremiyorsa her dört taraf onun için eşittir ve hangi tarafa yönelir de amel ederse sahihtir.**Namazda**

^[1] - Mayıs'ın 28 ve Temmuz'un 16'sındanda Mekke ufku öğlesinde güneşin Kâbe'ye dikey olarak doğduğu söylenir; öyle ki düz bir çubuk veya mili toprağa uzunlamasına çakalım; bu çubuğun gölgesi öğle vakti Mekke'nin ufkunu gösterir ki bu da kiblenin aksi yönünü gösterecektir (yani gölge boyunca kible yönü göstergenin gölgesi olmayan tarafındadır). Böyle bir iş kible yönünün bulunmasında itminana sebep olursa buna amel edilmesi caizdir.

Namazda Örtünme Mesele

Mesele 48: Farz namazlar ve ihtiyat namazı, unutulmuş cüzlerin kazası ve farz ihtiyat gereği iki sehiv secdesi gibi farz namazlara bağlı olan amellerin yerine getirilmesi için beden örtülü olması gerekir.

Mesele 49: Namazda örtünmenin farz oluşu, namaz kılan kimsenin namaz kıldığı yerde namahrem varlığına has değildir, bilakis bir kimse olmazsa bile örtünmek namazın doğruluk şartıdır.

Mesele 50: Erkek namaz kılacağı zaman onu görececek kimse olmasa bile iki avret yerini örtmelidir ve göbekten dize kadar örtmesi daha iyidir.

Mesele 51: Kadın namaz kılacağı zaman bedeninin tamamı ve saçını örtmesi gerekir, ama yüzün abdeste yıkanması farz olan kısmını örtmesi ve ellerini ve bilek kemiğine kadar ayaklarını örtmesi lazım değildir. Elbette namahrem varlığı söz konusuysa ayaklar bilek kemiğine kadar örtülmelidir.

Mesele 52: Çene, yüzün cüzündendir (yüzden sayılır) ve namazda kadının çenesini örtmesi farz değildir, ama çene altı yüzün cüzünden değildir ve örtülmesi farzdır.

Mesele 53: Cenaze namazında, her ne kadar ihtiyat gereği müstehap olsa da, örtünmek farz değildir.

Mesele 54: Farz namazında olduğu gibi müstehap namazlarda da örtünmek namazın sıhhat şartıdır.

Mesele 55: Bir kimse namaz esnasında lazım olan örtünmenin olmadığını anlarsa ihtiyat gereği namazını tamamlamalı ve tekrar kılmalıdır; elbette çabucak kendini örtmesi durumunda namazının sahiholması hiçte uzak bir ihtimal değildir. Keza namazdan sonra farz miktarınca örtülü olmadığını anlarsa namazı sahihtir.

Namaz Kılanın Örtünme Şartları

Mesele 56: Namaz kılan kimsenin elbisesi aşağıdaki şartları taşımalıdır:

1. Temiz olmalı;
2. Mübah olmalı;
3. Lâşe hayvanın parçasından olmamalı;
4. Eti haram olan hayvanın parçasından olmamalı;
5. Erkeğin elbisesi altından olmamalı;
6. Erkeğin elbisesi saf ipekten olmamalı.

1. Temiz Olmalıdır

Mesele 57: Namaz kılan kimsenin elbise ve bedeni temiz olmalıdır.

Mesele 58: Necis elbise ve necis bedenle kılınan namazın batıl olduğunu bilmeyen kimse, necis beden veya elbiseyle namaz kılsa namazı batıldır, ama gafil olan, şeri hükümlere ulaşip öğrenme imkânı olmayan ve hatta necis elbiseyle namazın batıl olacağı ihtimalini bile vermeyen kimse bu hükmün dışındadır.

Mesele 59: Bir kimse beden ve elbisesinin necis olduğunu bilmezse ve namazdan sonra anlarsa namazı sahihtir, ama önceden bunların necis olduğunu bilmesi yanında unutarak namaz kılmışsa namazı batıldır.

Mesele 60: Bir kimse elbisesinin necis olup olmadığına şük ederse elbisesinin temizliğine hükmeder ve o elbiseyle namaz kılmak sahihtir, ama önceden necis olmuşsa ve temiz olup olmadığına şük ederse o elbiseyle namaz kılamaz.

Mesele 61: Beden veya elbisesinin temiz veya necis olduğunu bilmeyen kimse namaz kılsa ve sonra necis olduğunu anlarsa namazı sahihtir.

Mesele 62: Bir kimse namaz esnasında beden veya elbisesinin necis olduğunu anlarsa ve necasetin önceden olduğunu bilirse vakit genişliği olması durumunda namazı batıldır ve temizlendikten sonra namazını iade etmelidir. Ama vakti darsa beden veya elbiseyi yıkaması veya elbiseyi değiştirmesi veya çıkarması namaz şeklini bozmuyorsa namaz halindeyken böyle yapmalı ve sonra namazına devam etmelidir. Ama bu işlerin yapılması namaz haletini bozuyorsa olduğu şekliyle namazına devam etmelidir ve namazı sahihtir.

Mesele 63: Bir kimse necis elbiseyi yıkar ve temiz olduğuna yakîn ederek namaz kılsa ve namazdan sonra temiz olmadığını anlarsa namazı sahihtir, ama sonraki namazları için elbisesini temizlemelidir.

Namaz Kılan Kimsenin Beden veya Elbisesinin Temiz Olması Gerekli Olmayan Yerler

Mesele 64: Namaz kılan kimsenin dört surette beden veya elbisesi necis olursa namazı sahihtir:

- Birincisi: Yara Kanı, Cerahat ve Çıban

Mesele 65: Namaz kılanın vücudunda veya elbisesinde yara kanı, cerahat veya çıban varsa, vücudunu veya elbisesini yıkamak veya elbisesini değiştirmek, insanların çoğu veya bizzat kendisi için zor geliyorsa ve zorluk ve meşakkati gerektiriyorsa, yara, cerahat veya çıban iyileşene kadar o kanla namaz kılabilir. Keza kanla birlikte dışarı çıkan irin veya yara üzerine ilaç sürülmesiyle necis olması da bu hükme tabidir.

Mesele 66: Kesikliklerin etkisiyle ortaya çıkan ve çabuk iyileşen ve yıkanması kolay olan kan bu hükme sahip değildir ve bununla kılınan namaz batıldır.

Mesele 67: Genellikle yara rutubetiyle kirlenen beden veya elbisenin bir kısmı necis olursa bununla namaz kılmanın sakıncası yoktur, ama yaradan uzak olan bir uzuv veya elbise, yaranın nemi ile necis olursa ve onunla namaz kılsa, namazı batıldır.

Mesele 68: Vücutta bir yara sayılabilecek kadar birbirine yakın birkaç yara varsa, hepsi iyileşene kadar bu yaraların kanları ile namaz kılmakta sakınca yoktur, ama her biri ayrı bir yara sayılacak kadar birbirinden uzaksa, bunlardan hangisi iyileşmişse beden veya elbisenin o kısmı namaz için temizlenmelidir.

Mesele 69: Vücutundaki veya elbisesindeki kanın, örneğin yara, cerahatveya çıban kanı gibi namazın kılınmasının sahih olduğuna yakîn ettiği bir kan olurda, namazdan sonra o kanın namazı bozan bir kan olduğunu anlarsa, namazı sahihtir.

- İkincisi: Kanın İşaret Parmağı Boğumundan Az Olması

Mesele 70: Namaz kılan kimsenin vücudu veya elbisesi bir önceki meselede açıklanan kan[1] dışındaki bir kanla kirlenmişse bunun işaret parmağı boğumundan az olması durumunda (söylenilen koşullarla) onunla namaz kılmanın sakıncası yoktur, ama işaret parmağı boğumu kadar veya ondan daha çok olursa onunla namaz kılınması sakıncalıdır.

Mesele 71: İşaret parmağının boğumundan az kanla namaz kılmanın birkaç şartı vardır:

1. Adet kanı olmamalıdır; namaz kılanın vücudunda veya elbisesinde zerre kadar adet kanı olursa, namazı batıldır ve farz ihtiyat gereği lohusalık ve istihaze kanları da aynı hükümdedir.
2. Kanın; hakiki (aynî) necis olan hayvanın (köpek ve domuz), eti haram olan hayvanın, murdar hayvanın ve kâfir insanın kanı olmaması gerekir.
3. O kana dışardan bir nem ulaşmış olmamalıdır, ne var ki nem, kana karışıp kanda kaybolur ve bunların toplamı izin verilen miktardan da çok olmazsa bu durumda onunla namaz kılınması sahih olacaktır, aksi takdirde farz ihtiyat gereği onunla namaz sahih değildir.

Mesele 72: Beden veya elbise kanlı olmazsa, ama kanla temas vesilesiyle necis olursa; örneğin namaz kılanın ıslak eli veya elbisesi kurumuş kana değip necis olurda, kanın kendisi taşınmazsa necis olan miktar bir parmak boğumundan az olsa bile onunla namaz kılınmaz.

Mesele 73: Bizzat kanın kendisi beden veya elbiseden giderilirse, ancak kanın yeri temizlenmezse izin verilen ölçüden çok olmaması durumunda onunla namaz kılınabilir.

Mesele 74: Astarlı elbiseye kan dökülüp astarına kadar ulaşsavya astara dökülüp elbiseye kan bulaşsa, elbise ile astardaki kanın toplamı işaret parmağı boğumundan az olursa namaz sahihtir, fazla ise namaz batıldır.

- Üçüncüsü: Küçük Elbiselerin Necis Olması

Mesele 75: Namaz kılan kimsenin çorap, eldiven ve takke gibi avret mahallini örtmeyen küçük elbiseleri ve keza yüzük, bilezik vb. necasetle temas edip necis olursa, bunlarla namaz sahihtir.

Mesele 76: Mendil, anahtar ve bıçak gibi necis olan şeyler namazda namaz kılanın yanında olursa bununla namaz kılmanın sakıncası yoktur.

- Dördüncüsü: Necis Elbise Giyinme Zorunluluğu

Mesele 77: Soğuktan veya susuzluktan ve vb. sebeplerden dolayı necis beden veya elbise ile namaz kılmak zorunda kalan kimsenin namazı sahihtir.

[\[1\]](#) - Yani temizlenmesi zor ve meşakkatli olan yara kanı, cerahat ve çıban.

2. Mübah Olmalıdır

Mesele 78: Namaz kılan kimsenin elbisesi mübah olmalıdır, yani gasp edilmiş olmamalıdır.

Mesele 79: Gasp edilmiş elbiseyle namaz kılmanın haram olduğunu bilmeyen kimsenin namazı sahihtir, ama namazı batıl ettiğini bilmeksizin haram olduğunu biliyorsa kasten gasp edilmiş elbiseyle namaz kılması durumunda namazını gasp edilmemiş elbiseyle iade etmelidir.

Mesele 80: Elbisesinin gasp edildiğini bilmez veya unuttur da onunla namaz kılsa namazı sahihtir.

Mesele 81: Elbiseninipliği veya düğmesi veya başka bir şeyinin gaspiolduğunu bilerek namaz kılsa namazı batıldır.

3. Murdarın Bir Parçasından Olmamalıdır

Mesel 82: Namaz kılanın elbisesi kanı sıçrayarak çıkan ölü hayvanın parçasından olmamalıdır ve farz ihtiyat gereği kanı sıçrayarak çıkmayan murdarın parçasından da olmamalıdır.

Mesele 83: Namaz kılanın yanında murdarın bir parçası olursa, farz ihtiyat gereği namazı batıldır, ama eti helal olan hayvanın kıl, yün, boynuz, kemik gibi cansız uzuvları yanında olursa namazı batıl değildir.

Mesele 84: Gayri Müslim ülkelerde hazırlanan ve tezkiyesinde şüphe edilen eti helal hayvanın derisi temizlik ve necaset bakımından murdarın hükmünü taşımaz ve pakdır, ama onunla namaz kılınmaz. Elbette hükmünü bilmeksizin daha önce böyle bir elbiseyle namaz kılınmışsa namazı sahihtir. Elbiseyi ithal eden Müslüman ise ve tezkiye konusunda onun araştırma yaptığı ihtimali verilirse onunla namaz kılmanın sakıncası yoktur.

4. Eti Haram Hayvanın Parçasından Olmamalıdır

Mesele 85: Namaz kılan kimsenin elbisesi, eti haram olan hayvanın uzuvlarından olmamalıdır; namaz kılanın elbisesinde veya vücudunda ondan bir kıl dahi olsa namazı batıldır.

Mesele 86: Kedi gibi eti haram hayvanın rutubeti temiz tükürüğü veya sümüğü kuruduktan sonra bizzat o rutubetin kendisi bertaraf olması dışında, namaz kılan kimsenin beden veya elbisesinde olursa namazı batıldır. Keza eti haram kuşların dışkı bedende veya elbisede olursa onunla namaz batıldır, ama kuruduktan sonra elbiseden veya vücuttan giderilirse namaz sahihtir.

Mesele 87: Namaz kılan kimsenin elbisesinde ve vücudunda saç, ter, insan tükürüğü, mum, bal, inci ve deniz kabukları olursa namazın sakıncası yoktur.

Mesele 88: Elbisesinin eti helal hayvanın parçasından mı yoksa eti haram olan hayvanın parçasından mı olduğunda şık eden kimsenin kıldığı namazı sahihtir.

5. Erkeğin Elbisesi Altından Olmamalıdır

Mesele 89: Altından örülmüş veya yapımında altın kullanılmış elbiseyi erkeğin giymesi haramdır ve onunla kılınan namaz batıldır, ama kadınlar için hangi durumda olursa olsun (namaz vb.) sakıncası yoktur.

Mesele 90: Erkeklerin altın zincir ve yüzükler ile altın kol saatlerini kısa süreli de olsa (evlilik anı gibi) kullanması haramdır; hatta süs amaçlı olmasa ve başkalarından gizlese bile farz ihtiyat gereği namaz da onunla batıl olur.

Mesele 91: Erkeklerin kemik ve diş ameliyatlarında altından yararlanmasının sakıncası yoktur ve namazın bozulmasına sebep olmaz.

Mesele 92: Beyaz altın olarak adlandırılan şey, kombinasyonla beyazlatılmış sarı altınla aynı ise sarı altının hükmüne sahiptir, ama içindeki altın elementi geleneksel olarak altın denilemeyecek kadar düşükse, erkek için onu kullanmasında sakınca yoktur. Keza platinden yararlanılmasının da sakıncası yoktur.

Mesele 93: Bir erkek yüzükveya elbisesinin altından olduğunu unutursa ve onunla namaz kılırsa namazı sahihtir.

6. Erkeğin Elbisesi Saf İpekten Olmamalıdır

Mesele 94: Namaz kılan erkeğin elbisesi (takke, çorap vb. gibi avretini bile örtmeyecek şeylerin) saf ipekten olursa namazı batıldır ve erkeğin namaz dışında da bunu giymesi haramdır, ama namaz kılanın yanında örneğin cebinde ipek mendil olursa sakıncası yoktur ve namazı batıl etmez.

Mesele 95: Elbisenin astarı ve hatta astarın bir parçası sap ipekten olursa erkeğin giymesi haramdır ve onunla namaz batıldır.

Mesele 96: Saf ipekten mi yoksa başka bir şeyden mi olup olmadığı bilinmeyen elbisenin giyilmesinde sakınca yoktur ve namaz onunla sahihtir.

Mesele 97: Kadın için namazda veya namaz dışında ipek elbise giymesinin sakıncası yoktur.

Namaz Kılan Kimsenin Elbisesinin Müstehap ve Mekruhları

Mesele 98: Namaz kılan kimsenin elbisesinin müstehaplarından bazıları şunlardan ibarettir: Elbise beyaz olmalı, en temiz elbise olmalı, pamuk veya ketenden olmalı, güzel koku kullanılmalı ve akik yüzükten yararlanılmalıdır.

Mesele 99: Namaz kılan kimsenin elbisesinin mekruhlarından bazıları şunlardan ibarettir: Siyah, kirli ve dar elbise giymek, alkol kullananın elbisesi, necasetten kaçınmayanın elbisesi, suret resmi olan elbise – hatta iç çamaşır olsa bile – elbisenin düğmelerinin açık olması ve yüz resmi olan yüzüğüntakılması.

Namaz Kılan Kimsenin Mekânının Şartları

Namaz kılınabilecek mekân şartları, aşağıdaki meselelerde açıklanmıştır:

1. Mübah Olmalıdır

Mesele 100: Namaz kılan kimsenin mekânı (namaz kıldığı yer) gasp edilmiş olmamalıdır.

Mesele 101: Gasp edilmiş halı veya yatak üzerinde, zemini mübaholsa bile namaz kılmak batıldır. Keza gasp edilmiş arazi üzerine serilen mübah halı üzerinde kılınan namaz batıldır.

Mesele 102: Namaz kılan kimse gasp edildiğini bilmediği veya unuttuğu bir mekânda namaz kılsa namazı sahihtir.

Mesele 103: Mekânın gasp olduğunu bilen, ama namazın gasp edilmiş mekânda batıl olduğunu bilmeyen kimse orada namaz kılsa namazı batıldır.

Mesele 104: Bir mülke başkasıyla ortak olan kimse, her birinin payı diğerinden ayrı değilse, ortağının rızası olmadan o mülkte namaz kılamaz.

Mesele 105: Menfaati (kârı) başkasına ait olan bir mülkte, onun izni olmaksızın namaz kılmak batıldır örneğin, kiralanan bir evde, evi kiralayanın izni olmadan ev sahibi veya başkasının kıldığı namaz batıldır.

2. Hareketsiz Olmalıdır

Mesele 106: Namaz kılan kimsenin mekânı hareketsiz olmalıdır, yani namaz kılan kimse beden dinginliğiyle ve sallanmaksızın namaz kılabilmelidir. Dolayısıyla araba, tren veya bazı yaylı yataklar gibi vücudun istem dışı sallanmasına neden olan yerlerde namaz kılmak, vakit darlığı veya başka nedenlerle böyle bir yerde namaz kılmak zorunda olmadıkça, doğru değildir.

Mesele 107: Toplu taşıma araçları ile seyahat eden yolcuların, namazın kaçırılmasından korkulması durumunda şoförden durmasını istemeleri ve şoförün de bu talebi kabul etmesi farzdır. Her hangi bir sebepten dolayı şoförün durmaması durumunda yolcular, namazlarını hareket halinde kılmakla ve imkân ölçüsünde kible yönüne, kıyama, rükûa ve secdeye riayet etmekle yükümlüdürler.

3. Mekânda Durulması Haram Olmamalıdır

Mesele 108: Namaz kılan kimsenin mekânı, insanın hayatının ciddi tehlikede olduğu yer gibi durmanın haram olduğu yerlerden biri olmamalıdır. Keza üzerinde Allah'ın adı veya Kur'an ayetleri yazılı olan seccade ve halı gibi üzerinde durulması veya oturulması haram olan ve üzerinde durulması saygısızlık telakki edilen bir şey olmamalıdır.

4. Peygamber Ekrem (s.a.a) ve İmamların (a.s) Kabri Önünde Olmamalıdır

Mesele 109: Namaz kılan kimse namaz esnasında Peygamber Ekrem (s.a.a) ve İmamların (a.s) kabri önünde olmamalıdır, ama kabirle aynı hizada olmanın sakıncası yoktur.

Mesele 110: Namaz kılan kişi ile mukaddes kabir arasında duvar gibi bir şey olurda kabrin önünde durmak saygısızlık sayılmazsa, namaz kılmanın bir sakıncası yoktur, ancak mukaddes kabrin üzerindeki sandık ve türbe ve üzerindeki örtünün oluşturduğu engel, bunlar arasındaki mesafe için yeterli değildir.

5. Secde Edilecek Yer Temiz Olmalıdır

Mesele 111: Namaz kılan kimsenin secde edeceği yer temiz olmalıdır, ama namaz kılan kimsenin alnını secdeye koyacağı yerin dışında kalan bölge necis olurda bu necaset beden veya elbiseye sirayet etmezse (işlemezse) sakıncası yoktur ve namaz sahihtir.

6. Kadın ve Erkek Arasında Mesafe Olmalıdır

Mesele 112: Farz ihtiyat gereği namaz esnasında (Mescidi'l-Haram dışında) kadın ile erkek arasında en azından bir karış mesafe olmalıdır. Bir karış mesafe olması durumunda kadın ve erkek birbirinin yanında durursa veya kadın önde erkek arkada durursa her ikisinin namazı sahihtir ve kadın ve erkeğin birbirinin mahremi olup olmaması arasında fark yoktur.

7. Düz Olmalıdır

Mesele 113: Namaz kılan kimsenin alnını koyduğu yer, onun dizleri ve ayak parmak uçlarını koyduğu yerden, kapalı dört parmakdan daha yukarı veya daha aşağıda olmaması gerekir.

Mesele 114: Namaz kılınması müstehap olan mekânlar şunlardan ibarettir:

1. Mescit; (Mescitlerin en faziletlisi Mescidü'l-Haram, ondan sonra Mescidü'n-Nebi (s.a.a), ondan sonra Mescidi Kufe ve Mescidü'l-Aksa ve sonra her şehirde bulunan büyük mescitlerdir.)
2. İmamların (a.s) Haremleri; (İmamların –a.s- haremlerinde namaz kılınması mescitlerde namaz kılınmasından daha faziletlidir.)
3. Nebilerin (a.s) mukaddes haremleri ve evliya, salihler ve âlimlerin makamları.

Mescit Hükümleri

Mesele 115: Mescidin zemini, tavanı, duvarı ve çatısının necis edilmesi haramdır ve necis olursa çabucak temizlenmesi farzdır.

Mesele 116: Mescidin temizlenmesi farz-ı kifayedir ve temizleme işi mescidi necis yapan veya necis olmasına sebep olan kimseye has değildir, bilakis mescidi temizleyebilecek fertlerin tamamına farzdır.

Mesele 117: İmamların (a.s) haremelerinin necis edilmesi haramdır ve necis olması durumunda mekânın necis kalması saygısızlık sayılıyorsa temizlenmesi farzdır ve saygısızlık sayılmıyorsa temizlenmesi güzel bir ameldir.

Mesele 118: Mescidin altınla süslenmesi israf sayılması durumunda haramdır ve bunun dışında mekruhtur.

Mesele 119: Mescidin şan, konum ve statüsünün gözetilmesi farzdır ve mescidin şan, konum ve statüsüyle uyuşmayan işlerden sakınılmalıdır.

Mesele 120: Eğitim ve öğretim sınıfları düzenlenmesi, mescidin şanıyla uyuşması veya cemaat namazına ve namaz kılanlara eziyet olmaması durumunda sakıncasızdır.

Mesele 121: Önem vermeme ve dikkate almamanın mümkün olmayacağı bir maslahatın varlığı dışında mescidin tamamı veya bir kısmını yıkmak caiz değildir.

Mesele 122: Gasp edilmiş veya yıkılmış ve yerine başka bir bina yapılmış veya terkedilmiş, mescitlik izleri kaybolmuş ve yeniden yapılması ümidi kalmamış bir mescidin necis edilmesinin haram olması belli değildir, ama bununla birlikte müstehap ihtiyat gereği necis edilmemelidir.

Mesele 123: Belediyenin imar planında bir mescit caddeye düşmüşse ve acil bir durum nedeniyle bir bölümü yıkılırsa ve eski haline dönme ihtimali yoksa o mescidin şerî hükümleri yoktur.

Mesele 124: Mescidin şebistanının (gece ibadeti ve birtakım programlara has olan yer) bir köşesine müze, kütüphane ve benzeri şeyler yapılması, mescidin şebistan vakfı keyfiyetiyle çelişirse veya mescit binasının değişmesine sebep olursa, caiz değildir.

Mesele 125: Nakliye vesilesi gibi hareketli bir mekân mescit unvanıyla vakfedilmişse farz ihtiyat gereği o yere şerî mescit söylemi doğrudur ve orası için mescit hükümleri geçerlidir.

Mesele 126: Mescidin temizlenmesi ve yapılandırılması müstehaptır. Mescide giden kimsenin güzel koku sürmesi, temiz ve güzel elbise giymesi, ayakkabı veya ayağına necaset veya pisliğin bulaşmamasına dikkat etmesi, herkesten önce gidip herkesten sonra çıkması, mescide girdiği zaman, dilinde zikir ve kalbinde huşu olmalı, her ne kadar farz veya başka müstehap namazları kılması yeterli olsa da, mescidin saygınlığı kastıyla iki rekât namaz kılması müstehaptır.

Mesele 127: Mescitte uyumanın keraheti vardır.

Mesele 128: Tekke ve hüseyniyelerin mescit hükmü yoktur.

Ezan ve Kamet

Mesele 129: Günlük farz namazlardan önce ezan okunması ve kamet getirilmesi müstehaptır ve özellikle cemaat namazı başta olmak üzere, sabah namazı ve akşam namazında ezan okunup kamet getirilmesinin müstehaplığı tekit edilmiştir. Ama âyât namazı gibi diğer farz namazlarında ezan ve kamet zikredilmemiştir.

Mesele 130: On sekiz cümleyi kapsayan ezan cümlelerinin sıralaması aşağıda geldiği üzeredir:

- Dört defa: “Ellahu ekber”..... اللَّهُ أَكْبَرُ
- İki defa: “Eşhedu en la ilâhe illellah”.... أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
- İki defa: “Eşhedu enne Muhammeden resûlullah”..... أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
- İki defa: “Hayye ‘ale's-selâh” حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
- İki defa: “Hayye ‘ale'l-felâh” حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ
- İki defa: "Hayye ‘ala hayr'il-'amel" حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ
- İki defa: “Ellahu ekber” اللَّهُ أَكْبَرُ
- İki defa: “La ilâhe illellah” لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Kamet ezan gibidir ve ezandan farkı ilk başta “Allahu ekber” iki kez söylenir ve “Hayye ‘ala hayr'il-'emel” söylendikten sonra iki defa “Kad kâmet'is-selâh” denilir ve kametin sonundaki “La ilahe illellah” bir kez söylenir.

Mesele 131: Teşeyyü'nün şiarı unvanıyla“Eşhedu enne aliyyen veliyyullah” söylenmesi çok güzel ve önemlidir ve bu cümle ezanın bir parçası değildir. Bu cümlelerin Allah’a mutlak yakınlık kastıyla söylenmesi gerekir.

Mesele 132: Namaz vaktinin ilan edilmesi olan ezanın, işitenler tarafından tekrarlanması tekit edilen müstehaplardandır.

Mesele 133: Mescit ve başka mekânlarda namaz vaktinin girdiğinin ilan edilmesi için mikrofon vb. vesilelerle alışla geldiği şekilde ezanın yayınlanmasında bir sakınca yoktur, ama Kur’an ayetlerinin, duanın ve vb. yayınlanması, komşuların eziyetine sebep olursa caiz değildir.

Mesele 134: Cemaat namazı için ezan ve kamet söylemişlerse, cemaat namazı kılanlar namaz için ezan ve kamet söylememelidirler.

Mesele 135: İnsanın ezan okuyacağı zaman kibleye dönmesi, abdestli veya gusüllü olması, ellerini kulağının kenarına koyması, sesini uzatarak yükseltmesi, ezan cümleleri arasını bir miktar ayırması ve bu esnada konuşmaması müstehaptır.

Mesele 136: Kamet söyleyeceği zaman insanın bedeninin dingin olması, kameti ezandan daha yavaş söylemesi, kamet cümlelerini birbirine birleştirmemesi ve ezan cümlelerinin arasını açtığı gibi kametin cümlelerinin arasını açmaması müstehaptır.

Mesele 137: Ezan ve kamet arasında bir süre oturulması veya secde yapılması veya tespih çekilmesi veya bir süre sessiz kalınması ve konuşulmaması veya iki rekât namaz kılınması müstehaptır.

Namazın Farzları

Mesele 138: Namazın farzları on bir şeydir:

1. Niyet
2. Kıyam
3. Tekbiretü'l-İhram (İftitah Tekbiri)
4. Kıraat
5. Rükû
6. Secde
7. Zikir
8. Teşehhüt
9. Selam
10. Tertip (Sıralama)
11. Muvalaat (Namazın cüzlerini aralıksız ve peş peşe yapmak)

Bu farz ve hükümlerin ayrıntısı bir sonraki meselelerde açıklanacaktır.

Mesele 139: Namazın farzlarından bazıları “rükün ve esastır”, yani hatta unutkanlıkla ve yanılarak yerine getirilmezse veya farz ölçüsünden fazla yerine getirilirse namaz batıl olur. Bu farzlardan bazıları ise “rükün değildir”, yani bilerek azaltılır veya çoğaltılırsa namaz batıldır, ama yanılarak azaltılıp çoğaltılması namazı batıl etmez.

Mesele 140: Namazın rükünleri şunlardan ibarettir:

1. Niyet
2. Tekbiretü'l-İhram (İftitah Tekbiri)
3. Tekbiretü'l-İhram esnasında ve rükûdan önce kıyam (rükûa bitişik kıyam)
4. Rükû
5. İki secde

1. Niyet

Mesele 141: Niyet (farz rükünlerden birisidir) Allah Teâlâ'nın emrine itaat için namaz kılmayı kastetmek anlamındadır.

Mesele 142: Niyetin dille söylenmesi ve örneğin "Allah'a yakınlaşmak amacıyla dört rekât öğle namazı kılıyorum" denilmesi gerekmez. Keza niyetin zihin ve kalpten geçirilmesi de gerekmez, bilakis ilahi emre itaat için ameli yerine getirmenin kastedilmesi yeterlidir.

Mesele 143: Namaz kılan kimsenin hangi namazı kıldığını bilmesi gerekir, dolayısıyla bir kimse örneğin dört rekât namaza niyet eder de bunun öğle namazı mı yoksa ikindi namazı mı olduğunu belirlemezse namazı batıldır.

Mesele 144: İnsanın namazı sadece Allemlerin Rabbinin emrine itaat kastıyla kılması gerekir, dolayısıyla gerçekte namazını riya, yani dindar görünmek ve vb. için yerine getirirse bu iş haramdır ve namazın batıl olmasına sebep olur.

Mesele 145: Namazın bazı kısımları riya için olursa farz ihtiyat gereği namazın tekrar kılınması gerekir.

Mesele 146: Bir kimse riya ile mücadele etmek için namazın müstehap bir kısmını yerine getirmese, onun bu yaptığı riya sayılmaz ve namazı sahihtir.

Mesele 147: Bir namazdan başka bir namaza geçiş yapmak caiz değildir, ama bunlardan bazılarının farz ve bazılarının ise caiz olduğu özel yerler bunun dışındadır.^[1]

Mesele 148: Bir farz namazdan başka bir farz namazına geçiş şartları şunlardan ibarettir:

1. İkinci namazından öğle namazına geçiş; ikindi namazının özel vaktinden önce, namaz esnasında öğle namazını kılmadığını anlaması durumunda.
2. Yatsı namazından akşam namazına geçiş; yatsı namazının özel vaktinden önce, yatsı namazı esnasında akşam namazını kılmadığını anlaması ve geçiş yerinden öteye geçmemesi durumunda; yani dördüncü rekâtın rükûundan önce.
3. Edalarında sıralamanın muteber olduğu bir kaza namazından başka bir kaza namazına geçiş, örneğin bir günlük öğle ve ikindi namazının kazası unutkanlık sebebiyle birinci namazın kazasının yerine getirilmesinden önce ikinci namazla meşgul olunması.

[1] - Geçişin caiz olduğu yerler "Tahrirü'l-Vesile" gibi fıkıh kitaplarında ayrıntılı olarak gelmiştir.

2. Kıyam

Mesele 149: Tekbiretü'l-İhram halinde ve keza rükûa gitmeden önce ayakta durmak rükündür; yani yanılıyla ve unutkanlıkla terk edilirse namaz batıl olur.

Mesele 150: Kıraat ve Tesbihat-ı Erbe'a esnasında kıyam ve keza rükû sonrası kıyam rükün olmayan farz kıyamdır, yani bilerek terk edilirse namaz batıl olur, ama yanılıyla olursa namazın bozulmasına sebep olmaz.

Mesele 151: Namazı ayakta kılmaya gücü yeten ve özrü olmayan kimse namazın başından rükûa gidene kadar ayakta durmalıdır. Keza rükûdan sonra ve secdeye gitmeden önce de ayakta durmalıdır.

Mesele 152: Rükû unutulup Hamd ve sureden sonra oturulursa ve bu esnada rükûa gidilmediği hatırlanırsa ayağa kalkılmalı ve rükûa gidilmelidir ve ayağa kalkıp durmaksızın oturma halinde eğilerek rükû yapılırsa namaz batıl olur.

Mesele 153: Namaz kılan kimse kıyam halinde, zorunluluk, yanılı ve unutkanlık dışında, bedenini oynatmamalı, açıkça bir yere eğilmemeli ve bir yere yaslanmamalıdır.

Mesele 154: Namaz kılan kimsenin bedeni Hamd ve sure okunması veya üçüncü ve dördüncü rekâtın tespihati söylenmesi halinde dingin ve hareketsiz olmalıdır, dolayısıyla bir miktar öne ve arkaya giderse veya bedeni bir miktar sağa ve sola hareket ettirirse, hareket halinde okumakla meşgul olduğu zikri kesmelidir.

Mesele 155: Kıyam halinde bedeninin düzgün olması, omuzların aşağıda olması, ellerin bacaklar üzerine konulması, el parmaklarının bitişik olması, secde yerine bakması, beden ağırlığının eşit miktarda her iki ayağa verilmesi, huzu ve huşu içinde olunması ve ayakların öne ve arkaya götürülmemesi müstehaptır.

Mesele 156: Namaz halinde ayakta duramayagücü yetmeyen kimse oturarak namaz kılmalıdır, ama bir şeye dayanarak ayakta namaz kılabilirse onun vazifesi namazı ayakta kılmaktır.

Mesele 157: Oturarak namaz kılan kimse zorluk ve meşakkat olmaksızın mümkün olduğunca ayakta namaz kılmalıdır. Dolayısıyla bazı rekâtlarda ve namazın bir kısmında ayakta durma gücü varsa, ama namazın tamamında kıyama riayet edemiyorsa gücü miktarınca ayakta namaz kılması, ayakta durmaktan acizlik durumunda oturarak namaz kılması ve tekrar ayakta namaz kılmaya güç yetirdiği zaman namazına ayakta devam etmesi farzdır.

Mesele 158: Ayakta duramaya gücü olmayankimse, Tekbiretü'l-İhram'ı diyecek kadar ayakta durabiliyorsa, ayakta Tekbiretü'l-İhram söylemeli ve namazın geri kalan kısmını oturarak devam ettirmelidir. Keza Hamd ve sureyi okuduktan sonra ayakta durabiliyorsa ayakta rükûa gitmelidir.

Mesele 159: Ayakta namaz kılabilen kimse, ayakta durmaktan dolayı hastalanacağından veya başka bir zarara uğrayacağından korkarsa oturarak namaz kılabilir ve aynı korkuyu oturarak da yaşarsa yatarak namazkılabilir.

Mesele 160: Oturarak namaz kılmaya gücü yetmeyen kimse, namazını yatarak kılmalı ve farz ihtiyat gereği, gücü

yetiyorsa sağ tarafı üzerine, yüzü ve bedeni kibleye dönük olarak yatmalı, buna gücü yetmiyorsa sol tarafa kibleye dönük olarak yatmalı, buna da gücü yetmiyorsa ayak tabanları kibleye bakacak şekilde sırt üstü yatmalıdır.

Mesele 161: Yatarak namaz kılan kimse, namazlar arasında sıkıntı, zorluk ve zarar görmeden oturabiliyor veya ayakta durabiliyorsa, namazın mümkün olduğu kadarını oturarak veya ayakta kılmalıdır.

Mesele 162: Bir özürden dolayı ayağa kalkamayan, ancak vaktin sonunda ayakta namaz kılabileceğini zanneden kimse, farz ihtiyat gereği o zamana kadar beklemelidir, ama bir özür nedeniyle vaktin evvelinde oturarak kılsa ve vaktin sonuna kadar özrü ortadan kalkmazsa, kıldığı namaz sahihtir ve iade etmeye gerek yoktur.

Mesele 163: Vaktin başında ayakta kılmaya gücü yetmezse ve vaktin sonuna kadar ayakta kılamayacağından eminse, vaktin başında oturarak namaz kılabilir, ancak vakit bitmeden önce ayakta kılmaya gücü yetiyorsa, namazı ayakta iade etmelidir.

3. Tekbiretü'l-İhram (İftitah Tekbiri)

Mesele 164: İftitah tekberi namazda farzdır ve bundan kasıt namazın başında “Allahu ekber” söylemektir.

Mesele 165: İster bilerek ve ister bilmeyerek olsun namazın başında iftitah tekbirinin söylenmemesi namazın batıl olmasına sebep olur. Keza namazın başında doğru bir şekilde söylense ve aynı niyetle ikinci kez aralıkla veya aralıksız söylense (namazın muvalaatı^[1] bozulacak şekilde değil) namaz batıldır ve bu tekrarın bilerek ve yanılarak söylenmesi arasında da fark yoktur.

Mesele 166: İftitah tekberi tekbir sayılacak şekilde telaffuz edilmelidir ve bunun işareti bir kimse ağır işitmiyorsa veya ortam çok sesli değilse iftitah tekbirini işitebilmelidir.

Mesele 167: İftitah tekberi Arapça olarak doğru bir şekilde söylenmelidir ve tercümesi veya Arapça telaffuzunun yanlış söylenmesi (örneğin Allah lafzındaki hu zamiri fethe ile –he- şeklinde söylenirse) doğru değildir.

Mesele 168: İftitah tekberi söylenirken bedenin hareketsiz olması gerekir, dolayısıyla iftitah tekberi bilerek veya isteyerek beden hareket halinde söylenirse namaz batıl olur.

Mesele 169: İftitah tekbirini doğru telaffuz edemeyen kimsenin öğrenmesi farzdır.

Mesele 170: İftitah tekbirinin söylenip söylenilmediğinde şüphe edilirse, namazın zikir ve kıraatlerine geçilmediyse tekbir söylenmelidir, ama Fatiha okunması ve hatta “Euzübillahimineşşeytanırracım” zikrinin söylenmesi esnasında şek edilirse, şekke itina edilmemeli ve namaza devam edilmelidir.

Mesele 171: İftitah tekbirinin söylenmesinden sonra bunun doğru mu yoksa yanlış mı telaffuz edildiğinde şek edilirse, şekke itina edilmemelidir.

[1] - “Muvalaat” konusunda bilgi edinmek isteyen 303'çüncü meseleye müracaat etmelidir.

4. Kıraat

Mesele 172: Günlük farz namazlarının birinci ve ikinci rekâtında önce Fatiha suresi okunmalı ve farz ihtiyat gereği Fatiha suresinden sonra tam bir sure okunmalıdır.

Mesele 173: Kıraat, rükün olmayan farzdır, yani bilerek terk edilmesi namazı batıl eder (bozar), ama gaflet ve yanlıyla olursa namazın batıl olmasına sebep olmaz.

Mesele 174: Namaz vakti darsa sure okunmamalıdır.

Mesele 175: Yanlışlıkla sure, Fatiha'dan önce okunursa ve rükûa gitmeden önce fark edilirse Fatiha suresinden sonra tekrar sure okunmalı ve sure okunması esnasında farkına varılırsa sure terk edilip Fatiha'dan sonra yeniden okunmalıdır.

Mesele 176: Fatiha ve sureyi veya bunlardan birini okumayı unutan ve rükûa gittikten sonra anlayan kimsenin namazı sahihtir.

Mesele 177: Bir kimse rükûa gitmeden önce Fatiha ve sureyi veya sadece sureyi okumadığını anlarsa bunu okumalı ve rükûa gitmelidir. Sadece Fatiha suresini okumadığını anlarsa Fatiha'yı okumalı ve sonra sureyi tekrar okumalıdır. Keza eğilse ve rükû haddine ulaşmadan önce (tam bir ruku gerçekleşmeden) Fatiha veya sure veya her ikisini okumadığını anlarsa doğrulmalı ve aynı destura amel etmelidir.

Mesele 178: Farz namazda secde ayeti olan sureleri okumak caiz değildir ve bilerek veya bilmeyerek bu surelerden birini okuyup secde ayetine ulaşan kimse farz ihtiyat gereği tilavet secdesi yapmalı ve sonra ayağa kalkıp sureyi bitirmemişse bitirmeli ve namazı sonlandırdıktan sonra namazı iade etmelidir. Secde âyetine varmadan önce fark ederse farz ihtiyat gereği sûreyi terk etmeli ve başka bir sure okuduktan sonra namazı iade etmelidir.

Mesele 179: Bir kimse namaz halinde secde âyetini dinlerse namazı sahihtir ve secde âyetini işittikten sonra gözü ile ima ederek secde yapmalı ve sonra namaza devam etmelidir.

Mesele 180: Fatiha suresinden sonra İhlas suresi veya Kafirûn suresine başlarsa onu bırakıp başka bir sure okuyamaz, ama Cuma namazında unutarak Cuma suresi veya Münafikûn suresi yerine İhlas veya Kafirûn suresini okursa onu bırakıp Cuma veya Münafikûn suresini okuyabilir.

Mesele 181: Namazda İhlas ve Kafirûn suresi dışında başka bir sure okursa ve surenin yarısına kadar okumamışsa bunu bırakıp başka bir sure okuyabilir.

Mesele 182: Bir kimse okuduğu sürenin bir kısmını unutursa veya vakit darlığı veya başka bir sebeple bitiremezse, o süreyi bırakıp başka bir süre okuması gerekir ve bu durumda surenin yarısını geçip geçmediği ve okuduğu surenin İhlas veya Kafirûn suresinin olup olmaması arasında fark yoktur.

Mesele 183: Müstehap namazlarda, nezredilmesi aracılığıyla farz olmamışsa, sure okunması gerekmez, ama anne-baba için kılınan namaz gibi özel bir süre okunması zikredilmiş bazı müstehap namazlarda o namazın desturunca kılmak isterse özel sureyi okuması gerekir.

Mesele 184: Namazların üçüncü ve dördüncü rekâtında, her ne kadar müstehap ihtiyat gereği üç kez söylenmesi gerekirse de, bir kez "Subhanellahi ve'l-hemdu lillahi vela ilâhe illellahu vellahu ekber" denilmesi yeterlidir. Elbette bu zikrin (tesbihat-ı erbaâ) yerine Fatiha okunabilir.

Mesele 185: Tesbihat-ı erbaâ'yı söylediğini bilen, ama sayısını bilmeyen kimse için bir şey farz olmaz, ancak rükûa gitmeden bu zikri en az sayıda söylediğini hesap ederek üç kez söylediğine yakîn edecek şekilde tekrarlamalıdır.

Mesele 186: Üçüncü ve dördüncü rekâta tesbihat-ı erbaâ okumaya adet eden kimse Fatiha'yı okumaya karar verirken gaflet ederek âdeti gereği tesbihat-ı erbaâ'yı okursa namazı sahihtir. Keza üçüncü ve dördüncü rekâta Fatiha'yı okumaya adet etmişse ve tesbihat-ı erbaâ okumaya karar verir de gaflet ederek Fatiha'yı okursa bunun hükmü de aynıdır.

Mesele 187: Üçüncü veya dördüncü rekâta gaflet nedeniyle ya da birinci veya ikinci rekatta olduğunu sanarak, Fatiha ve sure okursa, rükûda veya rükûdan sonra anlarsa, namazı sahihtir.

Mesele 188: Ayakta iken Fatiha veya tesbihat okuyup okumadığından şüphe ederse Fatiha veya tesbihat okumalıdır, ama rükûdan önce müstehap zikir olan estağfirullah zikirini söyleme esnasında tesbihatı okuyup okumadığında şek ederse bunu okuması gerekmez.

Mesele 189: Bir kimse üçüncü ve dördüncü rekâtın rükûunda Fatiha veya tesbihatı okuyup okumadığında şek ederse şekkine itina etmemelidir, ama rükûa gitme esnasında henüz tam olarak rükûa gitmeden şek ederse farz ihtiyat gereği doğrulmalı ve Fatiha veya tesbihatı okumalıdır.

Mesele 190: Erkeğe sabah, akşam ve yatsı namazlarının ilk iki rekâtında Fatiha'yı yüksek sesle okuması farzdır ve erkek ve kadına öğle ve ikinci namazında Fatiha'yı alçak sesle okumaları farzdır.

Mesele 191: Kadın sabah, akşam ve yatsı namazlarında Fatiha'yı alçak veya yüksek sesle okuyabilir, ama namahrem sesini işitiyorsa alçak sesle okuması daha iyidir.

Mesele 192: Üçüncü ve dördüncü rekâta tesbihat veya Fatiha alçak sesle okunmalıdır ve Fatiha'nın okuması durumunda ihtiyat gereği "Bismillah"ı da alçak sesle okumalıdır.

Mesele 193: Namazların birinci ve ikinci rekâtında alçak veya yüksek sesle okumanın farz oluşu Fatiha ve surenin kıraatine hastır, üçüncü ve dördüncü rekâta alçak sesle okumanın farz oluşu Fatiha veya tesbihatın kıraatine hastır. Ama günlük beş vakit namazların rükû, secde, teşehhüt, selam ve diğer zikirlerinin alçak veya yüksek sesle söylenmesinde mükellef (yükümlü kimse) özgürdür.

Mesele 194: Günlük namazlarda alçak ve yüksek sesle okumanın farz oluşunda namazın eda veya kaza olması arasında fark yoktur. Her ne kadar kaza namazı ihtiyat gereği de olsa.

Mesele 195: Yüksek sesin ölçüsü sesin aşikâr edilmesi ve alçak sesin ölçüsü ise, namaz kılanın yanındaki sesini işitse bile, sesin aşikâr edilmemesidir.

Mesele 196: Fatiha ve surenin okunmasında sesini feryat edencesine alışılmışın ötesinde yükselten kimsenin namazı batıldır.

Mesele 197: Namazın yüksek sesle okunması gerektiği yerde bilerek yavaş okursa veya alçak sesle okunması gerektiği yerde bilerek yüksek sesle okursa namaz batıl olur. Ama unuttur veya meseleyi bilmezse namazı sahihtir, öyle ki Fatiha ve sure veya tesbihatın okunması esnasında fark ederse, yanlışlıkla yüksek sesle veya alçak sesle okuduğu miktarı tekrarlamasına gerek yoktur.

Mesele 198: Kıraatte kelimeler kıraati doğrulayacak şekilde telaffuz edilmelidir, buna binaen kalbi kıraat, yani kelimelerin telaffuz edilmeksizin kalpten geçirilmesi yeterli değildir. Kıraatin alameti, namaz kılan kimsenin ağır işitmediği veya çok sesli bir ortamda olmadığı durumda kendisinin okuduğunu ve diliyle söylediğini işitmesidir.

Mesele 199: Dilsiz ve konuşamayan kimse, işaret ederek namaz kılarırsa sahihtir.

Mesele 200: Kişi namazı doğru ve hatasız kılmalı, hiçbir şekilde doğru öğrenemeyen kimse elinden geldiğince doğru kılmaya çalışmalıdır ve müstehap ihtiyat gereği namazını cemaatle kılmalıdır.

Mesele 201: Fatiha, sure ve namazın diğer şeylerini güzelce bilmeyen, ama öğrenebilen kimse namazın vakti çoksa öğrenmelidir ve vakit azsa farz ihtiyat gereği imkanlar dâhilinde namazını cemaatle kılmalıdır.

Mesele 202: Kıraatin sıhhat (doğruluk) ölçüsü, harflerin hareke ve sükûnuna ve çıkış yerlerinin edasına riayet etmektir, öyle ki arapça konuşanlar bunu o harfin (başka bir harfin değil) telaffuzu olarak kabul etmelidirler. Tecvidin güzelliklerine riayet edilmesi gerekmez.

Mesele 203: Eğer insan Fatiha ve surenin bir kelimesini bilmez veya bilerek onu okı= zâd" yerine " = za" okumak gibi bir harfin yerine başka bir harf okur veya yanlış sayılacak şekilde "üstün" ve "esre" olmaması gereken yeri üstün ve esreyle okur veya şeddeyi okumazsa, namazı batıl olur.

Mesele 204: Namazın kıraat veya zikirlerini yanlış telaffuz eden, örneğin “yuled” kelimesini üstün (fetha) yerine kesre okuyan kimsenin, cahil-i mukassır (=suçlu cahil) ise farz ihtiyat gereği namazı batıldır ve cahil-i kasır (= suçsuz cahil) ise ve doğru okuduğuna inanyorsa namazı sahihtir.

Mesele 205: Namazın kıraatında bir ayeti diğerine bağlarsa, birinci ayetin son harekesini belirginleştirmesi gerekmez, örneğin “mâliki yevmid dîn” ayetindeki “yevmid dîn” kelimesinin son harfi olan “nun”u, sakın okuyup hemen ardından “iyyake na’budü ve iyyake nesteîn” derse sakıncası yoktur. Yapılan bu işe “vasl be sükûn (sükûnun birleştirilmesi)” denir. Keza ayeti oluşturan kelimelerin sonu da aynı şekildedir. Elbette ikinci durumda müstehap ihtiyat gereği sükûna birleştirilmemelidir.

Mesele 206: Cümle bütünlüğünü bozmaması durumunda, ayetlerin cümleleri arasında durulması ve cümlelerin arasının ayrılmasında bir sakınca yoktur, örneğin “ve leddâllîn” ; “ğayril mağdûbi aleyhim” den az bir ayırımla okunur.

Mesele 207: Bir ayete başladıktan sonra bir önceki ayetin doğruluğundan şüpheye düşülürse, bu şüpheye aldırış edilmemelidir. Keza bir sonraki cümleye başladıktan sonra bir önceki cümlelerin doğruluğundan şüphe edilirse, örneğin “iyyakke nesta'in” derken “iyyake na’budü” kelimesini doğru telaffuz edip etmediğinden şüphe ederse, şekke itina edilmemelidir. Elbette doğru telaffuz edilen şeyden şek edilirse ihtiyaten yeniden okunmasının sakıncası yoktur.

Mesele 208: Fatiha, süre veya tesbihât okurken beden sakın ve hareketsiz olmalı, biraz ileri geri veya biraz sağa sola hareket etmek istiyorsa hareket halindeyken okumakla meşgul olduğu zikirleri kesmelidir.

Mesele 209: Birinci rekâtta: denilmesi, öğlen ve ikinci namazlarının söylenilmesi,

Fatiha ve surenin kelimelerinin tane tane okunması, her ayetin sonunda vakfedilmesi yani okunan ayetin sonraki ayete bitiştirilmemesi müstehaptır. Keza Fatiha ve sure okunurken manasına dikkat edilmesi, ister ferdi veya cemaatle olsun ve ister imam veya me'mum (imama uyan) olsun Fatiha'yı tamamladıktan sonra, “El-hamdu lillahi rebbi'l-âlemîn” denilmesi müstehaptır. Aynı şekilde İhlâs Suresi okunduktan sonra bir, iki veya üç kez (كَذَلِكَ اللَّهُ رَبِّي) "Kezalikellahu Rabbî" denilmesi, Fatiha'dan sonra ve sureden sonra biraz beklenip namaza devam edilmesi müstehaptır.

Mesele 210: Üçüncü ve dördüncü rekâtta tesbihattan sonra istiğfar edilmesi, örneğin “estağfirullahe rabbi ve etubu ileyhi” veya “allahummağfirli” denilmesi müstehaptır.

Mesele: 211: Gece ve gündüz namazlarının hiçbirisinde İhlas suresinin okunmaması mekruhtur ve keza bir namazın iki rekâtında İhlas suresi dışında bir surenin tekrarlanması mekruhtur.

Mesele 212: Namazların tamansuresi ve ikinci rekâtında “İhlas” (انا انزلنا) (قل هو الله احد) suresinin okunması müstehaptır.

5. Rükû

Mesele 213: Her rekâta kıraatten sonra rükûa gidilmelidir, yani elin dize konacağı ölçüde eğilmektir ve parmak uçlarının dize yetişmesi yeterlidir.

Mesele 214: Farz ihtiyat gereği rükûda eller dize konmalıdır.

Mesele 215: Rükû, kasten veya yanlışlıkla azaltılıp çoğaltılması namazı bozan rükûn farzlardandır. Dolayısıyla rükûa gidip bedenın dinginliğe ulaşmasından sonra baş kaldırılır ve rükû niyetiyle tekrar eğirilirse veya rükû unutulursa ikinci secdede veya ondan sonra fark edilirse namaz batıl olur.

Mesele 216: Cemaat namazında imama tabi olunması yönüyle rükûunun fazla yapılması (cemaat namazı bahsinde gelecek şartlarla birlikte) namazın batıl olmasına sebep olmaz. Keza müstehap namazda unutulmuş rükû fazla yapılsa namaz sahihtir.

Mesele 217: Eğilmek, rükûa gitme niyetiyle olmalıdır, dolayısıyla örneğin bir şeyi almak için eğilmek gibi başka bir şey kastedilirse bu rükûdan sayılmaz, aksine doğrulmalı ve tekrar rükûa gidilmelidir ve yapılan bu iş, rükûnün fazla olmasına sebep olmaz ve namaz batıl olmaz.

Mesele 218: Rükû için eğilemeyen kimse, bir şeye dayanarak eğilebiliyorsa bu şekilde rükûa gitmelidir ve bir şeye dayanarak rükûa gidemiyorsa gücü yettiği kadar eğilmelidir ve bu iki durumda, oturarak rükû miktarınca eğilebilse de, rükû oturarak yapmamalıdır. Ancak kesinlikle ayakta rükû için eğilemiyorsa oturarak rükûa gitmelidir ve ihtiyat gereği başka bir namaz kılmalı ve rükûunu ayakta işaretlerle yapmalıdır ve rükûu hatta oturarak bile yapamıyorsa ayakta başın işaretleriyle rükûa gitmeli, başıyla işaret edemiyorsa rükû için gözünü kapatmalı ve rükûdan başını kaldırmak için gözünü açmalıdır.

Mesele 219: Otururken rükû edenin, yüzü dizlerinin hizasına gelecek şekilde eğilmesi kâfidir, ellerini dizlerinin üzerine koyması lâzım değildir.

Mesele 220: Otururken veya işaret ederek yapılan rükûu kasten veya bilmeyerek artırmak veya azaltmak, namazı bozar.

Mesele 221: Rükûda () “Subhane rebbiye'l-‘azîmi ve bihamdih” veya “Subhanellah” tır (أَللَّهُ أَكْبَرُ) “Elhamdü lillah” ve (الْحَمْدُ لِلَّهِ) “Allahu ekber” ve vb. (secdeyehas zikirin dışında) zikirlerin, aynı sayıda söylenmesi yeterlidir.

Mesele 222: Vakit darlığı veya zorunlu hallerde bir kez (سُبْحَانَ اللَّهِ) “Subhanellah” denilmesi yeterlidir.

Mesele 223: Rükûda farz olan zikirler söylenirken beden hareketsiz olmalıdır ve hatta rükûda müstehap kastıyla سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ () “Subhane rebbiye'l-‘azîmi ve bihamdih” vb. zikirin üç defa tekrarlanması durumunda bile farz ihtiyat gereği bedenın sakin ve hareketsiz olması gerekir.

Mesele 224: Bir kimse biraz ileri geri veya vücudunu biraz sağa veya sola hareket ettirmek istiyorsa, hareket halindeyken okuduğu zikirden vazgeçmelidir. Ama namazın zikri kastıyla değil, mutlak zikir kastıyla zikir söylenirken hareket edilmesinin sakıncası yoktur.

Mesele 225: Rükû zikrinde vücudun veya parmakların ve benzerlerinin hafifçe hareket ettirilmesinde sakınca yoktur.

Mesele 226: Farz olan rükû zikrini okurken vücut, beden için farz olan dinginlik ve hareketsizliğini bozacak şekilde istemsiz olarak hareket ederse, beden dinginleşip hareketsizleştikten sonra zikir tekrarlanmalıdır.

Mesele 227: Rükû halinde bedenın dingin ve hareketsiz olmasının farz olduğunu bilen kimse rükû sınırına varmadan ve bedenı dinginlik bulmadan önce bilerek rükû zikrini söylemeye başlarsa namazı batıldır.

Mesele 228: Rükû sınırına varmadan ve bedenı dinginlik bulmadan önce yanılarak zikir söylerse rükûa vardıktan sonra zikri yeniden tekrarlamalıdır.

Mesele 229: Rükû zikrinin söylenmesi esnasında hareketsizliğin farz olduğunu bilen kimse, farz zikir bitmeden kasten başını

rükûdan kaldırırsa namazı batıldır ve yanılarak başını kaldırır da rükû haddinin dışına çıkmadan önce zikri tamamladığını anlarsa o haldeyken dingin bir şekilde rükû zikrini söylemelidir ve rükû halinin dışına çıktıktan sonra anlarsa namazı sahihtir.

Mesele 230: Hastalık ve benzeri sebeplerden dolayı üç kez “Sübhanallah” diyecek kadar rükûda kalamayan bir kimsenin bir defa “Sübhanallah” demesi yeterlidir ve sadece bir an rükûda kalabilen kimse farz ihtiyat gereği zikri o anda söylemeye başlamalı ve başını kaldırma halinde bitirmelidir.

Mesele 231: Namaz kılan kimse rükû zikrinin bitmesinden sonra doğrulmalı ve bedeninin dinginlik ve hareketsizliğinden sonra secdeye gitmelidir ve kasten doğrulmadan veya bendeni dinginlik bulmadan secdeye giden kimsenin namazı batıldır.

Mesele 232: Rükûu unutan ve secdeye gitmeden önce hatırlayan kimse doğrulmalı ve rükûa gitmelidir ve eğilme halinde rükûa dönerseyeterli değildir ve bu rükû ile yetinirse namazı batıldır.

Mesele 233: Birinci secde halinde veya bundan sonra ve ikinci secdeye gitmeden önce rükû yapmadığını hatırlarsa, doğrulup ayağa kalktıktan sonra rükûa gitmeli ve akabinde iki secdeyi yerine getirip namazı tamamlamalıdır ve namazdan sonra müstehap ihtiyat gereği fazla secde yaptığı için iki sehiv secdesi yapmalıdır.

Mesele 234: Ayaktayken rükûa gitmeden önce tekbir söylenmesi, namaz kılan kimse erkekse rükûda dizlerini geriye çekmesi, başını öne eğmemesi, sırtını düz tutması, elin içiyle dizlerine dayanması, ayakların arasına bakması müstehaptır. Aynı şekilde rükû zikrinden önce veya sonra salavat söylemesi, rükû zikrini tekrarlama ve tekli sayıyla sonlandırması ve rükûdan başını kaldırıp ayağa kalktıktan sonra bedeninin hareketsiz halinde “Semî’allahu limen hamideh” demesi müstehaptır.

Mesele 135: Kadınların rükû halinde ellerini dizlerinin yukarısına koymaları ve dizlerini arkaya çekmemeleri müstehaptır.

6. Secdeler

Mesele 136: Farz ve müstehap namazların her rekâtında rükûdan sonra iki secde yapılmalıdır, yani Allah Teâlâ'nın karşısında huşu ile alın yere konulmalıdır.

Mesele 237: Secdede ahnla birlikte iki elin içi, iki diz ve iki ayak başparmak uçları yere konulmalıdır.

Mesele 238: Bir rekâtta iki secde birlikte bir rükündür, dolayısıyla bilerek veya unutarak her iki secde terk edilirse veya bunlara başka iki secde eklenirse namaz batıl olur.

Mesele 239: Bilerek bir secdenin eksik veya fazla yapılması namazı bozar.

Mesele 240: Unutarak veya yanlışlıkla bir secde eksik veya fazla yapılırsa namaz batıl olmaz, ama daha sonra açıklanacak hükmü vardır.

Mesele 241: Bir kimse bilerek veya bilmeyerek alınını yere koymazsa, diğer altı uzvunu (iki avuç içi, diz başı, ayağın iki başparmağı) koysa bile secde gerçekleşmemiştir. Alınını yere koyar, ama yanlışlıkla diğer azaları yere koymazsa veya yanlışlıkla zikir söylemezse secde sahihtir.

Mesele 242: Secde esnasında ayakların iki başparmağına ek olarak ayakların diğer parmaklarının da yere konulması caizdir.

Mesele 243: Secdede farz zikir (Subhane rabbiye'l-â'la (سُبْحَانَ اللَّهِ)) yerine "elhamdü lillah", "Allahu ekber" ve benzeri zikirlerin (rükûa has zikirlerin dışında) aynı sayıda söylenmesi yeterlidir.

Mesele 244: Rükû ve secdenin zikirleri birbiriyle karıştırılırsa, unutulması durumunda sakıncası yoktur, ama bilerek karıştırılırsa veya mutlak anlamda Allah'ı zikretme kastıyla söylenirse, secdenin özel zikri de söylenilmelidir.

Mesele 245: Rükû ve secdeden sonra rükû veya secdenin zikrinin yanlış söylendiği anlaşılırsa namaz sahihtir.

Mesele 246: Secdenin farz zikri söylenirken beden dinin ve hareketsiz olması gerekir, keza farz ihtiyat gereği secdede müstehap kastıyla örneğin "Subhane rabbiye'l-â'la ve bihamdih" ve diğer zikirlerin tekrar edilmesi halinde de beden dinin ve hareketsiz olması gerekir.

Mesele 247: Secdede zikir söylenirken beden dinin olmasının farz olduğunu bilen kimse alınını yere değmeden ve bedeni dininleşmeden önce bilerek zikri söylerse veya zikrin bitmesinden önce bilerek alınını secdeden kaldırırsa namazı batıl olur.

Mesele 248: Alınını yere değmesinden ve beden dinin kazanmasından önce yanılarak secde zikrini söylerse ve secde halinde anlarsa beden dinin bulmasından sonra tekrar zikir söylemelidir.

Mesele 249: Bir kimse başını secdeden kaldırdıktan sonra secdeye gitmeden önce veya beden dinin bulmasından önce zikir söylediğini veya zikir bitmeden başını kaldırdığını anlarsa namazı sahihtir.

Mesele 250: Döşek ve benzeri şeylerin üzerine secde edilirse (ki önce beden hareketli olur ve sonra istikrar bulur), beden dinin halinde zikir söylenilmesi durumunda sahihtir.

Mesele 251: Secde zikrinin söylenmesi anında bilerek yedi uzuvdan birinin kaldırılması namazı bozar, ama zikir söylemekle meşgul değilse alın dışında diğer uzuvların yerden kaldırılıp tekrar yere konulmasının sakıncası yoktur.

Mesele 252: Secde zikrinin tamamlanmasından önce yanılarak alın yerden kaldırılırsa, tekrar yere konulamaz ve bunun bir secde sayılması gerekir, ama yanılarak diğer uzuvlar kaldırılmışsa tekrar yere konulup zikir söylenmelidir.

Mesele 253: Secde esnasında alın secde yerine değer ve istemsiz tekrar kalkarsa, yeniden alın secdeye konulmalı, secde zikri söylenmeli ve bu, birlikte bir secde sayılmalıdır.

Mesele 254: Secdede iki elin içi yere konulmalıdır, ama zorunlu durumda ellerin üstünün yere konulmasının da bir sakıncası yoktur ve elin üstünü yere koyma imkânı olmazsa elin bileğinin ve o da mümkün olmazsa dirseğe kadar yere koyabileceği bir yerin ve o da mümkün olmazsa pazının yere konulması yeterlidir.

Mesele 255: Birinci secdenin zikrinin bitmesinden sonra oturulması ve bedenin dinginliğinden sonra tekrar secdeye gidilmesi gerekir.

Mesele 256: Hastalık ve benzeri şeylerden ötürü secdede üç kez “SübhaneAllah” diyecek miktarda kalamayan kimsenin bir kez “SübhaneAllah” demesi yeterlidir, ama yalnızca bir an secdede kalabiliyorsa farz ihtiyat gereği o zikre o anda başlamalı ve başını kaldıracağı an bitirmelidir.

Mesele 257: Alnını yere ulaştırılamayan kimse, secde denilebilecek miktarda eğilebiliyorsa eğilmeli ve alnını yüksek bir şey üzerine koyulan mührü veya üzerine secde edilmesi doğru olan bir şeyin üzerine koymalıdır. Fakat mümkünse ellerinin içini dizlerini ve başparmak uçlarını doğal bir şekilde yere koymalıdır. Ancak mührü veya üzerine secde edilmesi sahih olan bir şeyi üzerine bırakmak için yüksek bir şey yoksa mührü veya başka bir şeyi eliyle kaldırmalı ve ona secde etmelidir ve kesinlikle eğilemiyorsa secde etme yerine başıyla işaret emeli ve buna da gücü yetmiyorsa gözüyle işaret etmelidir.

Mesele 258: Alnın koyulduğu yer, dizlerin ve parmak uçlarının koyulduğu yerden, dört bitişik parmak kadar aşağıda ve yüksekte olmamalıdır.

Mesele 259: Mühür veya üzerine secde edilen şey pak olmalıdır (necis olmamalıdır). Ama beden yada elbiseye bulaşmayacaksa, mührün necis bir yaygı üzerine konulmasıveya mührün öbür tarafı necis olur; ancak, alnı pak tarafına konulursa, sakıncası yoktur.

Mesele 260: Alnla üzerine secde edilmesi sahih olan yer arasında saç veya şapka vb. gibi mani ve engel olmamalıdır.

Mesele 261:Eğer bir şey aln ve mühür arasında engel olursa namaz batıl olur, ama yalnızca mührün rengi değişmişse sakıncası yoktur.

Mesele 262: Secde esnasında çarşaf ve benzeri bir şeyin alnın mührü temasına engel olduğu anlaşılırsa baş kaldırılmaksızın aln oynatılmalı veya alnın en az parmak ucu miktarınca mührü temas edecek şekilde engel çekilmelidir. Eğer alnı yerden kaldırı ve engeli kaldırdıktan sonra tekrar alnı yere koyarsa ve bu iş cehalet veya unutkanlıkla yapılmışsa ve sadece bir rekâtın iki secdesinden birinde yapılmışsa namaz sahihtir, ama bu iş bilerek yapılmışsa veya bir rekâtın her iki secdesinde yapılmışsa namaz batıldır.

Mesele 263: Namazların tamamında birinci rekâta ve keza dört rekâtlı namazların üçüncü rekâtında farz ihtiyat gereği ikinci secdeden sonra oturulmalı ve sonra bir sonraki rekât için ayağa kalkılmalıdır. Elbette bir miktar oturmaksızın sonraki rekât için kalkılırsa namaz batıl değildir.

Üzerine Secde Edilmesi Sahih Olan Şeyler

Mesele 264: Secde esnasında alın, secde edilmesi sahih olan şeyin üzerine konulmalıdır.

Mesele 265: Namaz secdesinde, alın yere veya yerden çıkan taş, toprak, ağaç, ağaç yaprağı vb. yenmeyen ve giyilmeyen bitkilere üzerine konulmalıdır. Buğday ve pamuk gibi topraktan çıksa bile yenilen ve giyilen şeyler ile metal ve cam gibi topraktan sayılmayan madenler üzerine secde sahih değildir.

Mesele 266: Binanın yapımında veya süslenmesinde kullanılan mermer ve diğer taşlar ile akik, firuze, taş ve benzerleri üzerine secde sahihtir, ancak müstehap ihtiyat gereği son grupta [1] yer alan şeylerin üzerine secde edilmemelidir.

Mesele 267: Tuğla, kil, alçı, kireç ve çimento üzerine secde doğrudur.

Mesele 268: Ot ve saman gibi yerden biten ve sadece hayvanlara yem olan şeyler üzerine secde sahihtir.

Mesele 269: Yeşil çay yaprağına secde, farz ihtiyat gereği sahih değildir ve yaprağı yiyecek olmayan kahve ağacı yaprağına secde sahihtir.

Mesele 270: Yenilmeyen çiçeklere ve keza yerden biten hatmi çiçeği ve sadır otur gibi sadece tedavi için kullanılan bitkilere secde sahihtir, ancak tıbbi olmayan durumlarda tıbbi özelliğinden dolayı tüketilen sadır otu ve benzeri bitkilere secde sahih değildir.

Mesele 271: Bazı bölge veya bazı halk arasında yiyecek sayılan, ama başkaları tarafından yiyecek olarak yararlanılmayan yiyecekten sayılan bitkilere secde etmek sahih değildir (doğru değildir).

Mesele 272: Ağaç ve bitkilerden (keten ve pamuktan başka) yapılmış kâğıda secde etmek sahihtir.

Mesele 273: Bir kimse üzerinde secde edilmesi sahih olan bir şeyi yoksa veya soğuk, sıcak ve benzeri sebeplerden dolayı üzerine secde edemiyorsa, elbisesi pamuklu veya keten cinsinden olursa veya pamuk veya ketenden başka bir şeyi varsa üzerine secde etmelidir ve farz ihtiyat gereği imkân dâhilinde keten ve pamuk cinsinden elbiseye secde etmeli ve bunların cinsinden olmayan elbiseye secde etmemelidir ve bunlar da yoksa farz ihtiyat gereği elinin üstüne secde etmelidir.

Mesele 274: Namazda secde edeceği şey kaybolursa ve secde için sahih olan bir şey de bulunmazsa, namazın vakti genişse namazı bozmalı, vakit dar ise bir önceki meselede belirtilen sıralamaya göre amel edilmelidir.

Mesele 275: Bir kimse takiye yapılması gereken bir yerde halı veya benzeri bir yere secde edebilir ve namaz için başka bir yere gitmesine gerek yoktur, ancak aynı yerde hasır, taş ve benzeri şeylere zorlanmadan secde edebiliyorsa, farz ihtiyat gereği bu şeylerin üzerine secde etmelidir.

Mesele 276: Birinci secdede mühür alına yapıştırsa, ikinci secdede mühür alından çıkarmalıdır ve mühür alından çıkarılmazsa bu halde ikinci secdeye gitmek sakıncalıdır.

Mesele 277: Secdelerin en güzeli Allah Teâlâ karşısında huşunun nişanesi olan yeryüzüve toprağa secdedir ve secde için fazilet bakımından yeryüzündeki hiçbir toprak Seyyidü's-Şuheda'nın (a.s) mukaddes toprağına ulaşamaz.

Mesele 278: Secdenin müstehaplarından bazıları şunlardan ibarettir:

1. Secdeden önce ve sonra beden dinginlik halindeyken tekbir söylemek.
2. İki secde arasında beden dingin ve hareketsizken نَفْرُ الْمَلَّةِ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ “Esteğfirullah rebbî ve etûbu ileyh” zikrini söylemek.
3. Secdenin uzatılması, zikir söylenmesi, dünyevi ve uhrevi hacetler için dua edilmesi ve salavat getirilmesi.
4. Secde zikrini tekrar etmek ve tekrarı tekli sayıda sonlandırmak.

5. Secdeden sonra sol yan üzerine oturmak ve sağ ayağın üstünü sol ayağın iç kısmı üzerine koymak.

6. Bir sonraki rekât için kalkılacağı zaman **بِاللَّهِ وَفُوتِهِ أَقُوْمٌ وَ أَقُدُّ** “Bihavillahi ve kuvvetihi ve ekumu ve ek’ud” zikrini söylemek.

Mesele 279: Secde halinde Kur’an okumak mekruhtur.

Mesele 280: Allah Teâlâ’dan başkasına secde haramdır ve İmamların (a.s) mukaddes türbelerinde alınlarını yere koyan kimselerin kastı Allah Teâlâ’ya şükür secdesi ise bunun sakıncası yoktur ve bunun dışında haramdır.

[1] - Akik, firuze ve taş (dûr) kastedilmiştir.

Kur'an'ın Farz Secdesi

Mesele 281: Kur'an-ı Kerim'in şu dört suresinin her birinde bir secde ayeti vardır: "Necm, Alak, Secde ve Fussilet Sureleri." Bu ayetlerden birini okuyan veya dinleyen kimsenin ayet bittikten sonra hemen secde etmesi gerekir. Eğer unutursa, aklına geldiği zaman secde etmelidir.^[1]

Mesele 282: Secdenin farz olmasının sebebi ayetin bütünüdür ve ayetin bir kısmının okuması veya dinlemesiyle secde farz olmaz.

Mesele 283: Hatırlatılan ayetlerin tercümesinin okunması ve dinlenmesiyle secde farz olmaz.

Mesele 284: Bir kimse radyo, televizyon veya ses kayıt cihazı ve benzeri araçlardan yayımlanan secde ayetini dinlerse secde farz olur.

Mesele 285: Farz secde ayetini okuma esnasında başkasından veya ses kaydından ve benzeri şeylerden dinlenilirse iki secde yapılması gerekir.

Mesele 286: Kur'an'ın farz secdesinde, namazda secde edilebilecek şeylerin üzerine secde edilmelidir, ancak kıbleye dönme, abdestli olma ve benzeri gibi namaz secdesinin diğer şartları gerekli değildir.

Mesele 287: Kur'an'ın farz secdesinde alınmış secde için yere konulması yeterlidir ve zikrin söylenmesi gerekmez, ancak şu zikrin okunması müstehap ve daha iyidir:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَقًّا حَقًّا، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِيمَانًا وَتَضَدِّيقًا، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عُبُودِيَّةً وَرَقًّا، سَجَدْتُ لَكَ يَا رَبِّ تَعَبُدًا وَرَقًّا، لَامُسْتَنْكِفًا وَلَامُسْتَكْبِرًا، بَلْ أَنَا عَبْدٌ ذَلِيلٌ ضَعِيفٌ خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ

Okunuşu: "La ilâhe illallahu hakken hakka. La ilâhe illallahu îmanen ve tasdika. La ilâhe illallahu ubûdiyyeten ve rikka. Secedtu leke ya rebbî ta'ebbuden ve rikka, la mustenkifen ve la mustekbiren, bel ene abdun zelilun zaifun hâifun mustecîr."

[1]. Secde Ayetleri: 1- 32. surenin(Secde) 15. Ayeti 2- 41. Surenin(Fussilet) 37. ayeti 3- 53ç surenin(Necm) 62. ayeti 4- 96ç surenin(Alak) 19. ayeti.

7. Teşhüt

Mesele 288: Namaz kılan kimse ikinci rekâta ve namazların tamamının son rekatında ikinci secdeden sonra oturmalı ve bedeninin istikrar ve dinginlik bulmasından sonra teşhüt zikrini söylemelidir. Bu amele “teşhüt” denilir.

Mesele 289: Teşhüt halinde okunması farz olan zikir şöyledir:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

Okunuşu: “Eşhedu en la ilâhe illallahu vahdehu la şerîke leh, ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resûluh. Alla-humme salli ala Muhammedin ve âl-i Muhammed.”

Mesele 290: Farz teşhüt zikri “Bismillahi ve billahi ve lillah” denmesi

salavattan sonra وَتَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ “Ve tekabbel şefa’atehu verfa’ derecete” söylenmesi müstehaptır.

Mesele 291: Teşhüt rükün olmayan farzdır. Dolayısıyla bilerek fazlaştırılması veya terk edilmesi namazı batıl eder, ama yanlışlıkla fazlaştırılması veya terk edilmesi namazın batıl olmasına sebep olmaz.

Mesele 292: Bir kimse teşhüdünü unutursa ve üçüncü rekât için ayağa kalkarsa, ama rükûdan önce hatırlarsa oturup teşhüt okumalı ve tekrar kalkıp üçüncü rekâtın tesbihatını yeniden söylemeli ve namaza devam etmeli ve namazdan sonra yersiz ayağa kalktığı için müstehap ihtiyat gereği iki sehiv secdesi yapmalıdır.

Mesele 293: Bir kimse teşhüdünü unutur ve üçüncü rekâtın rükûdunda veya ondan sonra hatırlarsa namazını bitirmeli ve selamdan sonra unutulmuş teşhüt için iki sehiv secdesi yapmalıdır ve farz ihtiyat gereği sehiv secdesinden önce unutulmuş teşhüt kaza edilmelidir.

8. Selam

Mesele 294: Selam namazın en son cüzü olup söylenilmesiyle nan “Es-selâmu aleykum” zikridir ve وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَسَلَامٌ عَلَيْكُمْ

بَرَكَاتُهُ “Es-selâmu aleyne ve ala ibadillah'is-sâlihîn” denilmesi çok daha iyidir. enmesi veya بَرَكَاتُهُ

Mesele 295: Yukarıda zikri geçen iki selamdan önce أَلْسَلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ “Es-selâmu aleyke eyyuhu'n-nebiyyu ve rahmetullahi ve berekâtuh” denilmesi müstehaptır.

Mesele 296: Selam farz olmayan rükünlerdendir, dolayısıyla yanlışlıkla fazlalaştırılır veya terk edilirse namaz batıl olmaz.

Mesele 297: Namazda selâm vermek unutulur; ancak, namazın şeklinin bozulmayacağı ve sırtın kibleye dönmesi gibi bilerek veya bilmeyerek yapıldığında namazı batıl etmeyeceği bir zamanda fark edilirse selam verilmelidir ve namaz sahihtir.

9. Tertib

Mesele 298: Namaz kılan kimsenin söylenilen tertibi yerine getirmeli ve bunların her bir kısmını kendi yerinde uygulamalıdır, dolayısıyla bilerek bu tertibe riayet etmezse, örneğin sureyi Fatiha'dan önce okursa veya secdeyi rükûdan önce yaparsa namazı batıl olur.

Mesele 299: Bir rükün unutulursa ve bir sonraki rükne girdikten sonra hatırlanırsa, örneğin iki secde unutulur ve sonraki rekâtın rükûunda hatırlanırsa namaz batıl olur.

Mesele 300: Bir rükün unutulursa ve rükün olmayan bir sonraki cüz yerine getirilirse ve sonraki rükne girmeden önce hatırlanırsa o rükün yerine getirilmeli ve sonra yanlışlıkla ondan önce yapılan rükün tekrar yapılmalıdır, örneğin teşehhüt okunduktan sonra iki secde unutulursa iki secdenin yapılmasından sonra teşehhüt okunmalıdır.

Mesele 301: Rükün olmayan bir cüz unutulur ve sonraki rükne geçtikten sonra hatırlanırsa, örneğin Fatiha unutulur ve rükûda Fatiha okunmadığı hatırlanırsa namaz sahihtir ve geriye dönüp Fatiha okunamaz.

Mesele 302: Rükün olmayan bir cüz unutulur ve rükün olmayan sonraki cüz yapılırsa ve sonraki rükne girmeden önce hatırlanırsa, örneğin Fatiha unutulur ve sure okunursa ve rükûa gitmeden önce fark edilirse önce unutulmanın (Fatiha) okunması ve sonra yanlışlıkla önce okunanın (sureyi) yeniden okunması gerekir.

10. Muvalât

Mesele 303: Namaz kılan kimse rükû, secde, teşehhüt ve vb. gibi namazın cüzlerini peşi sıra yerine getirmeli ve bunların arasını anormal şekilde ayırmamalıdır ki buna muvalât denilir. Dolayısıyla namazın cüzlerinin arası namaz kılınmıyor denilecek ölçüde ayrılırsa namaz batıl olur.

Mesele 304: Kelimelerin veya bir kelimenin harflerinin arası (iftitah tekbiri ve selam'ın dışında) unutulmuş olsa bile, ötesinde ayrılırsa, ama namazın görünümünü bozacak şekilde olmazsa ve sonraki rükne girdikten sonra anlaşılırsa namaz sahihtir ve o kelime ve cümlelerin tekrarına gerek yoktur, ama sonraki rükne girmeden önce anlaşılırsa geriye dönülüp onlar tekrar okunmalıdır.

Mesele 305: Rükû ve secdelerin uzatılması veya uzun surelerin okunması muvalâtın aradan gitmesine sebep olmaz.

Kunût

Mesele 306: Farz ve müstehap namazların tamamının ikinci rekâtında Fatiha ve suresin okunmasından sonra ve rükûdan önce elleri açıp dua okumak müstehaptır ki bu amele kunut denilir.

Mesele 307: Cuma namazının her rekâtında kunut vardır ve birinci rekâta rükûdan önce ve ikinci rekatta rükûdan sonra kunut okunur.

Mesele 308: Ramazan ve Kurban bayramında birinci rekâta beş kunut ve ikinci rekâta dört kunut vardır.

Mesele 309: Kunutta her zikir veya Kur'an ayeti okunabilir ve hatta bir kez "Salavat" veya "Sübhanellah" veya "Bismillah" veya "Bismillahirrahmanirrahim" denilmesi de yeterlidir, ama Kur'an'da gelen duaların okunması daha iyidir, örneğin şu dua:

“رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ”

Okunuşu: “Rabbena atina fi'd-dünya haseneten ve fi'l-âhireti haseneten ve kina azabennar” veya Masum İmamlardan (a.s) nakledilen şu dua okunabilir:

لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَ مَا فِيهِنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Okunuşu: “La ilâhe illallahu'l-halîmu'l-kerîm. La ilâhe illallahu'l -aliyy'ul-azîm. Subhanallahi rabb'is-semavat'is-seb'i ve rebb'il-arazîn'es seb'i ve ma fihinne ve ma beynehunne ve rab-b'il-'arş'il-azîm, ve'l-hamdu lillahi rabb'il-âlemîn.”

Mesele 310: Kunutta her hangi bir dilde dua etmek, istiğfar etmek ve hacet istemek caizdir.

Mesele 311: Kunutun yüksek sesle okunması müstehaptır, ama cemaatle namaz kılan kimsenin sesini cemaat imamının işiteceği şekilde kunutu yüksek sesle okumak müstehap değildir.

Namazın Takibi

Mesele 312: Namaz bittikten sonra dua veya zikir veya Kur'an okumak müstehaptır ve bu amale namaz takibi denilir. Namaz takibinde yüzün kibleye dönük oturulması ve abdestli veya gusüllü veya teyemmümlü olarak bu amelin yerine getirilmesi çok iyidir.

Mesele 313: Namaz takibinin Arapça olması gerekmez, ama Masum İmamlardan (a.s) ulaşan dua ve zikirlerin okunması daha iyidir ve bunların en iyisi Hz. Fatıma Zehra'nın (s.a) Tesbihi olarak bilinen zikirdir ki bu zikir şöyledir: 34 defa Allahu ekber, 33 defa Elhamdü lillah ve 33 defa Sübhanellah. Dua kitaplarında Masum İmamlardan (a.s) son derece nefis ve güzel içeriklerde takibatlar nakledilmiştir.

Mesele 314: Namaz kılan kimsenin namazdan sonra şükür secdesi yapması müstehaptır, yani nimetlerin tamamına ve namaz kılma başarısı nimetine şükür etme kastıyla alnın secdeye konulup üç kez veya daha fazla "Şükran lillah" denilmesi çok daha iyidir.

Namazın Tercümesi

Mesele 315: Namaz kılan kimsenin ruhun temizlenmesi ve kalbin Allah Teâlâ'ya yaklaşması için huşu ile ve kalp dinginliğiyle namazın lafız ve zikirlerinin anlamına dikkat etmesi müstehaptır.

Mesele 316: Fatıha suresinin tercümesi şöyledir:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

Hamd ve övgü, varlık âleminin Rabbi Allah'a mahsustur.

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Allah, dünyada mümin ve kâfire, ahirette ise sadece mümine merhamet eder.

مٰلِكِ یَوْمِ الدِّیْنِ

Kıyamet gününün sultanı ve ihtiyar sahibidir.

اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُ

Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz.

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ

Bizi doğru yol olan İslâm dinine hidayet et.

صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

Kendilerine nimet verilen peygamber ve peygamberlerin vasilerinin yoluna.

غَیْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّیْنَ

Gazap ettiklerin ve sapmış kimselerin yoluna değil.

Mesele 317: İhlas suresinin tercümesi şöyledir:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ: قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlıyorum. Ey Muhammed! De ki: O Allah tektir.

اَللّٰهُ الصَّمَدُ

Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır.

لَمْ يَلِدْ وَّلَمْ یُوَلَدْ

O, doğurmamıştır ve doğmamıştır.

وَلَمْ یَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ

Yaratıklardan hiçbir kimse O'nun dengi değildir.

Mesele 318: Rükû, secde ve müstehap zikirlerin bazılarının tercümesi:

سُبْحٰنَ اللّٰهِ

Allah pak ve münezzektir.

سُبْحٰنَ رَبِّیَّ الْعَظِیْمِ وَبِحَمْدِهِ

Yüce rabbim pak ve münezzehtir ve O'na hamd ederim.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ

Benim herkesten en yüce olan rabbim her türlü kusur ve noksanlıktan münezzehtir ve ben O'na hamd etmekteyim.

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

Allah hamd edenin hamdını işitir.

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

Rabbimden bağışlanma diliyorum ve O'na tövbe ediyorum.

بِحَوْلِ اللَّهِ وَفُؤْتِهِ أَقُومُ وَأَقْعُدُ

Allah'ın bahşettiği güç ve kudret ile oturuyor ve kalkıyorum.

Mesele 319: Kunut zikirlerinin tercümesi şöyledir:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً

Ey rabbimiz! Bize dünyada ve ahirette iyilik ver.

وَقِنَّا عَذَابَ النَّارِ

Ve Cehennem ateşinden bizi koru.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ

Kerem ve hilim sahibi olan bir tek Allah'tan başka övgü ve kulluğa layık ilâh yoktur.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Yüce ve üstün mertebe sahibi olan bir tek ve eşsiz Allah'tan başka, kulluğa layık ilâh yoktur.

سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ

Yedi kat göğün rabbi olan Allah pak ve münezzehtir.

وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ

Ve yedi kat yerin rabbidir.

وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ

Ve gökler ve yerler arasındakilerin rabbidir.

وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Ve yüce arşın rabbi olan Allah'a hamd olsun.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Hamd âlemlerin rabbine mahsustur.

Mesele 320: Tesbihat-ı Erba'a'nın tercümesi şöyledir:

سُبْحَانَ اللَّهِ

Allah pak ve münezzehtir.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

Ve hamd ve övgü Allah'a mahsustur.

وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Ve O'dan başka ilah yoktur.

وَاللَّهُ أَكْبَرُ

Ve Allah en büyüktür.

Mesele 321: Teşehhüt ve selamın tercümesi şöyledir:

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ

Hamd Allah'a mahsustur.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.

وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

O, ortağı olmayan tektir.

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Ve şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

Allah'ım! Muhammed ve Âl-i Muhammed'e selam gönder.

وَتَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ

Ve onun şefaatinin kabul et ve derecesini yücelt.

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Ey nebi! Allah'ın selamı rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun.

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

Bizim ve Allah'ın salih kullarının üzerine selam olsun.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Allah'ın selamı rahmeti ve bereketleri sizin üzerinize olsun.

Namazı Bozan Şeyler

Mesele 322: Namazı bozan şeyler şunlardan ibarettir:

1. Namazda gözetilmesi gereken şartlardan birisinin olmaması;
2. Abdest veya guslün batıl olması;
3. Kiblede yüz çevrilmesi;
4. Konuşmak;
5. Gülmek;
6. Ağlamak;
7. Namazın şeklinin bozulması;
8. Yemek ve içmek;
9. Namazı batıl eden şekiller;
10. Namazın erkânının çoğaltılması ve azaltılması;
11. Fatıha'dan sonra âmin demek;
12. Elleri bağlamak.

Mesele 323: Namazda, namaz halinde riayet edilmesi gereken şartlardan birisi ortadan kalkarsa, örneğin namaz halinde mekânın gasp edilmiş olduğu anlaşılırsa namaz batıldır.

Mesele 324: Namazda, uyumak veya idrar ve benzeri abdest veya gusül veya teyemmümü bozan şeylerden birisi gerçekleşirse namaz batıl olur.

Mesele 325: Sağ ve solu rahatlıkla görebilecek şekilde bilerek yüzün veya bedeninin kiblede çevrilmesi namazı batıl eder ve bu iş yapılarak yapılsa dahi farz ihtiyat gereği namaz batıldır, ama yüzün bir miktar kiblede çevrilmesi namazı bozamaz.

Mesele 326: Namazda konuşmak, hatta bir kelime olsa dahi namazı bozar.

Mesele 327: Öksürmek, hapsirmek ve gırtlığın temizlenmesi etkisiyle çıkan sesler, hatta bu seslerden söz üretilse bile, namazı bozamaz.

Mesele 328: Bir kelime zikir kastıyla söylenirse, örneğin "Allahu ekber" denilirse ve bunun söylenmesi esnasında birisine bir şey anlatılmak için ses yükseltirse sakıncası yoktur, ama birisine bir şey anlatmak kastıyla zikir söylenirse, zikir kastı olsa bile namaz batıl olur.

Mesele 329: Namaz kılan kimsenin namaz halindeyken başkasına selam vermemelidir, ama birisi ona selam verirse selamın cevabının verilmesi farzdır ve selam da "selam" kelimesi başta gelecek şekilde olmalıdır, örneğin "Selamün aleyküm" veya "es-Selamü aleyküm" denilmeli ve "Aleykümü's-Selam" denilmemelidir.

Mesele 330: Bir kimse bir gruba selam verse ve "Selamü aleyküm cemian" derse ve bunlardan birisi namazla meşgulse başka birisinin selamın cevabını vermesi durumunda namaz kılan cevap vermemelidir.

Mesele 331: Mümeyyiz çocuğun (iyiyi kötüyü ayırabilen) selamının cevabı tıpkı baliğ fert gibi farzdır.

Mesele 332: Selamın cevabı hemen anında farzdır ve bir kimse her hangi bir sebepten dolayı selamın cevabı sayılmayacak şekilde geciktirirse, namaz halinde olsa bile selamın cevabını vermemelidir (geciktirdiği için) ve namaz dışında da cevap verilmesi (geciktirildiği için) farz değildir. Cevabın ertelenmesinin ölçüsünde de şek etmenin hükmü aynıdır. Selamın cevabının bilerek geciktirilmesi durumunda günah işlenmiştir.

Mesele 333: Namaz kılan kimseye selam verileceği zaman “Selamü aleyküm” lafzı yerine “Selam” lafzı kullanılırsa, örfte (halk dilinde) buna “Selam” deniliyorsa cevap verilmesi farzdır ve ihtiyat gereği nasıl selam verilmişse öyle cevap verilmelidir.

Mesele 334: Bilerek yüksek sesle kahkahayla gülmek namazı bozar, ama yanılıyla veya sessiz gülmek namazı bozamaz.

Mesele 335: Namaz kılan kimse gülmesinin önünü alamıyorsa içten gülmenin şiddetiyle yüzü kızarmışsa veya titrerse, namazın şekli bozulmadığı sürece namazı sahihtir.

Mesele 336: Dünyevi işler için yüksek sesle ve kasıtlı ağlamak namazı bozar, ama Allah korkusu veya uhrevi işler için olursa namazı bozamaz.

Mesele 337: Namazın şeklini bozan işlerin yapılması, örneğin alkış ve zıplama gibi, ister kasıtlı olsun veya yanılıyla olsun namazı bozar.

Mesele 338: Namaz kılan kimse namaz halindeyken birisine bir şey anlatmak veya onun sorusunun cevaplandırmak için kısaca elini veya gözünü veya kaşını hareket ettirirse namazın dinginliğini veya şeklini bozacak şekilde olmazsa namazı bozulmaz.

Mesele 339: Rükû dışında mekruh olsa da namazda gözleri kapatmanın sakıncası yoktur ve namazı bozamaz.

Mesele 340: Namaz kılan kimsenin kunnuttan sonra ellerini yüzüne sürmesi mekruhtur, ama namazı batıl olmaz.

Mesele 341: Namaz halindeyken az veya çok yeme ve içme namazı bozar. Ama dışların etrafında kalan yiyecek kırıntılarının yutulması veya ağızda çok az miktarda kalan tatlı veya şekerin emilmesi namazın bozulmasına sebep olmaz. Keza yanılıyla veya unutarak bir şey yenirse veya içilirse, namazın şeklini bozmaması durumunda namaz batıl olmaz.

Mesele 342: Namaz kılan kimse bilerek veya yanılıyla namazın bir rükününü azaltıp çoğaltsa veya bilerek rükün olmayan farzlardan birini azaltıp çoğaltsa namazı batıl olur.

Mesele 343: Fatiha suresinden sonra “Âmin” demek caiz değildir ve namazın bozulmasına sebep olur, ama takiye için olursa sakıncası yoktur. Keza namazın bir cüzü kastıyla elin bağlanması namazı bozar ve farz ihtiyat gereği böyle bir kasıt olmasa bile özürlü olmaksızın caiz değildir.

Mesele 344: Özürlü olmaksızın namazın bozulması caiz değildir.

Mesele 345: Korunması farz olan bir can veya mal, namazı bozmaksızın mümkün değilse namaz bırakılmalıdır. Genel olarak namaz kılan kimsenin dikkate alması gereken can ve mal güvenliği tehlikede olursa namazı bozmak caizdir.

Namazın Şekleri

Mesele 346: Namazda şek üç kısımdır:

1. Namazın aslında şek;
2. Namazın cüz ve kısımlarında şek;
3. Namazın rekâtlarında şek;

1.Namazın aslında Şek;

Mesele 347: Namazın vakti geçtikten sonra namaz kılınp kılınmadığından Şek edilirse veya kılınmadığı zannedilirse namaz kılınması lazım değildir. Ama namaz vakti bitmeden namaz kılınp kılınmadığından Şek edilirse namazın kılınması gerekir ve hatta kılındığı zannedilirse bile namaz kılınmalıdır.

2. Namazın Cüzlerinde Şek

Mesele 348: Bir kimse namaz halindeyken namazın farzlarından birini yapıp yapmadığına şek ederse, bir sonraki cüze başlamamışsa bunu yerine getirmelidir ve bir sonraki cüze başlamışsa (namazın müstehap cüzü olsa dahi) şekkine itina etmemelidir.

Mesele 349: Kıraate başlamadan önce (hatta “اعوذ بالله من الشيطان الرجيم” cümlesinde bile) iftitah tekbirini söyleyip söylemediğinden şek ederse, iftitah tekbirini söylemelidir.

Mesele 350: Fatiha suresinin okunup okunmadığından şek edilirse, bir sonraki cüze geçilmemişse (her ne kadar “el-Hamdü lillahi rabbil âlemin” cüzü gibi müstehap olsa dahi) Fatiha'nın okunması gerekir.

Mesele 351: Surenin okunup okunmadığından şek edilirse, sonraki cüze başlanmamışsa sure okunmalıdır ve sureden sonra rükû veya kunut veya müstehap zikirlere başlanmıssa şekke itina edilmemelidir.

Mesele 352: Secde için eğilmeden önce rükûa gidip gidilmediğinden şüphe edilirse rükûun yerine getirilmesi gerekir.

Mesele 353: Üçüncü ve dördüncü rekât için kalkmadan önce veya teşehhütten önce bir secde mi veya iki secde mi yapıldığından şek edilirse bir secde daha yapılmalıdır. Keza kalkma halindeyken (kâmilten ayakta durmadan önce) şek ederse secde etmesi gerekir.

Mesele 354: Kalkmadan önce teşehhüt okunup okunmadığına şüphe edilirse teşehhüt okunmalıdır. Ama kalkma halindeyken teşehhüt okuyup okumadığından şüphe edilirse bu şüpheye itina edilmemelidir ve keza bir sonraki cüze başlamışsa (müstehap cüz olsa bile) itina edilmemelidir.

Mesele 355: Namazın selamının verilip verilmediğinden şüphe edilirse, namazın takibiyle veya başka bir namazla meşgul olunursa veya kıbleden yüz çevirmek gibi namazın şeklini bozan bir şey sebebiyle namazın dışına çıkmışsa, şekke itina edilmemelidir ve bu işlerden önce selam verilip verilmediğinden şüphe edilirse selamın verilmesi gerekir.

Mesele 356: Bir ayetin okunması halinde bir önceki ayetin okunup okunmadığından şüphe edilirse veya ayetin sonunu okurken ayetin başının okunup okunmadığından şüphe edilirse bu şekke itina edilmemelidir.

Mesele 357: Namazın işlerinden birisinin yapılmasından sonra bunun doğru yerine getirilip getirilmediğinden şüphe edilirse bir sonraki cüze girmemiş dahi olsa bu şekke itina edilmemelidir.

Mesele 358: Bir sonraki kısma girmeden önce namazın bir kısmında şüpheye düşülür ve o kısım yapılır ve sonra o kısmın iki kez yapıldığı anlaşılırsa, o kısım namazın rükünlerinden olmazsa namaz batıl olmaz.

Mesele 359: Bir sonraki kısma girdikten sonra, bir önceki kısmın uygulaması konusunda şüpheye düşer ve şüphesine itina etmezse ve sonra o kısmı yapmadığını anlarsa, bir sonraki rükünle meşgul olunmamışsa o kısım yerine getirilmelidir. Yerine getirilen şeyden önce yanlışlıkla okuduğu şeyi tekrar okumalıdır. ve eğer sonraki rükünle meşgul olunduysa terk edilen cüz rükün ise namaz batıldır ve rükünden değilse namaz sahihtir. Terk edilen cüz bir secde veya teşehhüt ise namazdan sonra secdenin kazası ve farz ihtiyat gereği teşehhüdün kazası yerine getirilmeli ve sonra iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

3. Namazın Rekâtlarında Şek

Mesele 360: Namazın rekât sayılarında şüphe edilirse, örneğin üç mü yoksa dört rekât mı kılındığı bilinmezse önce bir miktar düşünülmalıdır ve şekkin bir tarafına yakîn veya zangerçekleşirse buna uygun olarak namaza devam edilmelidir ve namaz sahihtir. Bir tarafa yakîn veya zangerçekleşmezse açıklanacak hüküm gereğince amel edilmelidir.

Mesele 361: Namazın rekâtlarında şek iki kısımdır:

1. Namazı batıl eden şekler (Batıl edici şekler)
2. Namazı batıl etmeyen şekler(Sahih şekler)

Namazı Batıl Eden Şekler

Mesele 362: Aşağıdaki yerlerde namazın rekât sayılarında şek etmek namazı bozar:

1. İki rekâtlı farz namazlarında şek, örneğin sabah namazı ve yolcu namazı, ama iki rekâtlı ihtiyat namazının rekât sayılarında şek edilmesi namazı bozamaz.
2. Akşam namazında şek etmek;
3. Bir tarafı şüpheli dört rekâtlı namazlarda bir sayısında şek olursa; örneğin bir ve iki rekât arasında veya bir ve üç arasında şek etmek;
4. Dört rekâtlı namazlarda, ikinci secdenin bitiminden önce, şüphenin bir tarafı iki, diğer tarafı ikiden fazla ise, örneğin iki ile üç veya iki ile dört arasında şüphe;
5. Kaç rekât kıldığını bilmeyecek kadar, namazın rekâtlarının sayısında şüphe;

Mesele 363: Namaz kılan kimse için namazı batıl eden şeklerden birisi öne çıkarsa, ihtiyat gereği hemen namazını bozamaz, aksine şek kesinleşinceye kadar düşünmeli (bir tarafa yakîn ve zan gerçekleşmeli) ve o zaman namaz terk edilmelidir.

Sahih Şekler

Mesele 364: Dört rekâtlı namazın rekâtlarının sayısında şek edilirse ve düşünmekle bir tarafa yakîn veya zan gerçekleşirse yakîn veya zan esasınca namaza devam edilmelidir ve namaz sahihtir ve bir tarafa yakîn veya ihtimal gerçekleşmemesi durumunda açıklanacak hükümler gereğince amel edilmelidir:

1. İkinci secdeden kalktıktan sonra iki rekât veya üç rekât kılındığında şek edilirse üç rekât kılındığı esas alınmalı ve bir rekât daha kılıp namaz bitirilmeli ve namazdan sonra ayakta bir rekât veya oturarak iki rekât ihtiyat namazı (daha sonra açıklanacaktır) kılınmalıdır.
2. İkinci secdeden kalktıktan sonra iki rekât mı veya dört rekât mı kılındığında şek edilirse dört rekât kılındığı esas alınmalı ve namazı bitirmeli ve sonra ayakta iki rekât ihtiyat namazı kılınmalıdır.
3. İkinci secdeden kalktıktan sonra iki rekât mı veya üç rekât mı veya dört rekât mı kılındığında şek edilirse dört rekât kılındığı esas alınmalı ve namaz bitirilmeli ve namazdan sonra ayakta iki rekât ve oturarak iki rekât ihtiyat namazı kılınmalıdır.^[1]
4. Namazın her yerinde üç rekât mı yoksa dört rekât mı kılındığında şek edilirse dört rekât kılındığı esas alınıp namaz bitirilmeli ve namazdan sonra ayakta bir rekât veya oturarak iki rekât ihtiyat namazı kılınmalıdır.
5. İkinci secdeden sonra dört rekât mı veya beş rekât mı kılındığında şüphe edilirse dört rekât kılındığı esas alınıp namaz bitirilmeli ve namazdan sonra iki sehiv secdesi yapılmalıdır (nasıl yapılacağı açıklanacaktır).
6. Kıyam halinde dördüncü rekâta mı veya beşinci rekâta mı olduğunda şüphe edilirse (rükûa gitmeksizin) oturulup teşehhüt okunmalı ve selam verilmeli ve ayakta bir rekât veya oturarak iki rekât ihtiyat namazı kılınmalıdır.^[2]

Mesele 365: Namaz kılan kimse için sahih şeklerden birisi öne çıkarsa söylenildiği gibi önce biraz düşünmeli ve henüz şek varlığını koruyorsa söylenilen vazifeye amel edilmelidir.

Mesele 366: Namaz kılan kimse için sahih şeklerden birisi öne çıktığı zaman namazı bozmamalıdır, bozarsa günah işlemiştir. Namazı batıl eden bir işi yapmadan önce, örneğin kablenden yüz çevirmek gibi namazı baştan kılarsa ikinci namazı da batıl olur, ama ikinci namaz, namazı batıl eden işlerin birinden sonra olursa ikinci namazı sahihtir.

Mesele 367: İhtiyat namazının farz olduğu şüphelerden biri öne çıkarsa, namazdan sonra ihtiyat namazı kılmaksızın namaz baştan alınırsa günah işlenmiş olur ve namazı batıl eden bir işin yapılmasından önce olurda namaz baştan alınırsa ikinci namaz batıldır, ama namazı bozan işlerden birinin yapılmasından sonra namazla meşgul olursa ikinci namaz sahihtir.

Mesele 368: Namazın rekâtlarında “zan”ın hükmü yakinin hükmü gibidir. Yani örneğin üç rekât mı yoksa dört rekât mı kılındığında tereddüt edilirse şekkin ihtimal verilen ağırlıklı tarafı gereğince amel edilirse namaz sahihtir.

Mesele 369: İlk etapta şekkin bir tarafı için verilen zan daha fazlaysa ve sonra her iki tarafın eşit olduğu düşünülürse şek desturunca amel edilmelidir. Ama ilk etapta iki tarafın da eşit olduğu düşünülerek vazifeye amel edilmesi esas alınır ve sonra bir başka tarafa ihtimal verilirse ihtimal esasınca amel edilmeli ve namaz tamamlanmalıdır.

[1] - Bu üç şekten birisinin ikinci secdenin tamamlanmasından önce olması durumunda namazın batıl olduğu daha önce açıklanmıştır.

[2] - Sahih şeklerin bir kısmı daha vardır ki bunlar fıkıh kitaplarında gelmiş olup bunlar çok seyrek karşılaşılan şeklerdir.

İhtiyat Namazı

Mesele 370: Kendisine ihtiyat namazı farz olan kimse namazın selamından sonra (namaz halinden çıkmaksızın) hemen ihtiyat namazına niyet etmeli, tekbir söylemeli, Fâtiha'yı okuyup rükûa gitmeli ve iki secde yapmalıdır. Eğer üzerine bir rekât ihtiyat namazı farz ise, iki secdeden sonra, teşehhüdü okuyup selâm vermelidir ve eğer üzerine iki rekât ihtiyat namazı farz ise, iki secdeden sonra, önceki rekât gibi bir rekât daha kılmalı ve teşehhütten sonra selâm vermelidir.

Mesele 371: İhtiyat namazında sure ve kunut yoktur. Niyeti de dille söylenilmemelidir. Farz ihtiyat gereği, Fatiha'nın "Bismillah"ı da sessiz okunmalıdır.

Mesele 372: İhtiyat namazı kılınmadan önce, namazın doğru kılındığı anlaşılırsa, artık ihtiyat namazının kılınması gerekmez. Keza ihtiyat namazı kılınırken anlaşılırsa, tamamlanması farz değildir.

İtibar Edilmeyen Şekler

Mesele 373: İtibarı olmayan ve itina edilmemesi gereken şekler şunlardan ibarettir:

1. Yeri geçen şeylerde şek;
2. Selamdan sonra şek;
3. Namazın vaktinin geçmesinden sonra şek;
4. İmam ve cemaatin şekki;
5. Çok şek edenin şekki;
6. Müstehap namazlarında şek.

1. Yeri Geçen Yerlerde Şek

Mesele 374: Namaz arasında farz işlerden birisinin yapılıp yapılmadığında Şek edilirse, bir sonraki cüze geçilmişse bu Şekke itina edilmemelidir, örneğın rükûda Fatıha'nın okunup okunmadığında Şek edilmesi.[\[1\]](#)

[\[1\]](#) - Bu bölümün hükümleri namazın cüzlerinde Şek konusunda açıkladı.

2. Selamdan Sonra Şek

Mesele 375: Namazın selamından sonra namazın sahih olup olmadığında şek edilirse, örneğin rükûa gidilip gidilmediğinde şek edilirse veya dört rekâtlı namazın selamından sonra dört mü yoksa beş rekât mı kılındığına şüphe edilirse bu şekke itina edilmemeli ve namazın doğru kılındığı esas alınmalıdır. Yani birinci durumda rükûa gidildiği esas alınmalı ve ikinci durumda dört rekât kılındığı esas alınmalıdır.

Mesele 376: Namazın selamından sonra namazın rekâtlarında şek edilir, ama şekkin her iki tarafı namazın bozulmasına sebep olursa, örneğin dört rekâtlı namazın selamından sonra üç rekât mı yoksa beş rekât mı kılındığında şüphe edilirse namaz batıldır.

3. Namaz Vaktinin Geçmesinden Sonra Şek

Mesele 377: Namaz vakti geçtikten sonra namazın kılıp kılınmadığında şek edilirse bu şekke itina edilmemelidir.

4. İmam ve Cemaatin Şekki

Mesele 378: Cemaat imamı rekâtların sayısında şüpheye düşerse; örneğin, üç rekât mı yoksa dört rekât mı kıldığından şüphe ederse, cemaat onun dört rekât kıldığından emin olur veya zan ederse ve imama dört rekât kıldığını ima ederlerse, imamın namazı bitirmesi gerekir ve ihtiyat namazı kılmasına gerek yoktur. Keza imam, kaç rekât kıldığından emin ise veya zan ediyorsa ve cemaat namazın rekât sayısında şüphe ediyorsa, şüphesine aldırış etmemelidir.

5. Çok Şek Edenin Şekki

Mesele 379: Bir kimse genellikle bir namazda üç kez şek ederse veya art ardına üç namazda en azından bir kez şek ederse ve bu kimsenin çok şek etmesi korku, gazap veya hislerinin perişanlığına sebep olan bir hadiseden dolayı değilse bu kimse çok şek eden kimsedir ve şekkine itina etmemelidir.

Mesele 380: Çok şek eden kimse bir işin yapılmasında şek ederse ve o iş namazı batıl etmezse o işi yaptığını esas almalıdır, örneğin secde edip etmediğinde şek ederse secde ettiğini esas almalıdır. Yapılan o iş namazı batıl ediyorsa o işi yapmadığını esas almalıdır, örneğin bir mi yoksa iki mi rükû ettiğinde şek ederse, rükûunun çoğaltılması namazı bozduğu için bir rükû yaptığını esas almalıdır.

Mesele 381: Namazın sadece bir cüzünde çok şek eden kimse o konuda çok şek eden kimsenin hükmüne sahiptir ve namazın diğer cüzlerinde şek ederse normal kimselerin vazifesi gereğince amel etmelidir. Örneğin secdenin yapılmasında çok şek eden kimse rükûunun yapılmasında da şek ederse o şekkin hükmünce amel etmelidir, yani ayaktaysa rükûa gitmeli ve secdeye gitmişse itina etmemelidir.

Mesele 382: Yüksek sesle okunan namaz gibi özel bir namazda çok şek eden kimse alçak sesle okunan namaz gibi diğer bir namazda şek ederse şek hükmüne göre amel etmelidir.

Mesele 383: Özel bir mekânda namaz kılarken çok şek eden kimse başka bir mekânda namaz kılar ve şek ederse şek hükmüne göre amel etmelidir.

Mesele 384: Kendisinin çok şek edip etmediğini bilmeyen kimse, çok şek edenin hükmüne sahip değildir ve şek desturunca davranmalıdır ve çok şek eden kimse normale döndüğüne yakîn etmezse şekkine itina etmemelidir.

6. Müstehap Namazlarında Şek

Mesele 385: Müstehap namazların rekât sayılarında şüphe edilirse rekât sayısının azını veya çoğunu seçmekte serbesttir, ama rekâtın çoğunun seçilmesi namazın batıl olmasına sebep olacaksa bu durumda rekât sayısının azı esas alınmalıdır. Örneğin sabah namazının nafilinde üç rekât mı yoksa dört rekât mı kılındığında şek edilirse iki rekât kılındığı esasınca amel edilmelidir ve bir rekât mı yoksa iki rekât mı kılındığında şüphe edilirse şekkin bir tarafına amel edilmesi durumunda namaz sahihtir.

Mesele 386: Müstehap namazın cüzlerinin birinde şek edilirse, ister rükün olsun ister rükün olmasın, şek edilen cüzün yapılma yerinden geçilmemişse yerine getirilmelidir ve yeri geçmişse şekke itina edilmemelidir.

Mesele 387: Rükünün çoğaltılması müstehap namazını batıl etmez, ama azaltılması farz ihtiyat gereği namazı batıl eder. Dolayısıyla nafilinin cüzlerinden birisi unutulur ve bir sonraki rükünle meşgulken hatırlanırsa önce o cüz yerine getirilmeli ve sonra tekrar rükün yerine getirilmelidir, örneğin rükû arasında surenin okunmadığı anlaşılırsa dönüp sure okunmalı ve tekrar rükûa gidilmelidir.

Sehiv Secdesi

Mesele 388: Namaz kılan kimse namazın selamından sonra üç yerde (açıklanacak hüküm gereğince) sehiv secdesi yapmalıdır:

1. Namaz arasında yanlışlıkla konuşulursa.
2. Dört rekâtlı namazda ikinci secdede dört rekât mı yoksa beş rekât mı kılındığında şüphe edilirse.
3. Teşehhüt unutulursa.

İki yerde de farz ihtiyat gereği iki sehiv secdesi yapılmalıdır:

4. Bir secde unutulursa.
5. Namazın selamının verilmemesi gereken yerde yanlışlıkla selam vermek.

Mesele 389: Yanlışlıkla öne çıkan her fazlalaştırma veya her eksiltmenin (zikredilen yerler dışında) yeri geçtikten sonra anlaşılırsa müstahap ihtiyat gereği, iki sehiv secdesi yapılmalıdır, örneğin tesbihat-ı erbaâ söylenmemişse bunun rükûda veya rükûdan sonra hatırlanması durumunda sehiv secdesi yapılır.

Yanılıyla Konuşma

Mesele 390: İstemeyerek veya namazın bittiğini düşünerek konuşulması durumunda iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Mesele 391: Ah çekmeden ve öksürmeden dolayı çıkan ses için sehiv secdesi gerekmez, ama yanılarak ah çekmek örneğın ah, oh demek, farz ihtiyat gereğı sehiv secdesini gerektirir.

Mesele 392: Yanılı okunan bir kelimenin ikinci defa sahih okunması için, sehiv secdesi gerekmez.

Mesele 393: Namazda yanılarak birden fazla kelime konuşulur ve bunların hepsi bir konuşma sayılırsa, namazdan sonra iki sehiv secdesi yeterlidir.

Yersiz Selam

Mesele 394: Namazın selâmının verilmemesi gereken bir yerde yanılarak, “Es-selâmu aleyna ve ala ibadillah'is-salihîn” veya “Es-selâmu aleykum ve rehmetullahi ve berekatu” denilirse farz ihtiyat gereği iki sehiv secdesi yapılmalıdır. Ama yanılarak selâmın bir kısmı söylenirse müstehap ihtiyat gereği iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Mesele 395: Selâm verilmemesi gereken yerde yanılarak her üç selâm da verilirse, iki sehiv secdesi yeterlidir.

Unutulmuş Secde veya Teşehhüt

Mesele 396: Secdenin biri veya teşehhüt unutulur, ancak sonraki rekâtın rükûundan önce farkına varılırsa, hemen oturulup secde veya teşehhüt yerine getirilmelidir.

Mesele 397: Rükûda veya rükûdan sonra önceki rekâtın secdesinin biri veya teşehhüdün unutulduğunun farkına varılırsa, selâm verildikten sonra secde yapılmalı ve farz ihtiyat gereği teşehhüt kaza edilmeli ve sonra teşehhüt için iki sehiv secdesi ve farz ihtiyat gereği secde için iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Sehiv Secdesinin Yapılışı

Mesele 398: Sehiv secdesi için namazın selamından sonra hemen sehiv secdesi niyetiyle alın üzerine secde edilmesi sahih olan bir şeyin üzerine konulmalı ve ihtiyat gereği **بِسْمِ اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ، السَّلَامُ عَلَيكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ** "Bismillahi ve billahi. Es-selâmu aleyke eyyuhe'n-nebiyyu ve rahmetullahi ve berekâtuh." Zikri söylenmeli ve sonra baş secdeden kaldırılmalı ve tekrar secdeye gidilip zikir tekrarlanmalı ve sonra teşehhüt okunup selam verilmelidir.

Sehiv Secdesinin Hükümleri

Mesele 399: Namazın selamından sonra bilerek sehiv secdesi yapılmazsa günah işlenmiştir ve çabucak yerine getirilmesi farzdır ve yanılıyla yapılmamışsa hatırlandığı zaman çabucak yapılmalıdır ve her iki durumda da namazın tekrarlanması gerekli değildir.

Unutulmuş Secde ve Teşehhüdün Kazası

Mesele 400: Namazın rükünü olmayan farzlarından birisi yanıyla terk edilirse namaz batıl olmaz ve kazası da gerekli değildir, ama secde ve farz ihtiyat gereği teşehhüdün sehven unutulması durumunda namazdan sonra her ikisinin kazası yapılmalıdır.

Mesele 401: Secdelerden biri yanıyla terk edilirse ve bir sonraki rekâtın rükûunda veya ondan sonra anlaşılırsa namazdan sonra kazası yapılmalıdır.

Mesele 402: Teşehhüt unutulur ve sonraki rekâtın rükûunda veya ondan sonra anlaşılırsa namaz batıl değildir, ama farz ihtiyat gereği namazın selamından sonra kazası yapılmalıdır.

Mesele 403: Namazdan sonra yerine getirilen secde ve teşehhüdün kazasında beden ve elbisenin temiz olması, kibleye dönülmesi ve vb. namazın şartlarının tamamına riayet edilmelidir.

Mesele 404: Namazın selamından sonra teşehhüdün kazasını yapan kimsenin teşehhüdün kazasından sonra selam vermesi gerekmez ve secdenin kazasını yapan kimsenin de teşehhütten sonra selam vermesi lazım değildir.

Mesele 405: Namazın selamı ve secdenin veya teşehhüdün kazası arasındaki süreçte namazı batıl eden şeylerden birisi yapılırsa, örneğin kibleden yüzünü çevirirse secde ve teşehhüdün kazası yapılmalıdır ve namaz sahihtir.

Mesele 406: Bir kimsenin secde veya teşehhüdü kaza yapması gerekiyorsa ve başka işlerden dolayı da sehiv secdesi farz olmuşsa namazdan sonra önce secde veya teşehhüdü kaza etmeli ve sonra sehiv secdesini yapmalıdır.

Yolcunun Namazı

Mesele 407: Günlük farz namazları arasında yolcunun seferi koşullarının oluşmasıyla birlikte dört rektlı namazları iki rekt kılması gerekir.

Mesele 408: Yolculukta namaz sekiz şart ile seferi kılınır ki bu şartlar şunlardan ibarettir:

1. şer'i mesafe;
2. şer'i mesafenin kat edilme kastı;
3. Kasıt ve niyette devamlılık (yolcunun şer'i mesafeyi kat etmekten vaz gezmemesi veya tereddüt etmemesi);
4. Vatandan geçmemesi veya yolculuk arasında bir yerde on gün kalmaya karar verilmemesi;
5. Yolculuğun günah için olmaması;
6. Yolcunun gezgin olmaması;
7. Yolculuğun meslek olmaması;
8. Ruhsat (İzin) sınırına ulaşılması.

Birinci Şart: Şer'i Mesafe

Mesele 409: Namazın seferi kılınmasına sebep olan mesafenin en azından sekiz fersah olması gerekir, dolayısıyla yolculuk bu mesafeden az olursa namaz seferi değildir.

Mesele 410: Namazın seferi kılınmasına sebep olan şer'i mesafe (sekiz fersah) 41 km'ye eşittir (güven ve itminana sebep olan araştırmalar gereğince).

Mesele 411: Şer'i mesafenin hesap edilme ölçüsü, ister şehir büyük şehir sayılsın ister sayılmasın, çıkılan şehrin sonu ile varılan şehrin girişi arasındaki mesafedir.

Mesele 412: Kişinin maksadı şehrin kendisi değil, bilakis, şehir çevresinde özel ve müstakil bir yer ise, öyle ki örf ve âdete göre şehre varmak, maksada ulaşmak hesap edilmiyor da şehre girip çıkmak maksada varmak için sayılıyorsa; şehir kenarında yer alan bazı üniversiteler veya kırsallar veya hastaneler örneğinde olduğu gibi, bu durumda mesafenin sonu şehrin başlangıcı değil, dikkate alınan mekândır.

Mesele 413: Seferi namazına sebep olan şer'i mesafenin tek mesirde (imtidadi –sadece gidiş) kat edilmesi (gidilmesi kastedilen yer) lazım değildir, bilakis bu mesafe birleşik şekilde de (gidiş dönüş -telfiki) kat edilirse namazın seferi kılınmasına sebep olur.

Mesele 414: Hareket edilen yerden (mebde) ulaşılabilecek yerin (maksat) veya ulaşılan yerden (maksat) hareket edilen (mebde) yerin en az sekiz fersah (yani 41 km) olmasına tek mesir (imtidadi) ve hareket yerinden ulaşılabilecek yere kadar veya ulaşılan yerden hareket yerine kadar her bir mesirin mesafesinin sekiz fersahtan az ve gidiş dönüş mesafesinin miktarının en az sekiz fersah olmasına bileşik mesir (telfiki) denilir.

Mesele 415: Bileşik mesafede (gidiş mesafesinde) gidiş mesiri en az dört fersah (yirmi buçuk kilometre) olmalıdır. Dolayısıyla gidiş beş fersah ve geliş üç fersah olursa namaz seferidir. Ama gidiş üç fersah ve dönüş beş fersah olursa, seferi olunmaz ve namaz tam kılınır. Elbette dönüş mesiri sekiz veya daha fazla olursa yolculuğun başından itibaren namaz seferidir.

Mesele 416: Bileşik mesirde (gidiş dönüş) aynı gün veya gece dönülmesi gerekmez, bilakis birkaç gün kalınmasından, seferlilik hükmünü yok edecek bir şey olmadığı sürece (on gün kalma kastı gibi), dönülünceye kadar namaz seferidir. Keza tek mesafede (gidiş) sekiz fersaha ulaşılmadan önce (seferliliği kaldıracak bir şeyin gerçekleşmemesi şartıyla) birkaç gün bir yerde kalınır namaz seferidir.

Mesele 417: Dört fersahtan az bir mesafe (örneğin bir buçuk fersah), toplamı sekiz fersah veya daha fazla olacak şekilde, birkaç kez gidilip gelinirse namaz seferi değil, tam kılınır.

Mesele 418: Çeşitli maksatları olan bir yolcu bir sonraki maksadına ulaşmak için kat edilen yolun bir kısmından geri dönmesi gerekiyorsa yolculuğa hareket yerinden ulaşılabilecek nihai yere kadar (bir sonraki varış noktasına gitmek için dönülen mesafe miktarının dikkate alınmasıyla) tek mesirin (gidiş) en az sekiz fersah veya bileşik mesirin (dönüşle sekiz fersah veya daha fazla) olması durumunda, her ne kadar tekrarlanan mesirin miktarı bu miktardan az olsa da, namaz seferidir.

Mesele 419: Maksada ulaşmak için iki yol varsa ve bunlardan biri uzun ve en az sekiz fersah ve ikincisi kısa ve sekiz fersahtan az olursa birkaç olası durum düşünülebilir:

1. Uzun yoldan gidilirse namaz seferidir; ister aynı yoldan geri dönme kastı olsun veya olmasın.
2. Kısa yoldan gidilirse ve kısa yol en az dört fersah olursa namaz seferidir; ister aynı yoldan geri dönme kastı olsun veya olmasın.
3. Kısa yol dört fersahtan az olursa ve bu yoldan gidilir ve uzun yoldan dönülmek istenirse namaz seferidir.
4. Kısa yol dört fersahtan az olursa ve buradan gidilip aynı yoldan dönülmek istenirse namaz seferi değil, tam kılınır.

Mesele 420: Bir önceki meselenin varsayımıyla her iki yol sekiz fersahtan az olurda yollardan birisi en az dört fersah olur ve bu yoldan gidilirse ve gidiş geliş en az sekiz fersah olursa namaz seferi ve sekiz fersahtan az olması durumunda namaz tam kılınır.

Mesele 421: Sekiz fersahlık mesafe şehir dışında ve izin haddinden sonra dairesel ise, bu yol üzerinde belirli bir maksat yoksa ve sadece yol üzerinde hareket kastediliyorsa; örneğin, yolun durumunu kontrol etmek veya yeni alınan arabanın parçalarının birbiriyle uyumlu hale getirmek için şehrin dışındaki çevre yolunda turlamak isteniliyorsa bu durumda mesafe tek mesir sayılır ve namaz seferidir.

Şer'i Mesafetin Oluşması

Mesele 422: Mesafenin en az sekiz fersah olduğuna dair ilmin veya yakinin olması veya iki adil kişinin söylemesi durumunda namaz seferi kılmır.

Mesele 423: Halk arasında yaygın görüş, ilim ya da itminan düzeyinde şer'i mesafetin tahakkuk ettiğine sebep olursa bu esasa göre amel edilir ve namaz seferi kılmır ve bunun dışında hatta zan ve ihtimale sebep olsa dahi itibar edilmez.

Mesele 424: Mesafe ölçüsüne şek eden kimse kilometre sayacına bakma veya birkaç kişiye sorma gibi araştırma yapması sorun olmaması durumunda farz ihtiyat gereği araştırmalı ve bir sonuca ulaşamazsa namazını tam kılmalıdır.

Mesele 425: Mukallit (müçtehidin fetvasına amel eden kimse), müçtehidinin fetvasını bilmiyorsa, örneğin bileşik mesirin tıpkı tek mesir gibi olup olmadığı konusunda müçtehidinin fetvasını bilmiyorsa müçtehidinin fetvasını araştırmalıdır ve araştıramıyorsa veya araştırma yapmak istemiyorsa ihtiyata etmeli ve namazı hem tam hem de seferi kılmalıdır.

Mesele 426: Mesafede şek etmesi sebebiyle namazını tam kılmakla yükümlü olan kimse, vazifesinin aksine namazını seferi kılsa, kıldığı namaz yeterli değildir ve namazını tam olarak iade etmelidir. Elbette namazdan sonra vazifesinin gerçekte seferi olduğunu anlarsa namazını Allah'a yakınlaşma kastıyla kılmışsa yeterlidir ve iade etmesine gerek yoktur.

Mesele 427: Başlangıç ile varış yeri arasındaki mesafenin şer'i mesafe ölçüsü kadar olduğuna inanıp, namazı seferi kılar ve sonra mesafenin az olduğunu anlarsa, namazını vaktinde tam olarak iade etmeli ve vakit dışında kaza etmelidir.

Mesele 428: Kat ettiği mesafenin sekiz fersah olmadığına inanıp, namazını tam olarak kılmışsa ve sonra mesafenin şer'i mesafe miktarınca olduğunu anlarsa namazını vaktinde seferi olarak iade etmeli ve vaktin dışında kaza etmelidir.

Mesele 429: Belirli bir yere gitmek isteyen ve gideceği yere kadar mesafenin şer'i mesafe miktarında olup olmadığına şek eden veya şer'i mesafe miktarınca olmadığına inanan kimse (her iki durumda da vazifesi namazı tam kılmasıdır) yolda kendisi için mesafenin şer'i mesafe miktarında olduğu sabit olsa orada namazını seferi kılmalıdır ve şer'i mesafenin anlaşıldığı yerden varılacak yere kadar şer'i mesafe miktarının olmasına gerek yoktur.

İkinci Şart: Şer'i Mesafenin Kat Edilme Kastı

Mesele 430: Bir kimse şehirden çıkacağı zaman sekiz fersahı (gidiş veya dönüş) kat etmeye niyet etmelidir. Dolayısıyla başlangıçta sekiz fersahtan az bir şer'i mesafenin kat edilmesi kastedilirse, örneğin üç fersah gitmek kastedilir ve maksada ulaşıktan sonra (üç fersah) beş fersah daha gidilmesi kastedilirse ve orada on gün kalmaya niyet edilirse, böyle bir yolculuk (sekiz fersah kat edilmesine rağmen) namazın seferi olmasına sebep olmaz.

Mesele 431: Suçlu birini yakalamakla görevlendirilmiş kimse örneğinde olduğu gibi yolculuğun başında sekiz fersah (gidiş veya dönüş) gidip gitmeyeceğini bilmeyen kimsenin namazı, sekiz fersah gitse bile, seferi değildir. Elbette dönüş mesafesi sekiz fersah ise bu mesirdeki namazı seferidir. Keza yol esnasında en azından dört fersah daha gitmesi gerektiğini anlarsa ve dönüşle birlikte sekiz fersah oluyorsa orada namazı seferidir.

Mesele 432: Şer'i mesafenin bilinmesi, mesafeyi kastetme gibidir. Dolayısıyla şeri mesafe miktarınca gidileceğinin bilinmesi niyet için yeterlidir ve namaz seferidir.

Mesele 433: Belirli bir maksat olmasa bile şer'i sekiz fersahın kat edilme maksadı olursa namaz seferidir.

Mesele 434: Şer'i mesafenin kastedilmesi kesin olmalıdır, dolayısıyla yolculuk bir şeyin elde edilmesi koşuluna bağlanırsa namaz seferi değildir. Örneğin dört fersahtan az bir yere gidip orada yol arkadaşı bulması durumunda yola devam etmeyi ve bulamazsa oradan dönmeyi kasteden kimsenin niyeti kesin değildir ve namazını tam kılmalıdır.

Mesele 435: Yukarıdaki varsayım esasınca yol arkadaşı bulacağını biliyorsa, gerçekte sekiz fersahı kastetmiştir ve izin sınırından sonra (şer'i yolculuğun başlama noktası) namazını seferi kılmalıdır.

Mesele 436: Şer'i mesafenin bir miktarını gitmek isteyen, ama sekiz fersahtan önce yol arasında bir yerde on gün kalmayı isteyen kimsenin namazı tamdır. Şer'i mesafenin bir miktarını kat ettikten sonra on gün kalmaktan vaz geçerse kalan miktar, birleşik olsa bile, şer'i mesafe ölçüsü kadar olsa gidiş mesafesinden en az dört fersah geride kalsa veya dönüş mesafesi tek başına sekiz fersah olsa namazı seferi ve böyle olmaması dışında namazı tamdır.

Mesele 437: Tek mesirli mesafede (dönüş olmaksızın sadece gidiş) sekiz fersahtan önce bir yerde on gün kalınacağından şüphe edilirse, gerçekte şer'i mesafenin kat edilme kastı yoktur ve namaz tam kılınır.

Mesele 438: Bileşik mesirli mesafede (gidiş dönüş) kastında veya kastından önce veya sekiz fersah kat etmeden önce dönüşünde bir yerde on gün kalma niyetinde şer' edilirse sekiz fersahın kastedilmesi gerçekleşmemiştir ve namaz tam kılınır.

Mesele 439: Mesafenin durmaksızın kat edilmesi gerekmez, dolayısıyla şer'i mesafeyi kat etme niyetinde olan kimse bir iki fersah kat ettikten sonra bir yerde birkaç gün kalıp yoluna devam ederse ve tekrar birkaç gece kalırsa, bir yerde on gün kalmayı kast etmediği sürece namazı seferidir.

Seferde Tâbi Olma (Birine Uyma) Hükümleri

Mesele 440: Yolculukta isteyerek veya istemeyerek başka birine bağlı birisi kendisine bağlı olduğu şahsın şer'i mesafeyi gittiğini bilirse namazı seferi olur.

Mesele 441: Tâbi olan kimse tâbi olduğu kimsenin şer'i mesafeyi kat etme kastının olup olmadığını bilmiyorsa ona sorması farz değildir ve kendisine uyulan kimsenin de onu bilgilendirmesi farz değildir ve tâbi olan kimse, tâbi olduğu kimsenin mesafe kastının olmadığına dair bilgisi olmadığı sürece namazı tamdır.

Mesele 442: Tâbi olan kimse, kendisine uyduğu kimsenin mesafe kastının olmadığına inanırsa veya kastının olup olmadığına şüphe ederse ve yol esnasında böyle bir kastının olduğunu anlarsa ve geride kalan mesafe (ister gidiş olsun ister dönüş) şer'i mesafeden az olursa tâbi olan kimsenin namazı tamdır.

Mesele 443: Zorla bir yere götürülen kimse sekiz fersahlık bir mesafeye götürüldüğünü bilirse namazı seferidir.

Üçüncü Şart: Şer'i Mesafede Niyetin Devamlılığı

Mesele 444: Seferi namazının üçüncü şartı şer'i mesafe niyetinin sürekliliğidir. Dolayısıyla yolculuk esnasında bu şart aradan giderse, diğer şartlar olsa bile, namaz tamdır. Örneğin sekiz fersahı kat etmeyi kasteden ve birkaç fersah kat ettikten sonra yola devam etme kastından dönen veya şek eden, ama yolunu kaybeden ve niyet etmeksizin sekiz fersahı kat eden kimsenin namazı tamdır.

Mesele 445: Yolculuğun başında sekiz fersahlık özel bir yere gitmeyi kasteden, ama dört fersah kat etmeden önce sekiz fersah uzaklıkta başka bir yere gitmeye niyet eden kimsenin namazı seferidir.

Mesele 446: Sekiz fersahlık bir mesafeyi (gidiş) kat etmeye niyet eden ve dört fersah gittikten sonra vaz geçen ve aynı yoldan (gidiş yolundan) geri dönmek isteyen kimsenin namazı seferidir.

Mesele 447: Sekiz fersah veya daha fazla mesafeyi kat etmeyi kast eden kimse dört fersahtan önce vaz geçer veya şekke düşerse namazı tamdır ve tekrar yola devam etmek isterse bu birkaç şekilde düşünülebilir:

1. Yola devam etmede tereddüt veya vaz geçme halinde bir yerde durulmuştur ve bu durumda geride kalan mesafe tek başına sekiz fersah olsun veya olmasın namaz seferidir. Hatta yeniden kastedilmesinden sonra ve hareket edilmesinden önce orada namaz kılınmak istenirse seferi kılınacaktır.
2. Yola devam etmede tereddüt veya vaz geçme halinde mesafenin bir kısmı kat edilmiş ve geride kalan mesafe yeniden kast edildikten sonra (sadece gidiş veya gidiş ve dönüş) sekiz fersahtır; bu durumda tereddüt halindeyken kat edilen mesafede namaz tamdır, ama yeniden niyet edildikten sonra namaz seferidir.
3. Yola devam etmede tereddüt veya vaz geçme halinde yolun bir kısmı kat edilmiş ve geride sekiz fersahtan az kalmışsa namaz tamdır. Ama vaz geçilmeden veya tereddüt edilmeden önce mesafenin toplamı ile yeniden yola devam edilme kastından sonraki yolun toplamı şer'i mesafe miktarında olursa bu durumda farz ihtiyat gereği namaz hem tam kılınmalı ve hem seferi kılınmalıdır.

Mesele 448: Şer'i mesafe kastıyla hareket eden ve izin verilen sınırnın geçilmesinden sonra namazını seferi kılan kimse kastettiği dört fersahı kat etmeden önce dönerse veya on gün kalmaya niyet ederse farz ihtiyat gereği seferi kıldığı namazını iade vaktinde tekrar tam olarak kılmalı ve vaktin dışında kaza etmelidir.

Dördüncü Şart: Vatandan veya İkamet Yerinden Geçmemek

Mesele 449: Namazın seferi olmasının şartlarından bir diğeri yolculuğun başında veya yolculuk esnasında sekiz fersaha ulaşmadan önce on gün kalmayı veya vatanından geçmeyi kastetmemektir.

Mesele 450: Yolculuğun başında veya yolculuk esnasında sekiz fersaha ulaşmadan önce bir yerde on gün kalmayı veya vatanından geçmeyi kasteden kimsenin namazı yolculuğun başında tamdır. Keza vatanın veya ikamet yerinin terk edilmesinden sonra, geride kalan yol bileşik şekilde (gidiş dönüş) sekiz fersah olmasa bile namazı seferi değil, tamdır.

Mesele 451: Bir önceki meselenin varsayımıyla yolculuk esnasında on gün kalınması veya vatandan geçilmesi konusunda şek edilirse şer'i mesafe kat edilmemiş ve namaz tamdır.

Beşinci Şart: Yolculuğun Caiz Olması

Mesele 452: Namazın seferi olmasının şartlarından bir diğeri yolculuğun caiz olmasıdır (haram olmaması). Dolayısıyla haram bir yolculuğa çıkan kimse, ister savaştan kaçma gibi bizzat yolculuğun kendisi haram olsun ve ister hırsızlık yapmak gibi haram bir iş için olsun, namaz tam kılınır.

Mesele 453: Yolculuk farz bir işin terk edilmesine sebep olursa ve yolculuktan maksat dini bir vecibenin terk edilmesi örneğın borcunu vermeme gibi bir şey kast edilirse, namaz tam kılınır. Ama farzın terk edilmesi kastedilmezse, her ne kadar zorunlu olarak farzın terk edilmesine sebep olsa da, yolculuk günah sayılmaz ve namaz seferi kılınır.

Mesele 454: Gasbi bir vesileyle yolculuk yapılırsa veya gasbi bir yerden geçilirse her ne kadar müstehap ihtiyat gereği namaz hem tam ve hem seferi kılınsa da, yolculuk günah hükmünü taşımaz ve namaz seferidir.

Mesele 455: Yolculukta zalim birine eşlik edilirse ve bu eşlik zalimin zulmünü engellemek gibi zorunlu veya mubah ve tercih edilen bir hedef için olursa namaz seferidir. Ama bu eşlik isteğe bağlı ve haram kastedilse veya haram kastedilmese de zalimin görkeminin güçlenmesine veya zalime yardım edilmesine sebep olursa yolculuk haramdır ve namaz tamdır.

Mesele 456: Yolculuğun haram olup olmadığından şek edilirse haram olmadığı esas alınmalı ve namaz seferi kılınmalıdır. Önceden yolculuk haramsa ve şimdi haramlığında şek ediliyorsa bu durumda yolculuğun haram olduğu esas alınmalı ve namaz tam kılınmalıdır.

Sefereın Caiz olmasının Devamlılığı

Mesele 457: Namazın seferi kılınması için yolculuğun caiz olma şartı sadece yolculuğun başında değil, aksine yolculuğun tamamında bu şartın olması gerekir. Dolayısıyla yol esnasında şahsın kastı gūnahā dōnūřirse, her ne kadar řer'i mesafe ölçüsünce gidilse bile, yolculuk haramdır ve namaz tamdır.

Mesele 458: Mubah bir yolculuğa başlansa ve yolculuk esnasında sekiz fersaha ulaşmadan önce vazife gereği namaz seferi kılınsa ve sonra kasıt harama dōnūřse seferi kılınan namaz, vaktinde iade edilmeli ve vaktin dışında kaza edilmelidir.^[1]

Mesele 459: Mubah bir yolculuğa çıkılsa ve maksada ulaşmadan önce haram niyetiyle yeni bir yolculuğa başlansa (bir kimsenin cepheden firar etme kastıyla evine dōnmesi gibi), her ne kadar haramın kastedilmesinden hareketin başlamasına kadar müstehap ihtiyat gereği namaz hem seferi ve hem tam kılınsa da, haram kastının başından itibaren (cepheden firar edilme kastı) namaz tamdır.

Mesele 460: Bir kimse mubah kastıyla yolculuğa başlasa ve řer'i mesafeyi kat ettikten sonra durduğu yerde kastı harama dōnūřse ve hareket etmeden önce namaz kılmak isterse, her ne kadar müstehap ihtiyat gereği namazın hem tam ve hem seferi kılınması gerekirse bile, namazını tam kılmalıdır.

Mesele 461: Yolculuęa mubah amaçlı çıkılsa ve yolun bir miktarının kat edilmesinden sonra gūnah kastedilse ve geride kalan yolun bir kısmı bu niyetle kat edilse ve sonra pişman olunup tekrar mubah kastına dōnülürse gūnah amaçlı kat edilen mesafe dışında kat edilen mesafenin toplamı sekiz fersah ise namaz seferidir.

Mesele 462: Ticaret veya seyahat gibi mubah bir maksat için yola çıkılır, ama yolculuk esnasında mesafenin bir miktarı mubah niyetiyle birlikte haram niyetiyle kat edilirse, haram ve helal bileşimli seferin kat edilen miktarında her ne kadar seferi de kılması ihtiyata daha uygun olsada, namaz tamdır. Ama geride kalan ve seferin mubah olduğu mesir, şer'i mesafe miktarı kadarsa (helal olan yolun ilk kısmı birleştirilse bile) namazseferi kılınmalıdır.

Mesele 463: Yolculuęun bařında gūnah işlemeye niyet eden kimse, yolda piřman olur ve mubah bir maksat için yola devam etmeye karar verirse, yolculuęun geri kalanı sekiz fersah (gidiř veya gidiř dōnūř) ise, namazı seferidir, aksi takdirde namazı tam kılmalıdır. Ama dōnūř tek bařına sekiz fersah olması durumunda tekrar mubah kastından itibaren namaz seferidir.

Mesele 464: Önceki meselenin varsayımıyla durulan bir yerde gūnah kastından vaz geçilirse ve orada (hareketten önce) namaz kılmak istenirse, bu durumda ihtiyat hem seferi ve hem de tam kılınması olsa da, namaz tamdır.

Mesele 465: Rahatlama ve gezinti için yolculuk haram değildir ve namaz seferidir.

Mesele 466: Gūnah amaçlı yolculukta öğle, ikinci ve yatsı namazının nfileleri sakıt olmaz (yükümlünün boynundan düşmez) ve bunları kılabilir.

Mesele 467: Gūnah amaçlı yolculukta Cuma namazı sakıt olmaz (yükümlünün sorumluluęundan düşmez).

[1] - Ama sekiz fersaha ulaşıldıktan sonra kasıt değişirse seferi kılınan namazlar sahihtir.

Günah Amaçlı Çıkılan Yolculuktan Dönme

Mesele 468: Günah amaçlı yolculuğa çıkan ve yolculuktan dönen kimsenin dönüş mesafesi sekiz fersahsa ve yolculuktan dönüşü günah amaçlı yolculuğun devamı ise tövbe etmesi durumunda namazı seferidir. Ama tövbe etmezse, farz ihtiyat gereği namazı hem seferi ve hem tam kılmalıdır. Ama yolculuk önceki haram yolculuğun devamı değil de yeni bir yolculuk sayılırsa, örneğin bir yıl gibi uzun bir müddet geçtikten sonra şehrine geri dönmek isterse, , ister tövbe etsin isterse etmesin, namazı seferi kılmalı ve orucunu da yemelidir etmelidir.

Av İçin Yolculuk

Mesele 469: Avlanmak için yolculuk yapmak yiyeceğın temini ve ferdi ve ailesel diğeri ihtiyaçların karşılanması için olursa yolculuk mubahtır ve namaz seferi kılınır.

Mesele 470: Avlanmak için yolculuk ticaret ve kazanç vesilesiyse, örneğın avladığı hayvanın eti, derisi, dişi ve diğeri organlarının ticaretini yapmak içinse, yani servet kazanmak ve aşırı para elde etmek için avlanılıyorsa[1] bu durumda farz ihtiyat gereği namaz hem seferi ve hem tam kılınmalıdır, ama oruç tutmamalıdır.

Mesele 471: Lehv avlanma için (yiyecek ve yaşam ihtiyaçlarının karşılanması veya ticaret için değil) yolculuğuna çıkılırsa[2] bu yolculukta namaz tam kılınır ve oruç da farzdır.

Mesele 472: Eğlence amaı eti yenen hayvanın avlanması için yolculuğa çıkmanın hükmü boş ve anlamsız (lehv) yere yolculuğa çıkmanın hükmü gibi değildir.

[1] - Yani avlanılan hayvanın satılmasıyla yaşam ihtiyaçları karşılanıyorsa bu durumda avlanmak için yapılan yolculukta namaz seferidir, ama yaşamın ihtiyaçlarının karşılanması için değil, örneğın kürk, sincap veya fil gibi ender bulunan hayvanları fildişi veya derisini veya hayvanın diğeri kısımlarını satmak için av yapılarak aşırı servet elde etmek için av yapılıyorsa bu durumda avlanmak için çıkılan yolculukta namaz seferi değildir ve tam kılınır.

[2] - Yani etinin helal olup olmadığına bakılmaksızın eğlence için av yapmak.

Altıncı Şart: Sabit ve Yerleşik Bir Yerin Olması

Mesele 473: Yolculukta namazı seferi kılmamanın şartlarından biri de, kişinin yolculuk dışında sabit ve yerleşik bir ikametgâhı olmasıdır, dolayısıyla yolcunun sabit bir yeri veya ikametgâhı yoksa (derbeder bir hayatı varsa)^[1] namazı tamamdır.

Mesele 474: Göçebeler ve yılın bir bölümünde bir yerde yaşayıp, diğer bölümünde yayla bölgesine göç ederek dağlara ve ovalara yerleşenler evsiz barksız hükmünde olmayıp, bu tür kişilerin iki vatanı vardır. Bu tür kimselerin iki ikametgâh arası şer'i mesafe kadarsa yolculuk esnasında namazları seferidir.

Mesele 475: Göçebe kimseler (derbeder), örneğin, hacca gitmek veya bir şehirdeki birini ziyaret etmek isterse, diğer seyahatler gibi bu seyahate de ailesi ve beraberindekilerle giderde o zaman da bu kimse için göçebe söylemlerinin kullanılması doğru olursa, mezkûr bu şahsın namazı tamdır. Ama bu şahıs beraberindekileri bir şehre bırakıp tek başına gider de göçebe söylemi kapsamına girmezse namazının seferi olması uzak ihtimal değildir.

Mesele 476: Yılın bir bölümünde ikametgâhı olup da diğer bir bölümünde sabit bir yeri yoksa ve göçebe ise, bulunduğu yerde ikamet halinde namazı tamdır ve dışarı çıktığı ve ikamet yeri olmadığı zaman (bazı kabileler gibi) farz ihtiyat gereği bu kimsenin namazı hem seferi ve hem tamdır.

Mesele 477: Evi ve yaşam ihtiyaçlarını beraberinde taşıyan kabile fertlerinden birisi bitki veya gölet bulmak için kabilesinden ayrılırsa sekiz fersah veya daha fazla gitse de namazı tamdır.

[1] - Derbeder ve berduş (Farsça hane be duş) söylemi evi ve yaşamını beraberinde taşıyıp ikamet edeceği bir yeri, bir evi ve bir vatanı olmayan kimse için kinaye olarak kullanılır.

Yedinci Şart: Mesleğin Yolculuk Olmaması

Mesele 478: Yolculukta namazın seferi olmasının şartlarından biri de yolculuğun meslek olmamasıdır. Dolayısıyla yolculuk meslek olursa; şoför ve pilot gibi ister yolculuk, mesleğin ahlını ve esasını oluştursun ve ister mesleği için yolculuk yapan doktor ve öğretmen gibi yolculuk, mesleğin mukaddime ve ön koşulu olsun, namaz adı geçen yolculuklarda tam kılınır ve tutulan oruç da sahihtir.

Mesele 479: İş ve mesleği yolculuk olmayan kimsenin namazı, çeşitli yolculuklara çıksa da seferidir ve bu kimse ister ilk etapta çeşitli yolculukları kastetsin ziyaret için kırk Cuma Tahran'dan Cemkeran mescidine gidilmesi gibi, veya ister ilk etapta çeşitli yolculukları kast etmesin tedavi olmak için sürekli başka bir şehre gidilmesi gibi, namazı seferi olacaktır.

Mesele 480: Meslek ve iş yolculuğunun gerçekleşmesi için üç şart gereklidir:

1. Mesleki yolculuk niyeti;
2. Mesleki yolculuğun başlaması;
3. Mesleki yolculuğun niyetinin sürekliliği.

Mesele 481:Yolculuğun meslek olmasının ölçüsü örfdür ve yolculuğa meslek unvanının verilmesinde örf şek ederse namaz seferidir ve oruç batıldır.

Mesele 482: Yolculuğun meslek olması mal ve rızık kazanılmasına bağlı değildir, dolayısıyla ücretsiz ders vermek amacıyla yolculuğa çıkan bir öğretmen için yolculuk meslek sayılır ve yolculukta namazı tamdır.

Mesele 483: Yukarıdaki şartların gerçekleşmesinden sonra ilk mesleki yolculuk geçerli olur ve namaz tam ve oruç sahihtir.

Mesele 484: İlim öğrenmek için seyahat etmek mesleğin ve işin bir parçasıysa, örneğin bir memura kurs düzenlense ve kursiyer kurs almak için sefere çıksa, namazı tamdır.

Mesele 485: İleride bir iş seçmek doğrultusunda ilim tahsili için sefere çıkan öğrenci, farz ihtiyat gereği, ilmi yolculuğunda namazını hem tam hem de seferi kılmalı ve orucunu tutmalı sonra da kaza yapmalıdır.

Mesele 486: İlim tahsili, meslek unvanı olan bir topluluğa katılmakla beraber yapılırsa, örneğin tahsilin en başından itibaren "din adamı" unvanı verilen bir talebenin tahsili veya üniversitede birkaç ay eğitim ve öğretim gördükten sonra rütbe alan askeri üniversite öğrencisinin tahsili bir meslek olarak kabul edilirse ve bu kimseler tahsil yolculuğunda namazı tam kılmalı ve oruç tutmalıdırlar.

Mesele 487: Bir kimse uzun bir deniz yolculuğuna çıkmak örneğinde olduğu gibi mesleği için bir kez uzun bir yolculuğa çıksa, örfün bu yolculuğu meslek olarak kabul etmesi uzak ihtimal değildir, dolayısıyla böyle bir kimse sürekliliği kast etmesede, yani uzun bir yolculuk süreklilik kastının yerini alır namaz tam kılınır.

Mesele 488: Yılda bir defa, hac kafilere reisiği gibi bir ay süreli bir işte çalıştırılan kimse, bunu her sene yapmayı kastederse ilk seferinde bile namazı tamdır, ama devam etmeye niyet etmezse namazı seferidir.

Mesele 489: Senenin bir kısmında iş seyahati olup da niyeti yazın bir veya iki ayında araba kullanmak gibi her sene devam edip yapmaya niyetlenen kimsenin, yolculuğu meslek sayılır ve yolculuğunun başından itibaren namazı tamdır.

Mesele 490: Yılın bir bölümünde sadece bir kez çalışmak isteyen ve gelecek yıllarda çalışmaya devam etmeyi düşünmeyen kimse, istihdam süresi düzenli ve sürekli olarak en az üç ay ise (yani tatil günlerinde ve yas merasimlerinde tatil yapıyorsa), ilk yolculuğunda dahi namazı tamdır. Ama süre uzun değilse, örneğin bunu bir ay yapmak istiyorsa, örfün bunu mesleki sefer olarak doğrulaması çok açık değildir ve şek edilmesi durumunda namaz seferidir.

Mesele 491: Bazı taksi şoförleri gibi işi şehir dışına şer'i mesafeden az gitmek olan kimse, tesadüf eseri aynı iş için şer'i mesafe kadar yolculuk yaparsa, iş gezisi sayılmaz ve namazı seferidir.

Mesele 492: Mesleği yolculuk olan kimse (ister sefer mesleğin aslından olsun ister sefer mesleğin ön koşulu olsun) mesleki olmayan bir yolculuğa çıkarsa, her ne kadar çıkacağı yolculuk iş yeri olsa dahi, namazı seferidir.

Mesele 493: Bir önceki meselenin varsayımıyla bir kimse iş harici kendi iş yerine gitmek için yolculuğa çıkar, ama mesleğinden ötürü orada kalmaya karar verirse orada durduğu müddetten işine gidinceye kadar ve işinden dönünceye kadar namazı tamdır. Her ne kadar farz ihtiyat gereği orada durduğu süreçte işine gidinceye kadar namazı hem tam hem seferidir.

Mesele 494: Mesleği yolculuk olan kimse, kendi vatanında^[1] veya gurbette kasıtlı veya kasıtsız on gün kalırsa, on günden sonraki ilk yolculukta namazı seferidir.

Mesele 495: Mesleği seyahat olan kimse, vatanında veya gurbette on gün kalıp sonra iş dışı bir geziye çıkarsa, örneğin ziyaret yolculuğuna çıkmak gibi farz ihtiyat gereği ziyaret yolculuğundan sonraki iş yolculuğunda namazı hem seferi ve hem tam kılmalıdır.

Mesele 496: Mesleği yolculuk olan kimse, bir yerde on gün veya daha az kalacağından şüphe ederse ve şüphesi o yere ulaştığı gün hakkındaysa, ilk mesleki yolculuğunda namazını tam kılmalı ve şüphesi, o yerden ayrıldığı gün hakkındaysa namazını seferi kılmalıdır.

Mesele 497: Mesleği seyahat olan kimse, iş seyahati sırasında gideceği bir yer olup da gideceği yere varmadan önce bir yerde on gün kalırsa, maksada kadar yolculuğun devamıyla vatana dönüş mesiri ilk sefer sayılır ve namazını seferi kılmalıdır.

Mesele 498: Önceki meselenin varsayımıyla birkaç maksat (mekân) olursa ilk sefer (on gün ikametten sonra) ilk maksada ulaşmakla tamam olur ve ikinci maksada hareket anından itibaren ikinci sefer sayılır ve namaz tam kılınır.

Mesele 499: Mesleki yolculukta namaz tam kılınır ve oruç sahihtir ve güzergâhın veya işin türünün veya seyahat aracının önceki yol olması veya değişmesi arasında fark yoktur.

Mesele 500: Mesleği şoförlük olan bir kimse, şoförlük işine başladıktan sonra aracı bozulur ve tamir ve parça almak için şer'i mesafeyi kat ederse bu yolculuğu da iş yolculuğudur ve namazını tam kılar.

Mesele 501: Önceki meselenin varsayımıyla mesleğe başlamadan önce araç bozulur ve tamir ve parça almak için şer'i mesafeyi kat ederse namazını seferi kılar.

Mesele 502: Mesleği yolculuk olan kimse, iş dışı seyahate çıkarsa namazı seferidir, örneğin işi bir şehirden başka bir şehre yolcu götürmek olan kimse, hacca veya ziyarete giderse namazı seferi kılmalıdır. Ancak mesleki yolculukla birlikte ziyaret gibi şahsi bir iş yaparsa - asıl maksat ister şahsi iş olsun ister işine bağlı olarak yolcu alsın veya tam tersi olsun veya her iki maksat da eşit olsun - namazı tamdır.

Mesele 503: Mesleği yolculuk olan kimse mesleği dışı yola çıkarda oradan iş için iş yerine giderse orada on gün kalmaması durumunda (kasıtlı veya kasıtsız) iş yerine yolculukta namazı tamdır.

Mesele 504: Mesleği yolculuk olan biri, iş yolculuğundan dönerken namazı tamdır, fakat ziyaret veya tatil gibi iş dışı maksatlarla birkaç gün (on günden az) kalıp sonra dönerse, farz ihtiyat gereği yolculuk dönüşünde namazı hem tam hem seferi kılmalıdır.

Mesele 505: Mesleği yolculuk olan bir kişi, son iş yolculuğuna çıkarsa veya yolculuğun ortasında çalışmaya devam etmekten vaz geçerse, şoförlük gibi mesleğin aslım yolculuk oluşturuyorsa bu durumda son yolculuktan dönerken yolcu getirmezse dönüşü, ister kendi aracıyla ister başka bir araçla olsun, iş yolculuğu sayılmaz ve namazı seferidir. Ama yolculuk mesleğin ön koşuluysa son yolculuk dönüşünde farz ihtiyat gereği namazı hem tam ve hem seferi kılmalıdır.

[1] - Vatandaşla ilgili hükümler hakkında daha fazla bilgi edinmek için 527 den 557'ye kadar olan meselelere müracaat ediniz.

Sekizinci Şart: Ruhsat Sınırına (Şer'i Yolculuğa Başlama Sınırı) Ulaşmak

Mesele 506: Vatandan çıkan ve şer'i mesafeyi kat etmek isteyen kimsenin namazı belirli bir sınıra ulaşınca seferi olur ve keza dönerken namazın seferi olduğu sınıra ulaşınca da namazı tamdır ve bu sınıra "haddi terahhus (izin sınırı)" denilir. Ruhsat sınırı ve şehre giriş arasındaki mesafede müstehap ihtiyat gereği namaz hem seferi ve hem tam kılınır.

Mesele 507: İzin sınırının belirlenmesinde ölçüt, şehrin duvarları gürünsün veya görünmesin şehrin son evinden ezan sesinin hoparlörsüz duyulmayacağı kadar uzaklaşılmasıdır.

Mesele 508: Bir kimse eğer şehir dışında ezan sesini işitir ve bunun ezan olduğunu anlar, fakat ezanın bölümlerini birbirinden ayırt edemezse, ezan sesini hiç işitmeyeceği kadar yoluna devam etmediği sürece farz ihtiyat gereği namazını hem seferi ve hem tam kılmalıdır.

Mesele 509: Ruhsat sınırının ölçüsü, şehrin sonunda yüksek bir yerde eski camilerde müezzinlerin alışlagelmiş ezan sesinin işitilmesidir.

Mesele 510: Ezan sesinin yüksekliği için ölçü orta ve normal bir ses olması, ezan sesini duymanın ölçüsü işitme gücünün orta ve normal olması ve atmosferin ölçüsü ise normal atmosfer olmasıdır, yani atmosferin havasının şiddetli tozlu ve sisli olmamasıdır.

Mesele 511: Yolcu, vatandan ezan sesi duyulmayacak, fakat dua ve Kur'an tilaveti gibi yüksek sesler işitilecek kadar uzakta ise, orada namaz kılacaksa ihtiyat gereği namazını hem seferi ve hem tam kılmalı veya ses işitmeyecek kadar uzaklaşmalıdır.

Mesele 512: Bir yolcu, on gün kalacağına karar verdiği bir yere giderse, ikamet edeceği yerin izin sınırına ulaşmadan önce namazı seferidir ve izin sınırı ve ikamet yeri arasındaki mesafede farz ihtiyat gereği namazını hem tam kılmalı ve hem seferi kılmalıdır.

Mesele 513: Yolcu on gün kalmaya kastettiği yerden şer'i mesafenin kat edilmesi için çıkarsa farz ihtiyat gereği ikamet yeri ve izin sınırı arasındaki mesafede namazını hem tam hem seferi kılmalı veya namazını geciktirip izin sınırını geçtikten sonra seferi kılmalıdır.

Mesele 514: Bir yerde otuz gün tereddüt ve ikilem halinde kalan[1] ve otuz birinci gün namazını tam kılan kimse kaldığı yerden şer'i mesafeyi kat etme maksadıyla çıkarsa farz ihtiyat gereği ya izin sınırına ulaşmadan önce namazını hem seferi ve hem tam kılmalı veya namazını erteleyip (izin sınırını geçtikten sonra) seferi kılmalıdır.

Mesele 515: Vazifesi namazı tam kılmak iken seferiye dönüşen kimse için (üç yer dışında)[2] başka yerlerde namazını seferi olarak kılması için izin sınırı ölçü değildir. Örneğin haram bir yolculuğa çıkan ve sonra yolculuğunu mubaha dönüştüren veya yolculuk kastı olmaksızın sekiz fersah gidip dönmek isteyen kimse için izin sınırı ölçü olmayacaktır.

Mesele 516: Vatandan şer'i mesafeyi kat etme kastı ile yola çıkan ve izin haddine ulaşp ulaşmadığından şüphe eden kimse izin sınırına gelmediğini esas almalı ve namazını tam kılmalıdır ve dönüşte de aynı şek olursa namazını seferi kılmalıdır. Elbette hem giderken hem de dönerken izin sınırını geçip geçmediğinden şüphe ettiği bir yerde namaz kılmak isterse, namazı hem seferi ve hem tam kılmalıdır ve sadece gidişte namazını tam kılmışsa seferi olarak da kılmalıdır.

Mesele 517: Vatandan yolculuğa çıkan kimse, izin sınırına ulaşmadan önce bu sınıra ulaştığını düşünerek namazını seferi kılar da sonra yanlış yaptığını anlarsa namazını tekrar kılmalıdır. Vatana dönerken de aynı şey olur da namazını tam kılar, hüküm aynıdır.

Mesele 518: Vatandan yolculuğa çıkan kimse izin sınırını geçtikten sonra izin sınırına gelmediğini düşünerek namazını tam kılar ve sonra böyle olmadığını anlarsa, namazını tekrar kılmalıdır. Dönüşte de böyle bir şey olur ve namazını seferi kılar, hüküm aynıdır.

Mesele 519: Vatandan yolculuğa çıkıp izin sınırını geçtikten sonra tekrar izin sınırına giren kimse namazını izin sınırı içinde tam kılmalıdır ve bu kimsenin dönüşünün kendi isteğiyle olup olmaması veya göç sebebiyle yolda olması arasında fark yoktur (hüküm aynıdır).

Mesele 520: Önceki meselenin varsayımıyla izin sınırına girilmesi yolun eğri olması gibi tabiat koşulu sebebiyle olursa kalan mesafenin şer'i mesafe olması gerekmez, bilakis şer'i mesafe miktarı yolun başından itibaren izin sınırı içine girip döneceği mesafe miktarıyla hesap edilir.

Mesele 521: Önceki meselenin varsayımıyla izin sınırına girilmesi yolun eğri olması gibi tabiat koşulu sebebiyle değil de izin sınırında bırakılan valizin alınıp önceki yolculuğa devam edilmesi örneğinde olduğu gibi isteyerek veya istemeyerek^[3] izin sınırına gireceği başka bir işten dolayı olursa, bu durumda şer'i mesafe yolculuğun başından hesap edilir. Ama valizin alınıp tekrar aynı yere dönüleceği izin sınırından fazla kat edilen mesafe şer'i mesafe hesap edilmez.

Mesele 522: Bir kimse vatanının izin sınırı mesafesinden çıksa ve namazını seferi kılsa ve tekrar izin sınırına girdikten sonra yolculuğuna devam ederse kıldığı namazı yeterlidir ve namazını iade etmesine gerek yoktur.

Mesele 523: On gün kalmayı kastettiği bir yerden şer'i mesafeyi kat etmeye niyet eden ve izin sınırından geçtikten sonra her hangi bir sebeple tekrar izin sınırına veya ikamet yerine dönen kimse, on gün kalmaya niyet etmezse namazı seferidir.

Mesele 524: Bir kimse en azından sekiz fersah şehir dışından hareket etmeye niyet ederse ve bu hareket izin sınırı içinde olursa namazı tam kılar, ama izin sınırı dışında olursa namazı seferi kılar ve yolun eğri veya kıvrım kıvrım olması sebebiyle bazen izin sınırı içinde olunması ve izin sınırı dışındaki mesirin sekiz fersahtan az olması bu durumu değiştirmez. Elbette eğer izin sınırı içinde namaz kılmak isterse tam kılmalıdır.

Mesele 525: Önceki meselenin varsayımıyla izin sınırına girilmesi mesirin doğal koşullarından değil, bilakis şahsın kendi isteği sebebiyle olursa bu durumda geride kalan yol dönüp çıkacağı yol mesafe miktarı dışında sekiz fersah olmazsa namaz tam kılınır ve sekiz fersah olursa namaz seferi kılınır. Elbette izin sınırı içinde namaz tamdır.

[1] - Kaldığı yerden ne zaman gideceğini bilmeyen anlamındadır ve bu sebeple on gün kalmaya niyet edemez.

[2] - Yani vatan konusu, on gün kalma konusu ve ikilem içinde otuz gün kalma konusu dışında.

[3] - Elinde olmaksızın ve gayri ihtiyari yani maksada doğru hareket eden ve izin sınırından geçen bir geminin rüzgâr sebebiyle tekrar izin sınırına girmesidir.

Seferiliği Ortadan Kaldıran Diğer Konular

Mesele 526: Aşağıdaki konulardan birisinin gerçekleşmesi durumunda yolculuk biter ve namaz tam kılınır:

1. Vatandan geçmek;
2. Bir yerde en az on gün kalmaya niyet etmek veya bu mesele hakkında bilgiye sahip olmak;
3. Tereddüt ve ikilem içinde ve on gün kalmak kastedilmeksizin bir yerde bir ay kalmak;

1. Vatandan Geçmek

Mesele 527: Şer'i mesafeyi kat etmeye niyet eden kimse, yolculuk esnasında vatanına girerse, seferiliği ortadan kalkar ve namazını tam kılmalıdır ve yolculuğun devamında gideceği yere kadar geride kalan mesafe en az sekiz fersah (gidiş veya gidiş dönüş) olursa namazı seferi ve sekiz fersahtan az olursa namazını tam kılmalıdır.

Mesele 528: Vatandan geçilmesinin bizzat kendisi (durulmaksızın) seferiliğin bitmesi için yeterlidir.

Mesele 529: Vatan örf açısından ister şehir olsun veya köy olsun veya benzeri bir yer olsun insanın ikame ettiği ve yaşadığı yer için söylenir.

Mesele 530: Vatan iki türdür: Asli vatan, seçilen vatan.

Asli Vatan

Mesele 531: Asli vatan insanın ilk yaşamının büyük bir bölümünde (çocukluk ve ergenlik dönemi) büyüdüğü ve geliştiği yerdir.

Mesele 532: Asli vatanın gerçekleşmesi için, kişinin orada doğması veya ana-babasının vatani olması veya orada ebediyen veya uzun süre yaşamaya niyet etmiş olması şart değildir, ancak gelecekte oradan göç etmeye karar verirse oradan ayrılana kadar asli vatan sayılır.

Mesele 533: Asli vatanın gerçekleşmesi için zaman süresi örfün görüşüne bırakılmıştır, örneğin bir yerde on gün yaşamını geçirmişse örfi bakışa göre orası asli vatandır ve birkaç yıl kalmışsa orası için asli vatan söylenemez

Vatan Edinme (Vatan Seçme)

Mesele 534: Örfi açıdan vatanın seçilmesi bir kimsenin önceden vatani olmayan bir yeri vatan unvanıyla seçtiği mekândır; ister insan asli vatandan yüz çevirmiş olsun^[1] veya olmasın.

Mesele 535: Vatan edinilmenin gerçekleşmesinde ferdin o mekânda sürekli yaşama kastının olması veya zaman belirtmeksizin yaşama kastının olması veya uzun süreli yaşam kastının olması fark etmez.

Mesele 536: Bir kimse yaklaşık on yıl bir yerde kalmayı kastederse örfi açıdan oranın vatan edinilmesi için yeterli olacağı uzak ihtimal değildir.

Mesele 537: Vatan edinmenin örfi olarak doğru olmasında yalnızca niyet yeterli değil, bilakis vatan edinme kastıyla^[2] bir süre (örneğin birkaç ay) kalınması veya vatan edilen yerde genellikle yapılacak bir takım işlerin yapılması gibi vatan edinmenin gereklerinin de gerçekleşmesi lazımdır.

Mesele 538: Bir kimse bir yerde vatan kastıyla önce ev kiralarsa veya ev alırsa veya iş bulursa o andan itibaren vatan gerçekleşmiş olur ve namaz da tam kılınır ve birkaç ayın geçirilmesi vatanın gerçekleşmesi için gerekli değildir.

Mesele 539: Vatan edinme kastından sonra ve vatan edinilmesi için (önceki iki meselede açıklandığı gibi) gerekli işlerin gerçekleşmesinden önce o yerde kalma konusunda tereddüt edilirse vatan unvanı gerçekleşmemiştir ve on gün kalınması kastedilmemesi durumunda namaz seferi kılınır.

Mesele 540: Bir kimse başka bir şehirde örneğin Meşhed'de bir ev ayarlarsa veya bir bölgede yazlık bir ev alsa sürekli – örneğin her hafta – ziyaret veya dinlenme amaçlı oraya gitse ve örfi açıdan o mekân yaşam ve ikamet yeri sayılmazsa namaz orada seferi kılınır ve oruç sahihtir.

Mesele 541: Bir kimse bir iki yıllığına yaşam için kendisine bir yer seçse, seçilen bu yer örfi açıdan vatan değildir, ama bu kimse için yolcu söylemi de doğru değildir, dolayısıyla on gün kalma kastı olmaksızın bile namaz tam kılınır.

[1] - Yüz çevirmek burada insanın vatani olan bir şehirden göç ederek bir daha orayı yaşam ve ikamet yeri olarak seçmemesi anlamındadır.

[2] - Bir yerin vatan unvanıyla kararlaştırılması.

Fiili Vatan Sayısı

Mesele 542: Yıl boyunca her birinde birkaç ay kalacak ve her birinde evi ve yaşamı olacak şekilde üç vatanın olmasının sakıncası yoktur, ama üçten fazla vatanın olması sorunludur.

Mesele 543: Bir yerde yıllarca veya yılın üç dört ayı (yaz ve tatil günleri gibi) kalmayı kasteden kimse ev ve benzeri yaşam vesilelerini hazırlarsa o yer örfi açıdan ikinci vatan sayılır. Ama oraya yerleşme niyeti olmaksızın ve geçim ihtiyaçlarını temin etmeksizin sırf yazlık ve benzeri şeyler için giderse vatan sayılması uzak bir ihtimaldir.

Mesele 544: Birden fazla yerde yaşayan kimsenin bu yerlerin hepsinde eşit miktarda kalması gerekmez, dolayısıyla iki vatani olan kimse bir yerde örneğin beş ay ve diğer yerde yedi ay kalırsa ve üç vatani olan kimse bir yerde dört ay, ikinci yerde beş ay ve üçüncü yerde üç ay kalırsa, bunların tamamı için vatan hükmü geçerlidir.

Vatana tabiiyet

Mesele 545: Vatana tabiiyet de tıpkı vatan gibi örfidir, yani örfi açıdan anne-babayla veya onlardan birisiyle yaşayan çocuk, onlara tâbi sayılır ve onların vatani çocuğun da vatanıdır.

Mesele 546: Vatana tabiiyet, asli vatan (ana vatan) konusunda değil, seçilen ve edinilen vatan konusundadır. Dolayısıyla örneğin bir insan ömrünün başında bir yerde büyümüş, çocukluğunu ve ergenliğini orada geçirmişse, ebeveyni orada olsun ya da olmasın, orası onun asıl vatanıdır.

Mesele 547: Çocuk, ana ve babasının vatanında (ister asli vatan olsun ister seçilen vatan olsun) asıl vatani olacak kadar uzun yaşamamışsa, örneğin doğumdan sonra anne ve babasından herhangi bir nedenle uzaklaşıp başka bir yerde büyümüş ve örneğin on yıl sonra anne ve babasının yanına dönmüşse, bu durumda anne ve babasının memleketi asıl vatani sayılmaz, ama onlarla yaşamaya tâbi olduktan sonra onun seçtiği ve edindiği vatani olur.

Mesele 548: Vatana tâbi olma sadece çocuğa has değildir ve örfi olarak başka birine tâbi olan herkesi kapsar, örneğin sürekli bir ferdin yanında çalışması için istihdam edilen hizmetçi veya özel bir yeri vatan seçmemiş ve eşiyile birlikte yaşayan bir kadın da bu hükmün kapsamındadır.

Mesele 549: Vatani gerçekleşmesinde vatan seçilmesi kastı gerekmez, bilakis bir kimsenin, her ne kadar gafil olsa dahi vatan edinmeme veya oradan yüz çevirmeme kastı olmaması şartıyla, tâbi olduğu kimseye eşlik etmesi yeterlidir.

Mesele 550: On bir veya on iki yaşında kız ve on beş veya on altı yaşında erkek örneğinde olduğu gibi yetişkin çocuk vatan seçmekten gafilse ve anne ve babasının vatan olarak seçtiği bir yere giderse orası yetişkin çocuk için vatandır.

Mesele 551: Bir çocuk anne-babasının eşliğinde onların vatan seçmeyi kastettikleri bir yere giderse çocuk orayı vatan olarak seçmediği sürece, anne-babası bakmakla yükümlü olsa bile, o yer çocuk için vatan sayılmaz.

Mesele 552: Ebeveynine bağlı bir çocuk bir yeri vatan olarak seçmeyi kastetse ve bir süre sonra (bir iki ay) niyetinden dönse o yerden çıkmadığı sürece o mekândan vazgeçme gerçekleşmemiştir ve çocuğun namazı tamdır.

Vatandan Yüz Çevirmek (Vatandan Çıkmak)

Mesele 553: Vatandan yüz çevirmek (vatanın gerçekleşmesi gibi) örfi bir iştir, yani fert vatanından çıkar ve yaşam için oraya gitmemeye karar vermesidir.

Mesele 554: Kendi vatanından (asli veya seçilen vatan) çıkarsa, ister orada mülkü olsun ya da olmasın, oraya gitmek istediği zaman namazı seferidir ve on gün kalma kastı olmaksızın oradan geçmek seferiliğin ortadan kalkmasına sebep olmaz.

Mesele 555: Vatandan yüz çevirmenin gerçekleşmesi için niyet lazım gereklidir, dolayısıyla yüz çevirme niyeti olmaksızın bir süre örneğin beş altı yıl vatandan çıkarsa orası onun vatanı olmaya devam eder. Elbette 40, 50 yıl gibi uzun bir süre vatanından dışardaysa ve bu süre içinde oraya dönmeyi düşünmemişse bu durumda uzun süre terk etmesi sebebiyle vatandan yüz çevirme hükmünde olacağı ve on günü kast etmedikçe namazının seferi olacağı hiç de uzak bir ihtimal değildir.

Mesele 556: Bir kimse vatanından çıksa ve dönme niyetinde olmazsa, [\[1\]](#) ancak yaşamak için oraya tekrar dönmeyeceğini bilse veya itminan etse bu bilgi ve itminanın da yüz çevirme hükmünde olması uzak ihtimal değildir, dolayısıyla orada namazı seferidir.

Mesele 557: Eşine bağlı olarak kendi asli vatanı dışında yaşayan ve vatandan yüz çevirmeyi kastetmeyen bir kadın ömrünün sonuna kadar vatanına dönmeyeceği konusunda bilgi ve itminanı yoksa bilakis eşinden ayrılma veya eşinin ölme ihtimali gibi bir hadiseden dolayı oraya dönme ihtimali veriyorsa orada namazı tamdır. Ama eşinin ölmesi veya ondan ayrılması durumunda bile oraya tekrar dönme ihtimali vermiyorsa bu durumda vatandan vazgeçmek gerçekleşmiştir ve orası vatan sayılmaz.

[\[1\]](#) - Vatanından dışarı çıkan kimse için üç hal söz konusudur:

1. Vatanına dönmeyi kasteder veya döneceğini bilir; vatan olarak kalır.
2. Vatanına dönmeyi kastetmez veya dönmeyeceğini bilir; vatandan yüz çevirmek gerçekleşmiştir.
3. Dönme veya dönmeme konusunda karar almamış ve bu doğrultuda bilgisi de yoktur; vatan olmaya devam eder, ancak kırk elli yıl gibi uzun süre geçmişse ve oraya dönmek aklından bile geçmemişse bu hükümü taşımaz.

2. On Gün Kalma Niyeti

Mesele 558: Yolcu, bir yerde on gün kalmaya niyet ederse, namazı orada tamdır, ama niyet etmeksizin veya tereddüt halinde on gün kalırsa namazı seferidir.

Mesele 559: On gün kalmaya niyet etmemiş, ancak bir yerde on gün kalacağına yakîn veya itminanı olan kimsenin namazı seferidir. Ama eğer yalnızca on gün kalacağına zannı varsa, namazı seferidir.

Mesele 560: On gün ikamet art arda ve peş peşe olmalı ve on gün içinde, namazın kısaltılmasına sebep olacak şekilde yolculuk yapma kastinde olmamalıdır. Dolayısıyla bir yerde beş gün kalmaya, sonra on fersah gidip dönmeye ve tekrar beş gün daha kalmaya niyet eden kimse için ikamet kastı gerçekleşmez ve baştan namazı seferidir.

Mesele 561: İkametin kastedilme zamanı on gün arasında ikamet yerinden dört fersahdan az bir yere gitme kararı alınması durumunda, [1] örfi açıdan bir yerde on gün kalmayla tezat değilse örneğin, bu sürede her defasında iki üç kez en fazla yarım gün dışarı çıkılsa böyle bir kimsenin ikamet kastına bir zarar gelmez ve namazı tamdır.

Mesele 562: On gün ikamet etmede “gün”den örfi anlam kastedilir, yani güneşin doğuşundan batışına kadar geçen süredir. Dolayısıyla bir kimse güneşin doğuşunda bir şehre girerse ve onuncu günün akşamına kadar orada kalmaya niyet ederse namazı tamdır ve ilk gece ve son gece orada kalması gerekmez.

Mesele 563: On gün kalmak niyetinde ortadaki gecelerde de on gün hükmündedir, dolayısıyla ikameti kasteden kimse geceleri şer’i mesafe ölçüsünde kaldığı yerden çıkamaz.

Mesele 564: Bir yolcu on günden daha az kalmak (hatta bir saatliğine) isterse ikamet kastı için yeterli değildir ve namazı seferidir.

Mesele 565: On gün ikamet etmeyi kasteden ve on gün bittikten sonra kaldığı yerden çıkmayan kimsenin namazı tamdır ve yeniden niyet etmesine gerek yoktur.

Mesele 566: Bir kimse güneş doğduktan sonra on gün kalmak istediği bir yere ulaşırdı ulaştığı zaman güneşin doğması üzerinden geçmiş olursa, on günü tamamlamak için on birinci günün güneşinin doğuşu üzerinden geçmesi gerekir. Dolayısıyla birinci gün güneş doğduktan üç saat sonra bir yere girerse, on birinci gün güneş doğduktan üç saat sonraya kadar orada kalmaya niyet ederse namazı tamdır.

Mesele 567: On gün ikamet edilen yer örfi açıdan bir yer olmalıdır ve sırf iki yerin birbirine bağlı olması (iki şehir veya iki köy) örfi olarak bir yer sayılmazsa yeterli olmaz.

Mesele 568: İkametin kastedildiği şehir, mahalleleri birbirine bağlı büyük şehirlerden biri ise, mahalleleri arasında gidip gelinmek isteniyorsa, mekânın bütünlüğünü etkilemeyecektir.

Mesele 569: İkamet yerinin bütünlüğünde şek edilmesi durumunda namaz seferidir.

Mesele 570: Bir yerde on gün kalma niyeti, şüpheliyse veya belirsiz bir işin yerine getirilmesine bağlı ise, ikamet kastı gerçekleşmez ve namaz seferidir, örneğin arkadaşının gelip gelmeyeceğini bilemediği, hatta geleceğinden şüphelendiği halde, on gün kalacağını arkadaşının gelişine şart koşan kimsenin namazı seferidir.

Mesele 571: On gün kalınmaya niyet edilir, ama on gün kalınmayacak bir engelin çıkacağına ihtimal verilirse, bu ihtimalin zayıf ve akli olmaması durumunda ikamet kastı gerçekleşir ve namaz tam kılınır. Ama ihtimal zayıf olmaz ve akli açıdan da dikkate alırsa ikamet kastı gerçekleşmez ve namaz seferi kılınır.

Mesele 572: Bir kimse belirli bir güne kadar (örneğin ayın sonuna kadar) bir yerde kalmaya niyet ederse ve gerçekte o zamana kadar on gün kalırsa on gün olduğunu bilmese her ne kadar, müstehap ihtiyat gereği namaz hem tam ve hem seferi kılınsa da, ikamet kastı gerçekleşmiştir ve namazı tamdır.

Mesele 573: Bir yerde örneğin pazartesiye kadar (daha fazla değil) belli bir gün kalmaya niyet edilirse ve o güne kadar on gün olacağı düşüncesiyle o gün niyet edilirse (hâlbuki on günden azdır) bu durumda namaz seferidir. Dolayısıyla vaktinde anlarsa namazı iade etmeli ve vaktin dışında anlarsa farz ihtiyat gereği kaza etmelidir.

Mesele 574: Bir kimse bir yerde on gün kalmaya niyet eder ve falanca güne kadar on gün olacağını tasavvur ederse (oysa on günden azdır) ve kalmaya niyetlendiği zamana kadar on gün olmayacağını bilirse on günü tamamlayacak şekilde sonraki günlerde kalabilir, bu durumda namazı tamdır.

Mesele 575: On gün ikamet kastının gerçekleşmesi namaz kılma şartına bağlı değildir, dolayısıyla haiz ve lohusa bir kadın on gün kalmaya niyet ederse niyeti sahih ve muteberdir ve namaz kılmadığı günler on günün cüzünden sayılır.

Mesele 576: Seferi namaz kılmakla meşgul olan yolcu on gün kalmaya niyet ederse namazını dört rekâta tamamlamalıdır.

[1] - Yani şer'i mesafeden daha az ayrılmaya niyet etmek, on gün kalmaya niyet etmekle eş zamanlı.

İkamet Kastından Dönme

Mesele 577: On gün kalmaya niyet eden yolcu günlük dört rekâtlı eda şeklinde kılınan bir namazdan önce niyetinden dönerse veya tereddüt ederse namazı seferidir.

Mesele 578: Bir kimse on gün kalmaya niyet edip günlük dört rekâtlı eda şeklinde kılınan bir namazdan sonra orada olduğu sürece, niyetinden dönse ve orada on gün kalmasa bile, namazı tamdır. Ama sadece sabah namazı veya akşam namazı kılmış ve sonra niyetinden dönmüşse namazı seferidir.

Mesele 579: İlk dört rekâtlı namaz kılınması esnasında on gün kalma niyetinden dönülür de on günden az kalmaya niyet edilirse namaz seferiye dönüşür. Dolayısıyla alınan karar üçüncü rekâta ulaşmadan önce olursa namaz seferi olarak tamamlanmalıdır ve rükû öncesi üçüncü rekât olursa farz ihtiyat gereği oturulup namaz seferi olarak tamamlanmalı ve tekrar seferi olarak eda edilmelidir, ama üçüncü rekâtın rükûuna gidilmişse namaz batıldır.

Mesele 580: On gün kalmaya niyet eden kimse oruç tutarsa ve dört rekâtlı namazdan önce niyetinden dönerse niyetinden dönüşü zevalden sonra olması durumunda (güneşin batıya kayması) orucu sahihtir, ama zevalden önce olursa orucu batıldır.

Mesele 581: İkamet kastından sonra dört rekâtlı namazı kazaya kalan ve bir diğer dört rekâtlı namazı eda etmeksizin kalmaktan vaz geçen kimse sonraki namazlarını seferi kılmalıdır, ama kazaya kalan namazı yolculukta bile tam olarak kaza edilmelidir.

Mesele 582: Önceki meselede aynı yolculukta kaza namazını tam kılan ve sonra kalmamaya karar veren kimsenin, bu dört rekâtlı kaza namazı sonraki namazlarını tam kılması için yeterli değildir ve namazı seferidir.

Mesele 583: Dört rekâtlı bir namazın kılınmasından sonra ikamet kastından dönen kimse, namazın batıl olduğunu anlaması durumunda vazifesi seferidir.

Mesele 584: Dört rekâtlı namazın vaktinin geçmesinden sonra ikamet kastından dönen ve namazını vaktinde kılıp kılmadığından şüphe eden kimse namazını tam kıldığını esas almalı ve sonraki namazlarını tam olarak kılmalıdır.

Mesele 585: İkamet niyetinden döndükten sonra, vaz geçmeden önce dört rekâtlı bir namaz kılıp kılmadığında şüphe eden kimsenin namazı seferidir.

İkamet Yerinden Çıkılması

Mesele 586: İkametin gerçekleşmesinden sonra dört fersahtan az olacak şekilde (bir gün veya daha çok olsa bile) ikamet yerinden çıkılmasının sakıncası yoktur ve ikamete zarar vermez.

Mesele 587: İkametin gerçekleşmesinden sonra (ister ilk on gün arasında olsun ister sonrasında olsun) dört fersahtan az bir mesafeye gitmeye niyetlenen kimse ikamet yeri unvanında ikamet ettiği yere tekrar dönmek isterse bu kimsenin gidiş dönüş güzergâhında, gideceği yerde ve ikamet yerinde namazı tamdır.

3. İkamet Niyeti Olmaksızın Bir Ay Kalınması

Mesele 588: Sekiz fersahın kat edilmesinden sonra bir yerde tereddüt halinde otuz gün kalan kimse otuzuncu günden sonra oradan ayrılıncaya kadar (yarım gün de olsa) namazını tam kılmalıdır.

Mesele 589: Bir yerde on günden az kalmaya karar veren bir yolcu, bu sürenin bitiminden sonra kararından vaz geçerse ve yeniden on günden az, örneğin bir hafta daha kalmaya karar verirse ve bu şekilde orada kalmayı bir aya kadar uzatırsa, bu durumda bir önceki meselede olduğu gibi otuz birinci günden itibaren namazı tamdır.

Mesele 590: Bir aydan az, örneğin 28 gün tereddüt halinde bir yerde kalırsa, başka bir yere gidilip orada da tereddüt halinde otuz günden az kalırsa ve sonra aynı şekilde üçüncü yerde de kalırsa, her üç yerde namaz seferidir.

Mesele 591: Otuz günün hesaplanması şöyledir: Güneşin batış zamanı bir yere girilmiş olsa otuzuncu gün güneşin batışından sonra namaz tamdır ve otuzuncu günün yatsı namazı ve otuzuncu günden sonra dört rekâtlı namazlar tam kılınmalıdır. Ama güneşin doğuşundan sonra bir yere girilirse otuz birinci gün giriş yapılan zamanla otuz gün tamamlanmış olur. Dolayısıyla güneşin doğuşundan bir saat sonra giriş yapılırsa otuz birinci günün güneşinin doğuşundan bir saat sonra otuz gün tamamlanmış olur ve ondan sonra dört rekâtlı namazların tam kılınması gerekir.

Mesele 592: Eğer tereddüt zamanı kameri ayın ilk günü olursa, kameri ay 29 gün olursa yirmi dokuzuna kadar namaz seferi kılınmalıdır ve otuzuncu gün farz ihtiyat gereği hem seferi ve hem tam kılınmalı ve otuz birinci günden itibaren namaz tam kılınmalıdır.

Mesele 593: Tereddüt edilen yerin örfi olarak tek bir yer olması gerekir, dolayısıyla otuz günden az bir yerde ve bir miktar başka bir yerde tereddüt halinde kalırsa otuz gün tereddüt halinde kalmanın hükmünü taşımaz ve namaz seferi olmaya devam eder.

Mesele 594: Tereddüt halinde bulunduğu otuz gün süresinde dört fersahtan az bir mesafeye gidilirse, gidiş, örfi göre bir yerde otuz gün kalmaya aykırı olmaması durumunda otuz günün geçmesinden sonra namaz tamdır. Örneğin günün bir kısmı dışarı çıkılsa (tam gün değil) ve otuz gün süresinde dışarı çıkışların sayısı her defasında üç dört saat olacak şekilde dört beş kez olması gibi.

Mesele 595: Bir yerde ikamet kastı olmaksızın otuz gün kalan kimse, otuz birinci günden itibaren ikamet etmeyi kasteden kimse gibidir. Dolayısıyla otuzuncu günün bitmesinden sonra namazını tam kılmalıdır. Şer'i mesafeden az bir yere gitmek isterse bu kimsenin hükmü "On Gün Kalma Niyet" bölümünde açıklandığı gibidir. Örneğin dört fersahtan az gider ve tekrar otuz gün kaldığı aynı yere dönerse ve ikamet kastı olmaksızın orada kalırsa gidiş mesirinde, gideceği yerde ve dönüşünde namazı tamdır.

Mesele 596: Otuz günün geçmesinden sonra namazı tam olan kimse şer'i mesafe kastıyla oradan dışarı çıkarsa farz ihtiyat gereği ya ikamet yeri ile izin sınırı arasındaki mesafede namazını hem tam ve hem seferi kılar veya namazını erteleyerek seferi kılar.

Yolculukta Nafilelerin Hükümü

Mesele 597: Namazın seferi kılındığı yolculukta öğle ve ikindi namazının nafilelerinin kılınması (kabul edilmesi ümidiyle olsa dahi) caiz değildir.

Mesele 598: Yolculukta yatsı namazının nafilesi(vuteyre) sevap ümidiyle kılınmasında sakınca yoktur.

Mesele 599: Yolcunun üzerinden kalkan günlük namazların nafilesi on gün kalmaya niyet eden kimse için meşru ve müstehaptır. Aynı şekilde müstehap oruçların da tutulması müstehaptır.

Mesele 600: Namazın tam veya seferi kılınmasında seçim özgürlüğü verilen mekânlarda namazını tam kılmak isteyen kimse günlük namazların nafilesini de kılabilir.

Mesele 601: Gece namazı ve sabah namazıyla akşam namazının nafilesi yolcudan düşmez.

Mesele 602: Günlük namazların nafileleri dışında Cafer-i Tayyar namazı (çok önemli ve faziletli bir namazdır) ve İmam-ı Zaman (a.s) namazı gibi müstehap namazlar ve keza Cuma günü için zikredilen namaz gibi özel günlerde kılınan namazlar yolcunun üzerinden düşmez.

Vazifenin Seferi Olduğu Yerde Namazın Tam Kılınmasının Hükümü

Mesele 603: Şartların varlığıyla birlikte yolculukta namazın seferi kılınacağını ve keza yolculuğunun o şartları taşıdığı bilen kimse namazını tam kılması durumunda namazı batıldır ve ister vaktin içinde olsun ister vaktin dışında olsun o namazı tekrar seferi kılmalıdır.

Mesele 604: Yolculukta namazın seferi olduğunu bilmeyen ve vazifesinin aksine namazını tam kılan kimse cahil-i kasırsa (suçsuz cahil) hükmü anladıktan sonra namazını iade etmesi gerekmez.

Mesele 605: Önceki meselenin varsayımıyla cahil-i mukassırsa (suçlu cahil) öğrenme konusunda vurdumduymazlık yaptığı için günah işlemiştir ve hükmü anladıktan sonra vakit içinde namazını iade etmeli ve vakit dışında namazını kaza etmelidir.

Mesele 606: Yolculukta namazın hükmünü bilen, ama hükmün özelliklerinin bilinmesi konusunda cahil olması sebebiyle namazı tam kılan kimse farz ihtiyat gereği namazın vaktinde anlarsa namazını iade etmeli ve vaktin dışında anlarsa kaza etmelidir. Örneğin yolculukta namazın seferi kılınacağını bilen, ama on gün ikamet kastından sonra dört rekâtlı namazın kılınmasından önce kastından dönülmesi durumunda namazının seferi olduğunu bilmeyen kimsenin namazı tam kılması gibi.

Mesele 607: Yolculukta namazın hükmünün seferi olduğunu bilen, ama konu hakkındaki cehaleti sebebiyle namazını tam kılan kimse namazını iade etmelidir. Örneğin yolculukta namazın seferi olduğunu bilen, ama sekiz fersahlık belli bir yere gitmeyi kasteden, ancak o yere kadar yedi fersah olduğunu düşünerek namazını tam kılan kimsenin gerçek vazifesi namazını seferi kılmasıdır.

Mesele 608: Yolculukta namazın seferi kılınacağını veya yolculukta olduğunu unutan kimse namazını tam kılar da vaktinde hatırlarsa namazını iade etmelidir ve iade etmezse o namazın kazası farzdır. Ancak vakit sonrası hatırlarsa namazın kazası yoktur.

Mesele 609: Yolculukta vazifesinin namazı seferi kılmak olduğunu bilmeyen kimsenin namazı kaza olmuşsa ve vaktinden sonra hükmü anlarsa kaza namazını seferi kılmalıdır.

Mesele 610: Önceki meselenin varsayımıyla kazaya kalan namazını tam kılar ve sonra hükmü anlarsa cahil-i kasır olması durumunda namazın iadesi gerekmez.

Mesele 611: Yolculuktan namazın seferi kılınacağını veya yolculukta olduğunu unutan kimse namazın tam kılınacağı niyetiyle namaza başlasa ve üçüncü rekâtın kıyamından önce hatırlarsa namazını iki rekât olarak tamamlamalıdır ve namazı sahihtir. Üçüncü rekâtın kıyamından sonra ve rükûdan önce hatırlarsa oturmalı ve selam vermelidir.

Mesele 612: Önceki meselenin varsayımıyla üçüncü rekâtın rükûna gitmeden önce hatırlarsa namazı batıldır; ister vakti geniş olsun ister bir rekât miktarı haddinde bile vakti olmasın namazını iade veya kaza etmelidir.

Vazifenin Tam Olduğu Yerde Namazın Seferi Kılınmasının Hükümü

Mesele 613: Vazifesi namazı tam kılmak olan yolcu, vazifesine aykırı olarak namazını seferi kılarırsa, namazı batıl olur ve bu hükümde, bilmek, kasıtlı davranmak, unutmak veya hüküm ve konuyu bilmemesi arasında fark yoktur.

Mesele 614: Bir yerde on gün kalmak isteyen bir yolcu, hükümü bilmeyerek namazı seferi kılarırsa namazı sahihtir, ama mevzuyu bilmezse veya seferi kılınacağını unutursa namazı batıldır ve namazını yeniden kılması gerekir.

Mesele 615: Vazifesi namazı tam kılmak olan kimse, örneğin on gün kalmayı kastedip unutkanlık veya hükümü bilmemek veya mevzuyu bilmemekten ötürü seferi niyetiyle namaza başlayan ve namazın bitiş selamının^[1] söylenmesinden önce hatırlayan kimse namazına tam olacak şekilde devam ederse namazı sahihtir.

[1] - Birinci selam yani “es-selamü aleyke eyyühenne biyyü ve rahmetullahi vebere katuhu” müstehaptır ve bu selamla namazdan çıkılmaz. Ama ikinci selam yani “es-Selamü aleyna ve ala ibadillahî’s-salihîn” veya üçüncü selam yani, “es-Selamü aleyküm verahmetullahi vebere katuhu” namazdan çıkmaya sebep olur.

Müteferrik Meseleler (Konuyla Alakalı Çeşitli Meseleler)

Mesele 616: Vatanda vaktin başında veya on gün kalmaya niyet ettiği yerde namaz kılmadan yolculuğa çıkan kimse yolculukta namaz kılmak isterse seferi kılmalıdır.

Mesele 617: Vaktin başında yolcu olup namazını kılmayan ve vatanına veya ikamet ettiği yere ulaşan kimse namazını tam kılmalıdır.

Mesele 618: Vaktin başında yolcu olup namazını kılmayan ve vatanına veya ikamet ettiği yere döndükten sonra namazı kazaya kalan kimse kazaya kalan namazını tam ve kaza olarak kılmalıdır.

Mesele 619: Namazın ilk vaktinde vatanında veya ikamet yerinde olup yolculukta namazı kaza olan kimse namazını seferi olarak kaza etmelidir.

Mesele 620: Namazın tam veya seferi olarak kılınmasında özgür olunan yerlerde (Mekke şehri, Medine şehri, Kufe Mescidi ve İmam Hüseyin'in (a.s) türbesi) dört rekâtlı namazlar seferi veya tam kılınabilir ve tam kılınması daha faziletlidir, ama müstehap ihtiyat gereği seferi kılınmalıdır.

Mesele 621: Fiili Mekke ve Medine şehrinin tamamında namazın seferi veya tam kılınması hükmü geçerli olup Mescidü'l-Haram ve Mescidü'n-Nebi'ye (s.a.a) has değildir, ama müstehap ihtiyat gereği bu iki mescitle yetinilmelidir.

Mesele 622: Kufe'de namazın seferi veya tam kılınma seçimi Kufe mescidine hastır ve Kufe şehrinde farz ihtiyat gereği seçim hükmü geçerli değildir.

Mesele 623: İmam Hüseyin'in (a.s) türbesinde seçim hükmü kümbetin altı ve İmam Hüseyin'in (a.s) kabri yanı için geçerlidir ve ihtiyat gereği revaklar ve sahnaları kapsamaz.

Mesele 624: Adı geçen bu dört mekânda seçim hakkının sürekliliği vardır ve yolcu dört rekâtlı namazlarını ister tam isterse seferi kılabilir.

Mesele 625: Adı geçen bu mekânlarda yolcunun namazı kazaya kalsa (bilerek veya yanlışlıkla) ve bu mekânların dışında namaz kaza edilmek istense güçlü görüş esasınca seferi kılınmalıdır ve bu mekânlarda namazın kazası kılınmak istenirse farz ihtiyat gereği seferi kılınmalıdır.

Mesele 626: Adı geçen mekânlarda seçim hükmü orucu kapsamaz, dolayısıyla yolcu bu mekânlarda mübarek Ramazan ayı orucunu tutamaz.

Kaza Namazı

Mesele 627: Günlük farz namazını, bilerek veya unutarak veya bilmeyerek, vaktinde kılmayanveya vaktinden sonra namazının batıl olduğunu anlayan kimse, kazasını kılmalıdır.

Mesele 628: Ayet namazı gibi günlük farz namazları dışında bir namazı vaktinde kılmayan kimse bu namazın kazasını yerine getirmelidir.

Mesele 629: Namazın kazası, mükellefin terk ettiğine veya batıl olduğuna yakîn etmesi durumunda farz olur, ama namazın terk edildiği veya batıl olduğuna şek edilir veya ihtimal verilirse namazın kazasının kılınması farz değildir.

Mesele 630: Namaz vaktinin tamamında baygın olan kimsenin namazını kaza etmesi farz değildir, ama baygınlık kendi istemi dâhilindeyse farz ihtiyat gereği namazını kaza etmelidir.

Mesele 631: İslam dinine giren gayri Müslim birisi Müslüman olmadan önce kılmadığı namazları kaza etmesi gerekmez, ama mürtet, yani İslam'dan dönen kimse tövbe ettikten sonra bu süreçte kılmadığı namazlarını kaza etmelidir.

Mesele 632: Vaktin tamamında adet veya lohusa halinde olan kadının namazlarının kazası yoktur.

Mesele 633: Kaza namazı olan kimsenin çabucak kazasını kılması gerekmez, elbette kazaya kalan namazın kılınmasından gaflet edilmemelidir.

Mesele 634: Konuyu ve şer'i hükmü bilmemesinden dolayı hadesten temizlenmeden namaz kılan kimse, örneğin cünüp olup gusül almadığını veya namazını gusüllü veya batıl abdestle kıldığını bilmeyen kimse namazlarını kaza etmelidir.

Mesele 635: Farz namazının kazası hangi şekilde kazaya kalmışsa o şekilde kılınmalıdır, dolayısıyla vazifesi dört rekât kılmak olan ve namazını kazaya bırakan kimse o namazın kazasını (yolculukta olsa bile) dört rekât kılmalıdır. Yolculukta dört rekâthi namazlar (ki bu durumda seferidir) kazaya kalmışsa, her ne kadar yolculukta olmasa da, seferi kılınmalıdır.

Mesele 636: Farz namazlarının kazası gece ve gündüzün her hangi bir zamanında kılınabilir ve örneğin sabah namazının kazası sabah vaktinde veya öğle namazının kazası öğle namazının vaktinde kılınması gerekmez.

Mesele 637: Namazın kazasında ölçü vaktin sonudur. Dolayısıyla vaktin sonunda kazaya kalan namaz yolculukta kazaya kalmışsa, her ne kadar vaktin başında vatanda da olmuş olsa, seferi kılınmalıdır. Ve vaktin sonunda yolculukta değilse, vaktin başında yolculukta olsa dahi, namazını tam kılmalıdır.

Mesele 638: Bir gün öğle ve akşam namazlarının kazaları ile bir gün akşam ve yatsı namazlarının kazaları dışında kazaya kalan namazın kılınmasında sıralamaya riayet edilmesi farz değildir.

Mesele 639: Kaza namazlarının sayısını bilmeyen kimse yakîn ettiği miktarla yetinebilir.

Mesele 640: Kaza namazı olan kimse eda namazı kılabilir, ama farz ihtiyat gereği bir tek kaza namazı varsa ve özellikle kazaya kalan namaz o güne has ise, önce kaza namazını kılmalıdır.

Mesele 641: Üzerinde kaza namazı olan kimse nafil ve müstehap namaz kılabilir.

Mesele 642: Günlük namazların nafilinin kazası müstehaptır.

Kiralık Namaz

Mesele 643: Namaz veya oruç gibi ibadetler ölü tarafından yapılmamışsa ölü adına kaza yapması için birini kiralamak caizdir. Keza bir kimsenin bedelsiz olarak bunları yerine getirmesi de caizdir ve bunların yapılmasıyla meyyitin sorumluluğu ortadan kalkar.

Mesele 644: Ölü adına ücret karşılığı kılınan namaza kiralık namaz denir.

Mesele 645: Ölen kişi, kaza namazlarını kılması için ücret karşılığı birisinin kiralamasını vasiyet etmişse, mirasın üçte birine kadar buna amel edilmelidir ve üçte birinden fazlası için ise varislerin izni gerekir.

Mesele 646: Ölünün namazlarının kılınması için kiralanen kimse namaz esnasında ölüyü özellikleriyle belirlemesi gerekmez, bilakis özetle ve genel olarak ölüyü belirlemesi yeterlidir. Örneğin iki kişinin namazları için kiralanen kimse “Birinci ölünün namazı için niyet ediyorum” demesi yeterli olacaktır.

Mesele 647: Kiralık namaz için özel bir şart (cemaatle kılınması veya camide kılınması gibi) yoksa kiralanen kimse sadece namazları farzlarıyla kılmalıdır..

Mesele 648: Ölünün namazlarının kılınması için aynı cinsten olması şart değildir, yani ister ücret karşılığı isterse ücretsiz, erkek, kadının kaza namazlarını ve kadın erkeğin kaza namazlarını kılabilir.

Mesele 649: Ölünün namazının yüksek veya alçak sesle okunmasında naibin kendi sorumluluğuna amel etmesi gerekir. Dolayısıyla kadının namazlarını kılmak için naip olan erkek sabah, akşam ve yatsı namazlarında Fatiha ve sureyi yüksek sesle okuması gerekir.

Mesele 650: Ölünün kaza namazlarının kılınması için naip olan kimsenin aşağıdaki koşulları taşıması gerekir:

1. Namaz meselelerini içtihat veya taklitle sahih bilmelidir.
2. Namazı doğru bir şekilde yerine getireceğine itminan edilmesi gerekir.
3. Özrünün olmaması gerekir, örneğin oturarak namaz kılan kimse ölünün namazları için naip olamaz.

Baba ve Annenin Kaza Namazları

Mesele 651: Büyük erkek evladı ölen babasının ve farz ihtiyat gereği ölen annesinin namazlarını kaza etmesi farzdır.

Mesele 652: Baba veya anne hiç namaz kılmadıysa, farz ihtiyat gereği kaza namazları büyük erkek evlada farzdır.

Mesele 653: Büyük oğuldan, reşit olsun veya olmasın, ana babası öldüğünde sağ olan en büyük erkek çocuk kastedilir.

Mesele 654: Ölenin en büyük çocuğu kız, ikinci çocuğu erkek ise, anne ve babanın namazları, farz ihtiyat gereği ikinci çocuk olan büyük oğula farzdır.

Mesele 655: Anne ve babanın namazlarını (büyük oğuldan başka) başkası kaza ederse, büyük oğulun üzerinden düşer.

Mesele 656: Büyük oğula, anne ve babasının kılmadığından emin olduğu namazlarını kaza etmesi farzdır ve onların kaza namazlarının kalıp kalmadığını bilmiyorsa ona bir şey farz olmaz ve bu konuda araştırılması lazım değildir.

Mesele 657: Büyük oğula anne ve babasının namazlarını mümkün olan her şekilde kaza etmesi farzdır ve bundan acizse üzerinde herhangi bir sorumluluk yoktur.

Mesele 658: Kendi kaza namazı olan ve ana-babasının kaza namazıyla da sorumlu olan kimse her birinin önce kılınmasında serbesttir ve istediğini önce kılabilir.

Mesele 659: Anne ve babasının ölümünden sonra büyük oğul ölürse, diğer çocukların ana babalarının namazlarını kılmaları farz değildir.

Âyât Namazı

Depremler, güneş tutulmaları, ay tutulmaları, korkunç fırtınalar ve şimşekler gibi bazı şaşırtıcı doğa olayları, her zaman kıyamet alametlerini ve Allah'ın büyüklüğünü ve kudretini hatırlatır. Böyle durumlarda tüm güçlerin kaynağı olan Allah'a yönelmek ve iki rekât "âyât namazı" kılmak, endişe ve korkuyu huzura çevirmenin yanı sıra Allah'ın yaratılış sistemindeki ilahi tedbiri hatırlama ve hurafelere meyletmek yerine tevhit ruhunu güçlendirme sebebidir. Bu iki rekât namazı kılmak, insan aklını "olgu"dan "yaratana" intikal vesilesidir.

Mesele 660: Ayet namazı şu dört sebepten birinin varlığıyla farz olur:

1. Güneş tutulması; az bir miktarı tutulsa bile;
2. Ay tutulması; az bir miktarı tutulsa bile;
3. Deprem;
4. Kara ve kızıl rüzgârlar ve şimşek gibi gökyüzünde insanlarda daha fazla korku uyandıran herhangi bir anormal olay.

Mesele 661: Güneş tutulması, ay tutulması ve deprem dışında, bir hadisenin çoğu insanda korku ve dehşete neden olması durumunda âyât namazı farz olur, dolayısıyla korkutmayan veya bazı kimselerde korku ve paniğe neden olmayan bir olay, âyât namazının farz olmasının sebebi değildir.

Mesele 662: Âyât namazı farz olan şeyler birden fazla olursa, her biri için bir âyât namazı farzdır.

Mesele 663: Şiddetli veya hafif her deprem için, artçı bile olsa, müstakil deprem sayılıyorsa, bir âyât namazı kılınmalıdır.

Mesele 664: Âyât namazının farz olması sadece hadisenin gerçekleştiği anda o yerde bulunanlara hastır.

Mesele 665: Âyât namazına sebep olan hadiseler şu yollardan biriyle ispat edilir:

1. İnsanın kendisi anlamalı.
2. Bilgi veya itminana sebep olan herhangi yol.
3. İki adil erkeğin bildirmesi.

Namaz Vakti

Mesele 666: Güneş ve ay tutulmalarında âyât namazını kılmak için farz olan vakit, güneşin veya ayın tutulmaya başladığı andan itibaren ve farz ihtiyat gereği namaz, açılmaya başlayacak kadar geciktirilmemelidir.

Mesele 667: Mükellef, âyât namazını güneş veya ay açmaya başlayacak kadar geciktirirse, eda veya kaza niyeti olmaksızın, (teklifin kalkması niyetiyle) Allah'a yaklaşma kastıyla yerine getirmelidir, ama namazı tamamen açılıncaya kadar ertelerse, kaza niyetiyle kılmalıdır.

Mesele 668: (Gerçekleşme zamanı az bir süre) Deprem, yıldırım ve benzeri bir şey gerçekleştiği zaman, ihtiyat gereği mükellef âyât namazını hemen kılmalıdır ve geciktirirse eda ve kaza niyeti olmaksızın (teklifin üzerinden kaldırılması kastıyla) ömrünün sonuna kadar kılmalıdır.

Mesele 669: Deprem merkezi, hafif depremlerin olacağını ancak cihazın anlayabileceği bir yerde haber verir ve orada yaşayanlar bunu hiç hissetmezlerse, âyât namazı farz olmaz.

Mesele 670: Ayın veya güneşin ne zaman tutulacağından hiç haberi olmayan ve tutulduktan sonra anlayan kimse, eğer tam bir tutulmaysa, âyât namazını kaza etmelidir, ama sadece bir kısmı tutulmuşsa ona kaza farz olmaz.

Mesele 671: Güneş tutulması ve ay tutulması zamanından haberdar olan, ama âyât namazı kılmayan (unutkanlıkla olsa dahi) kimse, hatta tamamı tutulmasa bile, kazasını kılmalıdır.

Mesele 672: Eğer vaktinde başka olaylardan (güneş tutulması ve ay tutulması hariç) haberdar olursa ve unutkanlık eseriyle dahi âyât namazı kılmamışsa, âyât namazını kılmalıdır ve hadisenin zamanından haberdar olmazsa ve hadiseden sonra anlarsa farz ihtiyat gereği âyât namazını kılmalıdır.

Âyât Namazının Kılınışı

Mesele 673: Âyât namazı iki rekâttır ve her rekâtında beş rükû ve iki secde vardır. Âyât namazı birkaç şekilde kılınabilir:

Birinci kılınma şekli: Niyet edildikten sonra tekbir alınır ve bir Fatıha ve bir sure tam olarak okunur. Rükûa gidilir ve rükûdan kalkılır. Yine bir Fatıha ve bir sure okunarak tekrar rükûa gidilir; bu iş beş defa tekrarlanır, beşinci rükûdan doğrulduktan sonra iki secde yapılır, ayağa kalkılıp ikinci rekât da birinci rekât gibi kılınır; teşehhüt okunup selâm verilir.

İkinci kılınma şekli: Her rekâta sadece bir Fatıha ve sure okunur şöyle ki; sure beş kısma bölünüp niyet ve iftitahtan sonra Fatıha ve surenin bir kısmı (bir ayet veya daha az veya daha çok) okunup rükûa gidilir ve rükûdan sonra Fatıha okunmaksızın surenin ikinci kısmı okunup ikinci rükûdan sonra aynı şekilde her rükû öncesi önceki sure okunarak son rükûdan önce sure tamamlanır ve beşinci rükûa gidildikten sonra iki secde yapılır. İkinci rekât tıpkı birinci rekât gibi yapılarak teşehhüt okunup selâm verilir.

Mesele 674: Farz ihtiyat gereği “Bismillahirrahmanirrahim” surenin bir kısmı sayılarak rükûa gidilemez.

Mesele 675: Günlük namazlarda farz veya müstehap olan şeyler âyât namazında da aynı hükme sahiptir, ama âyât namazında ezan ve kamet yerine sevap ümidiyle üç kez “es-Salah” denilir.

Mesele 676: Beşinci ve onuncu rükûdan sonra “semiallahu limen hamideh” söylenmesi ve keza her rükû ve rükûdan önce tekbir söylenmesi müstehaptır, ama beşinci ve onuncu rükûdan sonra tekbir söylenmesi müstehap değildir.

Mesele 677: İkinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu rükûdan sonra kunut okunması müstehaptır. Elbette onuncu rükûdan önce bir kunut okunması da yeterlidir.

Âyât Namazında Şek

Mesele 678: Dört rükû mu yoksa beş rükû mu yaptığında şüpheye düşün kimse secdeye gitmek için eğilmediyse bir rükû daha yapmalı, secdeye gitmek için eğilmişse şüphesine itina etmemelidir.

Mesele 679: Âyât namazının her bir rükû rükündür ve bilerek veya yanlışlıkla azaltılıp çoğaltılırsa namaz batıl olur.

Mesele 680: Bir kimse kıldığı âyât namazının batıl olduğunu anlarsa tekrar kılmalı ve vakit geçmişse kaza etmelidir.

Ramazan ve Kurban Bayramı

Mesele 681: Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı namazı, Masumun (a.s) huzuruyla birlikte farzdır ve cemaatle kılınmalıdır ve içinde bulunduğumuz asırda (ki büyük gaybettir) müstehaptır.

Mesele 682: Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı namazının vakti güneşin doğuşundan öğleye kadardır.

Mesele 683: Kurban Bayramı namazının güneş doğup yükselmeye başladıktan sonra kılınması müstehaptır ve Ramazan Bayramı'nda ise güneş doğduktan sonra iftar edilmesi, fitre zekâtının verilmesi ve sonra bayram namazının kılınması müstehaptır.

Mesele 684: Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı iki rekâttır: Birinci rekâta Fatiha ve sureden sonra beş tekbir söylenir, her tekbirden sonra bir kunut okunur, beşinci kunuttan sonra bir tekbir daha söylenip rükûa gidilir ve iki secdeden sonra ikinci rekâta Fatiha ve sureden sonra dört tekbir söylenir ve her tekbirden sonra bir kunut okunur ve beşinci tekbir söylenip rükûa gidilir ve namaz bitine kadar devam edilir.

Mesele 685: Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramında kıratın yüksek sesle okunması müstehaptır.

Mesele 686: Bayram namazının özel suresi yoktur, ama birinci rekâta “Şems” suresi ve ikinci rekâta “Gaşiye” suresinin okunması ya da birinci rekâta “Ala” ve ikinci rekâta “Şems” suresinin okunması çok daha iyidir.

Mesele 687: Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramında her hangi bir dua ve zikir yeterlidir, ama sevap ümidiyle şu duanın okunması çok daha iyidir:

اللَّهُمَّ أَهْلَ الْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ وَأَهْلَ الْجُودِ وَالْجَبْرُوتِ وَأَهْلَ الْعَفْوِ وَالرَّحْمَةِ وَأَهْلَ التَّقْوَى وَالْمَغْفِرَةِ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذَا الْيَوْمِ الَّذِي جَعَلْتَهُ لِلْمُسْلِمِينَ عِيداً وَلِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ذُخْراً وَشِرفاً وَكِرَامَةً وَمَزِيداً أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُدْخِلَنِي فِي كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُخْرِجَنِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتِكَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا سَأَلْتُكَ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْمَا اسْتَعَاذَ مِنْهُ الْعِبَادُ الْمَخْلُصُونَ

Okunuşu: “Allahumme ehle'l-kibriyâi ve'l-'azemeti ve ehle'l -cûdi ve'l-ceberûti ve ehle'l-'afvi ve'r-rehmeti ve ehle't-takva ve'l-meğfire. Es'eluke bihakki haze'l-yevm ellezi ce'altehu li'l-muslimîne 'iden ve li-Muhammedin sellallahu aleyhi ve âlihi zuhren ve şerefen ve kerameten ve mezîden en tusalliye ala Muhammedin ve al-i Muhammedin ve en tudhilenâ fî kulli hayrin edhalte fihi Muhammeden ve âl-e Muhammedin ve en tuhricenâ min kulli sûin ahrecte minhu Muhammeden ve âl-e Muhammedin selevatuke aleyhi ve aleyhim. Ellahumme innâ es'eluke hayre ma seeleke bihi 'ibaduke's-salihûn ve e'ûzu bike mimmeste'aze minhu 'ibaduke'l-muhlesûn.”

Mesele 688: Bayram namazının kunutunun kısa veya uzun okunmasının sakıncası yoktur, ama duanın eksiltilmesi veya çoğaltılması caiz değildir.

Mesele 689: Namazın tekbirleri ve kunutlarında şek edilirse, yeri geçmemişse en azının yapıldığı esas alınmalıdır ve sonradan yerine getirildiği hatırlanırsa sakıncası yoktur.

Mesele 690: Kıraatler veya tekbirler veya kunutlar unutulursa namaz sahihtir, ama rükû veya iki secde veya iftitah tekbiri unutulursa namaz batıldır.

Mesele 691: Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramının kazası yoktur.

Cemaat Namazı

İslam dininin sosyal ruhu, namaz başta olmak üzere pek çok dini vazifelerde görülmektedir. Bu ibadeti grup halinde ve “Cemaat” ile yapmak, büyük bir tecelli ve izzet meydana getirir ve müminler arasında sempati, birlik ve beraberliği oluşturur. Ayrıca “cemaat namazı” kılanlara da Allah tarafından pek çok mükâfat verilmektedir. Cemaatle namaz ne kadar emredilmişse, ihmal ve cemaate katılmamak da o kadar kınanmış ve nifak alâmeti sayılmıştır. Cemaat namazı aynı zamanda imama itaat etmenin, saf ve salih kimseleri öne çıkarmanın ve amelleri onların amelleriyle uyumlu bir şekilde yerine getirmenin alıştırmasıdır.

Cemaat Namazının Müstehapları

Mesele 692: Günlük farz namazların cemaatle kılınması müstehaptır ve sabah namazı, akşam namazı ve yatsı namazının cemaatle kılınması çok tavsiye edilmiştir.

Mesele 693: Cemaat namazına katılmak her kes için müstehaptır, ama caminin komşusu ve caminin ezan sesini iştenler için daha çok tavsiye edilmiştir.

Mesele 694: Cemaat namazı kılınacağı zaman namazını ferdi kılan kimsenin tekrar cemaatle kılması müstehaptır ve cemaatle namaz kıldıktan sonra tek başına kıldığı ilk namazın batıl olduğunu anlarsa ikinci namaz yeterlidir.

Mesele 695: Bir kimse üçüncü veya dördüncü rekâtı kılmakla meşgulken cemaat namazı kılıyorsa ve namazını bitirdikten sonra cemaate yetişeceğinden emin değilse, üçüncü rekâtın rükûna gitmemişse müstehap niyetiyle namazını iki rekât olarak tamamlamalı ve cemaate yetişmelidir.

Mesele 696: Baba veya anne çocuğuna cemaat namazı kılmasını emrederse, cemaat namazının terk edilmesi onları rahatsızlığına sebep olması durumunda ihtiyat edip namazını cemaatle kılmalıdır.

Mesele 697: Namazda vesveseye duçar olan kimsenin namazı cemaatle kılması farz değildir, ama vesvesesi namazın kesilmesine sebep olacak kadarsa veya zikrin çok tekrarlanması müvâlâtın kaybolmasına ve namazın bozulmasına sebep olursa cemaatle kılmalıdır.

Cemaat Namazının Caiz Olduğu Yerler

Mesele 698: Günlük farz namazlarının tamamı cemaatle kılınabilir ve cemaat imamı günlük namazlardan birisini kılmakla meşgulse aynı namaz veya başka bir günlük namaz için imama uyulabilir.

Mesele 699: Cemaat imamı namazını ihtiyaten ikinci kez kılsa, me'mum da (imama uyan) ihtiyaten ikinci kez kılması ve imamla ihtiyat yönünün aynı olması durumunda imama tabii olabilir.

Mesele 700: İmam günlük namazlardan birisini kıyorsa me'mum (imama uyan kimse) günlük kaza namazlarının her hangi birini imamla birlikte cemaatle kılabilir.

Mesele 701: İmam günlük kaza namazlarından birisini kıyorsa günlük namazı veya günlük namazının kazası imamla kılınabilir, ama ihtiyat namazının kazası, yani kaza olup olmadığı kesin olmayan namazı kılmak istiyorsa, ister kendisinin namazı olsun ister başkasının namazı olsun, imama tabii olunamaz.

Mesele 702: Günlük namazını ihtiyaten iade eden kimse (bu ihtiyat namazı ister müstehap olsun ister farz olsun) farz namazı (eda veya kaza) kılan kimseye tâbi olabilir.

Mesele 703: Cemaat imamı veya imama uyanın namazı seferi ise cemaat namazı sahihtir ve cemaat namazı sevabına haizdir.

Mesele 704: Cuma namazı cemaatle kılınmalıdır ve ferdi kılınması sahih değildir.

Mesele 705: Günlük namazlarda cemaat namazında, ikinci cemaat namazında cemaatin birinci cemaatten ayrı bir cemaat olması koşuluyla, imamlığın tekrarı bir kez caizdir.

Cemaatin Caiz Olmadığı Yerler

Mesele 706: Kâbe tavafı namazının cemaatle kılınması sahih değildir.

Mesele 707: Müstehap namazlarının hiç birisi, Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı (ki gaybet döneminde müstehaptır) namazı ve yağmur namazı dışında, cemaatle kılınamaz.

Mesele 708: Gadir-i Hum Bayramı namazının cemaatle kılınması meşru değildir.

Mesele 709: İmamın kıldığı namazın farz veya müstehap namaz olduğu belli değilse ona uyulamaz.

Mesele 710: Günlük namazın ihtiyat namazına (rekâtlarda şek edildiği zaman kılınır) tâbi olması caiz değildir ve keza ihtiyat namazı da günlük namazına uyamaz.

Cemaat İmamının Şartları

Mesele 711: Cemaat imamı akıllı, adaletli, On İki İmam Şia'sı, helal zade ve farz ihtiyat gereği baliğ olmalı ve namazı sahih kılmalıdır ve me'mum (imama uyan) erkekse imam da erkek olmalıdır.

Mesele 712: Cemaatin hepsi kadın ise onların imamının kadın olması caizdir.

Mesele 713: Ayakta namaz kılan kimse oturarak veya yatarak namaz kılan birine tâbi olamaz.

Mesele 714: Oturarak namaz kılan kimse oturarak namaz kılan kimseye tâbi olabilir.

Mesele 715: Herhangi bir özürden dolayı necis elbiseyle, teyemmümle veya cebire abdestiyle namaz kılan imama uyulabilir.

Mesele 716: Adil bildiği bir imamın, hâlâ adil olup olmadığından şüphe eden bir kimse, ona uyulabilir.

Cemaat Namazının Şartları

Mesele 717: Cemaat namazında aşağıdaki koşullara riayet edilmelidir:

1. Me'mum (imama uyan) imamın önünde durmamalıdır ve farz ihtiyat gereği biraz arkada olmalıdır.
2. İmamın yeri me'mumun yerinden yüksekte olmamalıdır, elbette az bir farkın olmasının (bir karıştan az) sakıncası yoktur.
3. İmam ile me'mumun arasındaki uzaklık ve keza safların arasındaki uzaklık çok olmamalıdır.
4. İmam ile me'munun arasında ve keza saflar arasında perde veya duvar gibi bir engel olmamalıdır, ama erkeklerle kadınlar arasına perde vb. bir şeyin asılmasının sakıncası yoktur.

Mesele 718: Cemaat namazı eğimli bir yerde kılınır ve imam daha yüksek olan tarafta durursa, eğimin düz zemin denilecek şekilde olması durumunda sakıncası yoktur.

Mesele 719: Cemaatin yeri yüksekteyse, çok katlı binalar gibi değil de camin avlusu ve çatısı gibi yüksekliği normale cemaat namazı sahihtir.

Mesele 720: Farz ihtiyat gereği cemaatin secde yeri ile imamın durduğu yerin arasındaki mesafe ve keza ön safın durduğu yer ile sonraki safın secde yeri arasındaki mesafe uzun bir adımdan (yaklaşık bir metre) fazla olmamalıdır.

Mesele 721: Me'mum (imama uyan), imama ön taraftan bağlı olmazsa ve sadece sağındaki veya solundaki kişi vasıtasıyla imama bağlı ise, namazı sahihtir.

Mesele 722: Namazda, imamla me'mum (imama uyan) arasında veya me'mum ile imama onun aracılığıyla bağlı olan başka bir me'mum arasında birden fazla büyük adım olursa, cemaatle irtibat kesilir ve namaz ferdi olur.

Mesele 723: Cemaatteki bağlantı halkası baliğ olmayan bir çocuksa, namazının doğru olduğunu bilirlerse ona uyabilirler ve cemaat namazı kılabilirler.

Mesele 724: Ön safta bulunanların hepsinin namazı biterse veya hepsi ferdi olarak namaza niyet ederse, ön safla aralarındaki mesafe büyük bir adım kadar olmazsa cemaatin bağı olmaya devam eder ve cemaat namazı sahihtir. Ama bu miktardan fazla olursa, namazını bitirenler hemen tekrar uymazlarsa, onların namazı ferdi olur.

Mesele 725: İmamın namazı batıl olursa veya yolcu olmasından dolayı seferi olması hasebiyle cemaatin namazından önce biterse, cemaat kendi içinden (cemaat imamlığı koşullarına sahip) birisini öne çıkarıp namazın devamında ona uyararak namazlarını bitirebilirler.

İmama Uyuma Açısından Cemaatin Vazifeleri

Mesele 726: İmama tabii olan kimse imamdan önce iftitah tekbiri söylememelidir, bilakis farz ihtiyat gereği imamın tekbiri bitmeden tekbir getirmemelidir.

Mesele 727: İmamın tekbirinden sonra ön saftaki fertler namaza hazırsa ve onların tekbir söylemesi yakınsa bir sonraki safta duran tekbir söyleyebilir.

Mesele 728: Cemaat Fatiha ve sure dışında namazın diğer zikirlerini kendisi okumalıdır, ama namazın üçüncü ve dördüncü rekâtlarında imama uymuşsa Fatiha ve sure okumalıdır.

Mesele 729: Cemaat, sabah namazında ve akşam ve yatsı namazının birinci ve ikinci rekâtında, bazı kelimelerini teşhis edemese dahi, imamın Fatiha ve sure okuma sesini işitirse Fatiha ve sure okumamalıdır. Keza imamın Fatiha ve suresinin bazı kelimelerini işitirse farz ihtiyat gereği bunları okumamalıdır, ama imamın sesini işitmezse Fatiha ve surenin alçak sesle okunması müstehaptır ve yanılarak yüksek sesle okursa sakıncası yoktur.

Mesele 730: Öğle ve ikinci namazının birinci ve ikinci rekâtında cemaat, farz ihtiyat gereği Fatiha ve sure okumamalıdır ve bunların yerine zikir söylemesi müstehaptır.

Mesele 731: Cemaat imamının tayin edilmesinde yanlışlık yapılırsa, örneğin “Ali” düşüncesiyle “Ahmet”e uyulsa ve namazdan sonra imamın Ali değil de Ahmet olduğu anlaşılırsa, Ahmet’in adil olması ve ona uyulması özel birine uyulmasına bağlı olmaması durumunda cemaat namazı sahihtir. Ama cemaat namazı özel bir şahsa uyulmasına (Ali’ye) bağlı ise namaz batıldır ve bir rükün zafe edilmemesi durumunda namaz ferdi şekilde sahihtir.

Mesele 732: Me’mum (imama uyan), namazda sözleri,^[1] zikir hükmünde olan iftitah tekbiri dışında, imamdan önce veya sonra söylerse sakıncası yoktur. İftitah tekbiri dışında da imamın ne dediğini işitiyor veya ne zaman okuyacağını biliyorsa müstehap ihtiyat gereği imamdan önce söylememelidir.

Mesele 733: Me’mum (imama uyan) namazın fiillerini imamla birlikte veya ondan az bir süre sonra yapmalıdır ve bilerek imamdan önce yaparsa veya bir müddet ondan sonra(adeta imama uyulmadığı anlamını verirse) yaparsa namazı ferdi olur.

Mesele 734: Me’mum (imama uyan) yanılıyla imamdan önce rükûa giderse doğrulup imamla birlikte rükûa gitmesi, namazını imamla tamamlaması durumunda cemaat namazı sahihtir, rükûdan dönmezse namazı ferdi olarak sahihtir.

Mesele 735: Me’mum (imama uyan) yanılarak imamdan önce rükûdan kalkarsa, henüz imam rükûdaysa rükûa gitmelidir ve bu durumda namazın rükûnünün fazla olması namazı batıl etmez, ama rükûa gider ve rükû sınırından önce imam rükûdan kalkarsa namazı batıldır.

Mesele 736: Yanlışlıkla imamdan önce secde ederse, secdeden başını kaldırıp imamla birlikte secde etmesi farzdır ve cemaatle namazı sahihtir.

Mesele 737: Yanlışlıkla imamdan önce secdeden başını kaldırır, imamın secdede olduğunu görür ve secdeye gider de imamın secdesine yetişemezse, namazı sahihtir, ama bu, her iki secdede olursa namazı batıldır.

Mesele 738: Yanlışlıkla imamdan önce başını rükûdan veya secdeden kaldırır ve yanlışlıkla veya imamın rükûuna veya secdesine yetişemeyeceğini düşünerek rükûa veya secdeye gitmezse namazı sahihtir.

Mesele 739: Kunut olmayan rekâta cemaat imamı yanılarak kunut okursa me’mum (imama uyan) kunut okumamalıdır, ama imamdan önce rükûa gidemez, bilakis imamın kunutunu bitene kadar sabredip namazına imamla devam etmelidir

Mesele 740: Teşehhüt olmayan rekâta cemaat imamı yanılarak teşehhüt okursa me’mum (imama uyan) teşehhüt okumamalıdır, bilakis imamın teşehhüdü bitene kadar sabredip namazına imamla devam etmelidir.

[1] - Namazın cüzleri iki kısımdır:

-
- Namazın sözlere: İftitah tekbiri, Fatiha, sure, zikir, teşehhüt ve selam gibi okunan namazın cüzleri.
 - Namazın fiilleri: Kıyam, ruku, secde ve secdeden sonra oturmak gibi namazda yapılan fiiller.

Birinci rekâta imama uyma

Mesele 741: İmamın birinci veya ikinci rekâtında me'mum imama uyarırsa o rekâtların Fatiha ve suresini okumaz.

Mesele 742: İmam ayaktaysa ve me'mum imamın kaçınıcı rekâta olduğunu bilmezse imama uyabilir, ama her ne kadar sonradan imamın birinci ya da ikinci rekatta olduğunu anlarsa da, Allah'a yakınlaşma amacıyla Fatiha ve sureyi okumalıdır ve cemaat namazı sahihtir.

Mesele 743: Me'mum imamın birinci veya ikinci rekâta olduğu düşüncesiyle Fatiha ve sure okumazsa ve rükûa gittikten sonra imamın üçüncü veya dördüncü rekâta olduğunu anlarsa namazı sahihtir, ama rükûdan önce anlarsa Fatiha ve sure okumalıdır ve vakti yoksa sadece Fatiha okumalı ve rükûa yetişmelidir.

Mesele 744: Namazın başında veya Fatiha ve sure okunması esnasında imama uyar ve rükûdan önce imam rükûdan doğrulursa namazı cemaat olarak sahihtir ve rükûa gitmeli ve cemaat imamına yetişmelidir.

Rükûda İmama Uyuma

Mesele 745: İmam rükûdayken me'mum imama uyarsa aşağıdaki hallerden birisinin olması mümkündür:

1. Rükû sınırında yetişir de imam rükûda olursa cemaat namazı sahihtir ve her ne kadar imamın zikri bitmiş olsa bile, bir rekât sayılır.
2. Rükû sınırında yetişir de imam rükûdan kalkmak üzereyse veya rükûdan kalkmışsa namaz ferdi olarak sahihtir ve namazının birinci rekâtı sayılır ve namaza devam etmesi gerekir.
3. Rükû miktarında eğilmişse ve rükûda imama yetişip yetişmediğinden şek ederse namazı ferdi suretinde sahihtir ve namazının birinci rekâtı sayılır ve namazına devam etmesi gerekir.
4. Rükû ölçüsünce eğilmeden önce imam rükûdan doğrulmuşsa bu durumda ferdi olarak niyet edebilir.

İkinci Rekâta İmama Uyuma

Mesele 746: Me'mum (imama uyan) ikinci rekâta imama uyarsa imamın namazı dikkate alınarak üç şekil tasavvur edilir:

1. İmamın namazı iki rekâtsa me'mumun (imama tabi olan) kunut zikrini imamla okuması müstehaptır ve imamın teşehhüdü esnasında kalkıp namazın kalan kısmını ferdi kılabilir veya yarım oturarak imamın selamından sonra kalkıp namazına devam edebilir.
2. İmamın namazı üç rekâtsa kunut ve teşehhüdü imamla okumak müstehaptır ve farz ihtiyat gereği teşehhüt okuyacağı zaman yarım oturmalı ve teşehhütten sonra imamla kalkıp Fatiha ve sure okumalıdır. Sure okumak için vakti yoksa sadece Fatiha okumalı ve rükûda imama yetişmeli ve iki secdeden sonra ikinci rekâtın teşehhüdünü okumalıdır. Me'mumun namazı da üç rekâtsa imamın selamı esnasında kalkarak namazın devamını ferdi kılabilir veya yarım oturup imamın selamından sonra üçüncü rekât için kalkabilir.
3. İmamın namazı dört rekâtsa birinci rekâta önceki varsayımda olduğu gibi amel ederek namazın ikinci rekâtında (imamın namazının üçüncü rekâtıdır) iki secdeden sonra teşehhüdü farz miktarınca okur ve sonra kalkarak üçüncü rekâtı yetine getirir. Üç kez tesbihatı söylemeye vakti yoksa bir kez söyler ve imamın rükûuna kendini ulaştırır ve namazın kalan kısmına söylenildiği gibi devam eder.

Üçüncü veya Dördüncü Rekâta İmama Uyma

Mesele 747: Me'mum imamın üçüncü veya dördüncü rekâtında uyarıya Fatihâ ve sûre okumalıdır ve sûre için vakti yoksa sadece Fatihâ okunmalı ve kendini imamın rükûna ulaştırmalıdır.

Mesele 748: Me'mun sûre okuduğu zaman imama rükûda yetişemeyeceğini bilirse sûre okumamalıdır ve okur da imama rükûda yetişemezse namazı ferdi olur.

Mesele 749: İmam üçüncü veya dördüncü rekâta olursa ve me'mum imama uyar ve Fatihâ ve sûre okursa imama yetişemeyeceğini bilirse farz ihtiyat gereği imam rükûa gidene kadar sabretmeli ve ona uymalıdır.

Mesele 750: Me'mum, imam namazın son rekâtının teşehhüdünü okurken cemaate yetişir de cemaat sevabına ulaşmak isterse niyet etmeli, iftitah tekbirinden sonra oturmalı ve imamla birlikte namazın teşehhüdünü okumalı, ama selâm vermemeli ve sabredip imamın selâm vermesini beklemeli ve sonra kalkıp namazına devam etmelidir; yani Fatihâ ve sûre okunmalı imama yetiştiği miktarı namazın birinci rekâtı hesap etmelidir. Bu amel cemaat namazının son teşehhüdüne has olup cemaat namazının sevabını derk etmek içindir ve bu amel, üç rekâtlı ve dört rekâtlı namazların ikinci rekâtının teşehhüdünde yapılamaz.

Cemaat Namazından Ferdi Namaza Dönme

Mesele 751: İnsan cemaat namazı arasında namazı ferdi kılmaya niyet ederek namazına ferdi devam edebilir; hatta namazın başındaki niyeti de bu olabilir. Elbette müstehap ihtiyat gereği namazın başında böyle bir şey kastedilmemelidir.

Mesele 752: Me'mum (imama uyan) cemaat imamının kıraati bittikten sonra ferdi namaz kılmaya niyet ederse kıraat okuması gerekmez. Ama kıraat esnasında namazını ferdi kılmaya niyet eder ve Fatiha'nın bitmesinden sonra dönerse Fatiha'yı okumasına gerek yoktur, ancak Fatiha veya surenin okunması esnasında dönerse farz ihtiyat gereği bunu başından itibaren mutlak yakınlaşma kastıyla (giriş kastıyla değil) okumalıdır.

Mesele 753: Cemaat namazı esnasında ferdi namaz kılmaya niyet edilse, farz ihtiyat gereği hatta dikkate değer fasıla olmasa bile tekrar cemaat namazına niyet edemez. Keza ferdi namaz kılıp kılmayacağına tereddüt ederse farz ihtiyat gereği namazını ferdi olarak sonlandırmalıdır.

Cemaat Namazının Müstehap ve Mekruhları

Mesele 754: İmamın safin önünde olması ve ilim, kemal ve takva ehlinin birinci safta durması en iyi olanıdır.

Mesele 755: Safların düzenli olması, bir safta duranlar arasında mesafe olmaması ve omuzlarının aynı hizada olması müstehaptır.

Mesele 756: “Kad kamati’s-salah” denildikten sonra cemaatin kalkması müstehaptır.

Mesele 757: Cemaat imamının zayıf kimseleri gözetmesi ve kendisine yetişmeleri için acele etmemesi müstehaptır.

Mesele 758: Cemaat imamının, yüksek sesle kılınan namazlarda Fatiha, sure ve zikirleri sesini herkesin duyabileceği kadar yükseltmesi müstehaptır, ama sesini haddinden fazla yükseltmemelidir.

Mesele 759: Eğer imam, rükûda birinin geldiğini ve cemaate uymak istediğini anlarsa rükû normal haddinden iki misli uzatması ve her ne kadar başka birinin de kendisine uymak için giriş yaptığını bilsede, sonra kalkması müstehaptır.

Mesele 760: Cemaat safları arasında yer olursa bir safta tek başına durmak mekruhtur.

Mesele 761: Me’mumun (imama uyan) namazın zikirlerini imamın duyacağı şekilde söylemesi mekruhtur.

Cuma Namazı

Cuma namazı, Müslümanların “Allah’ı anma” ve Rab’be “ibadet” etme ekseninde haftalık olarak toplanmalarıdır. Cuma imamının okuduğu hutbelerin hem vaaz ve yapıcı boyutu ve hem aydınlatıcı ve bilgilendirici boyutu vardır. Bu namaz, siyasi ve idari boyutu da olan İslam devletinin işlerinden biridir. Keza İslam ümmetinin görkemi ve dini hâkimiyet iktidarının tecellilerindedir. Kur’an’da “Cuma” diye bir surenin olması ve bu surede Müslümanlara cuma günleri bu namaza koşmalarının emredilmesi de onun önemini göstermektedir. Cuma namazı Müslümanları birleştirir, düşmanın propagandasını etkisiz hale getirir ve İslam’ın sosyal görevleri ve küresel meseleleri ile tanışmaya vesile olur. Aynı şekilde bir nevi güç seferberliği olarak da değerlendirilen bu merasimde sürekli bulunma aynı zamanda İslam ümmeti ve İslam sisteminin idealleri ile dayanışmanın da bir göstergesidir.

Mesele 762: Cuma günü öğle namazının yerine kılınan Cuma namazı içinde bulunduğumuz asırda (İmam’ın –a.s- gaybet zamanı) tahyiri farzdır^[1] ve müstehap ihtiyat gereği İran’da İslami adalet hükümetinin hâkim olduğu bu zamanda mümkün mertebe Cuma namazı terk edilmemelidir.

Mesele 763: Önem vermemek sebebiyle Cuma namazına katılmamak şer’i açıdan beğenilmemiştir.

[1] - Mükellefin Cuma günü farz teklifinin edasında Cuma namazı veya öğlen namazı kılması arasında seçim yapma özgürlüğüdür.

Cuma Namazının Şartları

Mesele 764: Cuma namazının sıhhat şartları şunlardan ibarettir:

1. Cemaatle düzenlenmeli;
2. En az beş kişi olmalı (bir kişi imam ve dört kişi me'mum);
3. Safların birbirine bağlı olması gibi cemaat namazında muteber olan şartların tamamına riayet edilmesi;
4. İki Cuma namazı kılınan yer arasındaki uzaklığın en azından bir fersah^[1] olması.

Mesele 765: Namazı seferi olan yolcu Cuma namazına katılabilir ve öğle namazı yerine Cuma namazı kılabilir.

Mesele 766: İki Cuma namazı arasındaki mesafe miktarının ölçüsü, Cuma namazının düzenlendiği şehir değil, Cuma namazının düzenlendiği yerdir.

Mesele 767: İki Cuma namazı bir fersahtan az mesafede düzenlenirse ilk düzenlenen Cuma namazı sahihtir ve ikincisi batıldır ve aynı zamanda ikame edilirse her ikisi de batıldır.

[1] - Bir fersah yaklaşık 5125 metredir.

Cuma İmamının Şartları

Mesele 768: Adalet gibi cemaat imamındaki muteber şartların tamamı Cuma imamı için de gereklidir.

Mesele 769: Cuma imamına tâbi olma esnasında onun adaletine itminan edilse ve namazdan sonra adaletinde şek edilse veya adil olmadığına yakîn edilse ona uyarak kılınan namazlar sahihtir.

Mesele 770: Bir kimsenin Cuma imamlığına atanması, onun adaletine me'mumun güven ve itminanına sebep oluyorsa bu, ona uymada yeterlidir.

Cuma Namazının Vakti

Mesele 771: Cuma namazının vakti güneşin zevalinden (şer'i öğlen vaktinden) başlar ve farz ihtiyat gereği öğle namazı vaktinin örfi başlarından öteye ertelenmemelidir.

Mesele 772: Cuma imamı Cuma namazının hutbelerini öğleden önce açıklayabilir.

Cuma Namazının Kılınışı

Mesele 773: Cuma namazı sabah namazı gibi iki rekâttır ve namazdan önce Cuma imamı tarafından okunan iki hutbe vardır.

Mesele 774: İhtiyat gereği Cuma namazının kıraati yüksek sesle okunmalıdır ve birinci rekâтта Cuma suresi ve ikinci rekâтта Mûnafikûn suresinin okunması müstehaptır. Keza iki kunut okunması (ilki birinci rekâтта rûkûdan önce ve ikincisi ikinci rekâтта ve rûkûdan sonra) müstehaptır.

Cuma İmamının Vazifesi

Mesele 775: Cuma imamının (başkasının değil) hutbeleri ayakta okuması farzdır ve ayakta okuyamıyorsa başka birisinin hutbeleri okuyup Cuma namazını kıldırması gerekir.

Mesele 776: Cuma imamının birinci hutbeden önce ve ikinci hutbeden sonra bir miktar oturması farzdır.

Mesele 777: Cuma hatibinin hutbeleri alçak sesle okuması caiz değildir, bilakis farz ihtiyat gereği en azından Cuma namazı için gerekli sayıda fertlerin (dört kişi) işitebileceği şekilde okumalıdır ve hatta müstehap ihtiyat gereği vaaz ve takvayı tavsiye esnasında, hoparlörle olsa bile sesini orada hazır olanların tamamına ulaştırmalıdır.

Mesele 778: Birinci hutbede; Allah'a hamt ve sena edip Peygamber Ekrem'e (s.a.a) salat ve selam gönderdikten sonra insanları takvalı olmaya ve Allahtan korkmayı tavsiye etmesi ve Kuran'ı Kerim'den bir küçük süre okuması farzdır. İkinci hutbede Allah'a hamt ve sena edip Peygamber Ekrem'e (s.a.a) salat ve selam göndermelidir. Farz ihtiyat gereği ikinci hutbede de insanlara takvayı tavsiye etmeli ve Kur'an'ı Kerim'den bir küçük süre okumalıdır. Keza ikinci hutbede müstehap ihtiyat gereği Peygamber Ekrem (s.a.a) ve Masum İmamlara (a.s) salat ve selam göndermeli ve müminler için başışlanma dilemelidir.

Cuma Namazı Kılanların Vazifesi

Mesele 779: İhtiyat gereği namaz kılanlar imamın hutbesini dinlemeli, sessiz olmalı ve konuşmaktan sakınmalıdırlar.

Mesele 780: Müstehap ihtiyat gereği namaz kılanlar hutbe okunurken imamın karşısında olmalı ve namazda izin verilen ölçüden fazla kiblede yüzlerini çevirmemelidirler.

Mesele 781: Cuma hutbesine yetişemeyen ve sadece namaza yetişip imama uyan kimsenin namazı sahihtir ve kıldığı namaz öğle namazının yerine geçer. Hatta son rekâtın rükûunun son anlarına yetişse bile Cuma namazı niyetiyle imama uyabilir ve kendi ikinci rekâtını Cuma namazının ikinci rekâtı gibi kılabılır ve bu namaz öğle namazı için yeterlidir.

Cuma Namazıyla İlgili Çeşitli Konular

Mesele 782: Cuma namazı İslam'ın şiarlarından olup Müslümanların vahdet tecellisidir ve müminler arasında ihtilaf çıkması ve safların dağılmasına sebep olacak her hangi bir işin yapılması caiz değildir.

Mesele 783: Cuma günü ikindi namazında Cuma imamı dışında birine uyulmasının sakıncası yoktur.

Mesele 784: Cuma namazına katılmayan kimse öğle namazını ilk vakitte kılabilir ve Cuma namazının bitmesini beklemesi farz değildir.

Mesele 785: Cuma namazı yerine yakın başka bir yerde Cuma namazının ikamesiyle eş zamanlı olarak öğle namazının ikamesinin zati itibariyle sakıncası yoktur, ama bu işin müminlerin safları arasında tefrikaya veya Cuma namazına itina gösterilmemesine veya Cuma imamına ihanete sebep olursa böyle bir cemaatin düzenlenmesi uygun değil, aksine fesat ve haramı akabinde getirmesi durumunda bundan kaçınılması farzdır.

İKİNCİ BÖLÜM ORUÇ

Oruç, semavî dinlerde en önemli kişisel gelişim programlarından biridir ve önceki ümmetlere de farz olmuştur. Manevi bir hal ve iç temizliğinin ortaya çıkması, açlığın ve susuzluğun tadılması, mahrumlara karşı şefkat duygusunun uyanması, nefsin arzularına karşı irade ve nefsin güçlendirilmesi ve kıyamet susuzluğu ve açlığının hatırlanması orucun getirdiği kazanımlardır. Orucun sağlık ve vücut sistemlerinin metabolizmasının düzenlenmesindeki rolü de kanıtlanmıştır. “Oruç tutunuz sıhhat bulunuz” Nebevi hadisi de bunun etkisine işaret etmektedir. Bunlara ek olarak Allah Teâlâ oruç tutanlara büyük bir mükâfat verecektir. Öte yandan orucun cinsel dürtü baskısını azaltmadaki etkisi ve keza zor şartlara ve yemek kısıtlamalarına tahammül etmek için alıştırma yapılması ve iradeli, kendini yetiştirmiş, güçlü ve kanaatkâr insanların yetiştirilmesi, mübarek Ramazan ayında gerçekleşen diğer bereketlerinden sayılır.

Allah'ın veli kulları Ramazan ayında farz oruca ek olarak pek çok nfile oruç tutuyorlardı ve bunu Rablerine yakınlaşma sebebi biliyorlardı.

Mesele 786: Oruç İslam'ın mukaddes şeriatında insanın fecri sadık'ın doğmasından akşama kadar Allah Teâlâ'nın emrine itaat kastıyla aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacak orucu bozan şeylerden kaçınmasıdır.

Orucun Farz Olma Şartları ve Sıhhati

Mesele 787: Orucun farz olma şartları şunlardan ibarettir:

1. Buluğ;
2. Akıl;
3. Güç;
4. Baygın olmamak;
5. Yolcu olmamak;
6. Adet ve lohusa olmamak;
7. Orucun zararının olmaması;
8. Orucun zor olmaması.

Mesele 788: Yukardaki şartlara sahip olan kimselere oruç farzdır, dolayısıyla ergin olmayan çocuğa, deliye, bilinci yerinde olmayana, oruç tutmaya gücü yetmeye, yolcuya, hayızlı ve lohusa kadına ve orucun kendisine zararı olan ve oruç tutması zor (çok meşakkatli) olan kimselere farz değildir.

Mesele 789: Çocuk Ramazan ayı sabahı ezandan önce reşit olursa oruç tutması gerekir, ama ezandan sonra reşit olursa o gün oruç tutması farz değildir.

Mesele 790: Buluğ çağına yeni girmiş kızların [\[1\]](#) oruç tutmaları farzdır ve zararlı olması veya katlanması çok güç olması dışında sırf zorluk, bedeni zayıflık vb. durumlarda terk edilmesi caiz değildir.

Mesele 791: Hayız ve lohusa kadının oruç tutması doğru değildir; hatta akşamdan biraz önce hayız olsun veya doğum yapsın ve keza fecrin doğmasından sonra temizlensin hüküm aynıdır (oruç tutamaz).

Mesele 792: Orucun kendisi için zararlı olduğunu bilen veya zararlı olacağına dair makul bir ihtimal veren (yani zararlı olma korkusu) kimseye oruç farz değil, aksine ister bu yakîn ve korku bireysel tecrübe yoluyla elde edilsin veya güvenilir bir doktorun söylemi olsun veya başka akli dayanağı olsun bazı durumlarda oruç tutulması sahih değildir. Ne var ki Allah'a yakınlaşma kastıyla oruç tutulur da sonra zararı olmadığı anlaşılırsa bu hükmün dışındadır.

Mesele 793: Orucun kendisine zarar vermeyeceğine inanan kimse, oruç tutar ve akşamdan sonra orucun kendisine zarar verdiğini anlarsa, orucu batıldır ve kaza etmesi gerekir.

Mesele 794: Hastalığın oluşmasında veya hastalığı şiddetlendirmesinde ve orucun güçsüz bırakmasında veya orucun zararlı olmasında orucun etkisinin belirlenmesi oruç tutan kimsenin sorumluluğundadır. Dolayısıyla doktor: “Oruç zararlıdır” derse, ama onun sözü itminan veya zarardan korkmamaya sebep olursa veya oruç tutan kimse tecrübesiyle orucun zararlı olmadığını anlarsa oruç tutmalıdır. Keza doktor: “Orucun zararı yoktur” derse, ama şahsın kendisi orucun zararlı olduğunu bilse veya makul bir zararı olsa oruç tutmamalıdır ve oruç bu kimseye haramdır.

Mesele 795: Hasta Ramazan ayı gününde iyileşirse oruca niyet edip o günün orucunu tutması farz değildir, ama öğleden önce olursa ve orucu bozacak her hangi bir iş yapmamışsa müstehap ihtiyat gereği niyet edip oruç tutmalı ve Ramazan ayından sonra bunun kazasını yerine getirmelidir.

Mesele 796: Müstehap orucun sahih olması için Ramazan ayı orucunun kazası ve keza farz ihtiyat gereği başka farz orucun

kazası olmaması gerekir.

Mesele 797: Üzerinde kaza orucu olan ve kaza orucu varken müstehap orucun tutulmayacağını bilmeyen kimse müstehap oruç tutarsa orucu batıldır ve tuttuğu oruç kaza orucu yerine de geçmez.

Mesele 798: Üzerinde kaza orucu olup olmadığını bilmeyen kimse sorumlu olduğu şeye niyet ederek (kaza ve müstehap orucu da kapsayacak şekilde) oruç tutarsa ve gerçekte üzerinde kaza orucu varsa tuttuğu oruç, kaza orucu sayılır.

Mesele 799: Kendisine Ramazan ayı orucu farz olan kimse bunu unuttur ve müstehap oruç tutarsa ve oruç esnasında hatırlarsa müstehap orucu batıl olur, elbette öğleden önce olursa Ramazan ayının kaza orucuna niyet edebilir, ama öğleden sonra olursa kaza orucu niyeti de sahih değildir.

[\[1\]](#) - Meşhur görüş esasınca Kameri dokuz yılın bitmesidir (Şemsi 8 yıl, 8 ay ve 23 güne eşittir).

Orucun Farzları

Mesele 800: Oruçta iki şeyin gözetilmesi gerekir:

1. Niyet
2. Orucu bozan şeylerden sakınmak

1. Niy

Mesele 801: Oruç diğer ibadetlerin tamamı gibi niyetle birlikte olmalıdır, yani yeme, içme ve orucu bozan diğer şeyler Allah Teâlâ'nın emrine itaat için olmalıdır. Elbette sırf böyle yönelim ve karar yeterlidir ve bunun dille söylenmesi lazım değildir.

Mesele 802: Ramazan ayı orucunda orucun türünü belirlemek lazım değildir, bilakis oruca niyet edilmesi tek başına yeterlidir. Ama Ramazan ayı dışında, her ne kadar detaylı olmasa da orucun türünün belirlenmesi gerekir, örneğin sadece kendisine kaza orucu farz olan kimse ya belirgin surette kaza orucuna niyet etmelidir veya kısaca (yani üzerindeki yükümlülüğün kalkması) tutmakla yükümlü olduğu oruca niyet etmelidir. Bir kimsenin üzerinde kaza ve nezir gibi birkaç çeşit oruç varsa hangi orucu tutacağını belirlemelidir.

Mesele 803: Bir kimse üzerinde bir orucun olduğunu bilir, ama orucun türünü bilmezse üzerinden yükümlülüğün kaldırılmasına niyet edebilir.

Mesele 804: Şaban ayının son günü mü veya Ramazan ayının ilk günü mü olduğu belli değilse (buna şek günü denilir) oruç farz değildir ve belirsiz olan o günde oruç tutmak isteyen kimse Ramazan ayı orucuna niyet edemez, bilakis Şaban ayının son günü müstehap orucuna veya Ramazan ayı orucunun kazasına niyet edebilir. Sonradan Ramazan olduğu anlaşılırsa Ramazan orucu unvanıyla hesaplanır ve o günün kazası gerekmez ve gün ortasında Ramazan ayı olduğu anlaşılırsa o an Ramazan orucuna niyet edilmelidir.

Ramazan Orucu Niyeti

Mesele 805: Orucun başlangıcı fecrin başı olduğu için niyet de o an sonrasına ertelenmemelidir ve fecrin doğuşundan önce oruca niyet edilmesi çok daha iyidir.

Mesele 806: Ramazan ayının her gecesi yarımın orucuna niyet edilebilir, ama gecenin ilk gününden ayın tüm gününe niyet edilmesi ve her gece niyetin yenilenmesi çok daha iyidir.

Mesele 807: Gecenin başında yarım için oruç tutulmaya niyet edilse ve sonra sabah ezanından sonra kalkılsa veya bir işle meşgul olmanın sıcaklığında sabahın olduğundan gaflet edilse ve sonra anlarsa, oruç sahihtir.

Mesele 808: Ramazan ayında Ramazan orucu dışında başka bir oruca niyet edilemez, ama Ramazan ayı orucunu tutamayan ve yolculukta müstehap oruç tutmaya nezir eden yolcunun Ramazan ayındaki orucu sahihtir.[\[1\]](#)

Mesele 809: Ramazan ayı gecesinde fecrin doğuşuna kadar bilerek oruca niyet etmezse, gün esnasında niyet etse bile orucu sahih değildir. Elbette o günün akşamına kadar orucu bozan şeylerden kaçınmalı ve Ramazan ayından sonra o günün orucu kaza edilmelidir.

Mesele 810: Unutularak veya bilgisizlik sebebiyle oruca niyet edilmezse ve ister öğle öncesi olsun ister öğle sonrası olsun gün içinde anlaşılırsa orucu bozan şeylerin yapılması durumunda oruca niyet edilemez. Ama orucu bozan şeyler yapılmamışsa öğleden sonra anlaşılması durumunda oruca niyet etmek sahihtir ve her iki durumda da akşama kadar orucu bozan şeylerden kaçınılmalıdır. Öğlede önce anlaşılırsa farz ihtiyat gereği oruca niyet edilmeli ve sonra da o günün orucu kaza edilmelidir.

[\[1\]](#) - Elbette Ramazan ayında nezir orucu Ramazan ayı orucu sayılmaz ve daha sonra tutamadığı orucu kaza edilmelidir.

Ramazan Ayı Dışında Oruca Niyet Etmek

Mesele 811: Ramazan ayı dışında insanın üzerinde belirli farz orucu tutması farzsa, örneğin belli bir gün oruç tutulmaya nezir edilmişse bilerek fecrin doğuşuna kadar niyet etmemesi durumunda orucu batıldır, ama unuttur ve öğleden önceye kadar hatırlanırsa oruca niyet edilebilir.

Mesele 812: Kefaret veya kaza gibi belirsiz farz bir oruç için öğle öncesine kadar (bilerek veya yanılarak) niyet edilmezse o zamana kadar orucu bozan şeyleri yapmamışsa niyet edebilir ve oruç sahihtir, ama öğle ve öğle sonrası oruç niyeti sahih değildir.

Mesele 813: Orucun bozulmasına sebep olan bir işin yapılmaması şartıyla müstehap orucuna günün her vaktinde niyet edilebilir.

Niyette Devamlılık

Mesele 814: Ramazan ayı orucu ve belirlenmiş nezir orucu gibi belirli farz orucunda fecrin doğuşundan akşama kadar niyetin devamlılığı farzdır. Dolayısıyla gün içinde oruç niyetinden dönülürse ve oruca devam etme kastı olmazsa oruç batıl olur ve tekrar oruca devam etmek için niyetin bir faydası yoktur. Elbette akşam ezanına kadar orucu bozan şeylerden sakınılması gerekir.

Mesele 815: Belirli bir farz orucu tutma sırasında oruca devam edip etmeme konusunda gün arasında tereddüt edilirse veya orucu bozan işlerden birini yapmaya karar verip de yapılmazsa, farz ihtiyat gereği oruç tamamlanmalı ve sonra kazası tutulmalıdır.

Mesele 816: Müstehap ve belli olmayan farz orucunda (ki farz oluşu belirlenmiş özel bir güne has değildir) orucun bozulmasına veya orucu bozan işlerden birisinin yapılmasına karar verilirse veya tereddüt edilirse orucu bozan şeylerden birisi yapılmamışsa öğle öncesine kadar belirli olmayan farz orucuna yeniden niyet edilebilir ve akşam öncesine kadar müstehap orucuna yeniden niyet edilebilir.

2. Orucu Bozan Şeylerden Kaçınmak

Mesele 817: Dokuz şey orucu bozar:

1. Yemek ve içmek;
2. Cinsel ilişki;
3. Meninin çıkmasına sebep olan bir işin yapılması (istimna);
4. Sabah ezanına kadar cünüp veya hayız ve lohusa halinde kalmak;
5. Sıvı şeylerle tenkiye yapmak;
6. Kusmak;
7. Allah'a, Peygambere (s.a.a) ve İmamlara (a.s) yalan isnatta bulunmak (farz ihtiyat gereği);
8. Boğaza yoğun toz kaçırmak (farz ihtiyat gereği);
9. Başın tamamını suya sokmak-daldırmak (farz ihtiyat gereği).

1. Yemek ve İçmek

Mesele 818: Oruçlu kasten ve bilerek bir şey yer veya içerse orucu batıl olur; ister normal yiyecek ve içecekler olsun ister kâğıt, bez vb. yiyecek dışı şeyler olsun ister küçük su damlaları veya ekme kırıntısı gibi az veya çok olsun.

Mesele 819: İster farz oruç olsun ister müstehap olsun oruçlu yanılarak bir şey yer veya içerse orucu bozulmaz.

Mesele 820: Oruçlu diş arasında kalan yiyeceği bilerek yutarsa orucu batıl olur, ama diş arasında yiyecek olduğunu bilmezse veya yutma işi bilerek ve dikkate alınarak olmazsa orucu batıl olmaz.

Mesele 821: Tükürük yutmak orucu bozamaz.

Mesele 822: Baş ve göğüs salgısının ağız boşluğuna inmeden önce yutulması orucu bozamaz, ama ağız boşluğuna inerse farz ihtiyat gereği yutulmamalıdır.

Mesele 823: Farz ihtiyat gereği oruçlu güçlendirici iğneleri ve damara enjekte edilen iğneleri ve keza her türlü serumları kullanmaktan kaçınmalıdır. Ama antibiyotik veya ağrı kesici veya uyuşturma amaçlı gibi güçlendirici olmayan iğnelerin enjekte edilmesi ve keza yaraların ve cerahatlerin üzerine konulan ilaçların sakınca yoktur.

Mesele 824: Farz ihtiyat gereği oruçlu her türlü tütün dumanından ve burun veya dilaltından cezp edilen (emilen) uyuşturucudan sakınmalıdır.

Mesele 825: İlaç ve benzeri şeylerin kullanılması hastalığın tedavisi için zorunlu olması durumunda sakıncası yoktur, ama oruç bozulur ve kazasının tutulması gerekir.

Mesele 826: Dilaltı ilaçlarından yararlanılması esnasında ilaç tükürükle karışırsa dışa atılması durumunda oruç sahihtir.

Mesele 827: Yemek yeme esnasında sabah olduğu anlaşılırsa lokma dışarı çıkarılmalıdır ve bilerek yutulursa oruç batıldır.

Mesele 828: Ağızdan kan gelmesi orucu bozamaz, ama kanın boğaza ulaşmasının engellenmesi farzdır.

Mesele 829: Diş eti ve diş kanı tükürükle yok olursa temiz olduğuna hükmedilir ve bunun yutulması orucu bozamaz. Keza tükürükte kanın varlığında şüphe edilirse yutulursa sakıncası yoktur ve oruç sahihtir.

Mesele 830: Çocuğa vermek için yemek çiğnemek, yemeğin tadına bakmak ve genellikle boğaza kaçmayan benzeri şeyler, yanlışlıkla ve istemeksizin boğaza kaçsa ve yutulsa dahi orucu bozamaz. Ama önceden boğaza kaçacağı bilirse yutulması durumunda orucu bozar.

Mesele 831: İnsan zayıflığından dolayı orucu bozamaz, ama zayıflık genellikle tahammül edilemeyecek ölçüde olursa oruç bozulabilir ve sonra kazası tutulmalıdır.

2. Cinsel İlişkide Bulunmak

Mesele 832: Cinsel ilişkide bulunmak, her ne kadar meni dışarı çıkmasa da, orucu bozar.

Mesele 833: Oruçlu olduğunu unutup cinsel ilişkide bulunan kimsenin orucu bozulmaz, ama hatırladığı an hemen ilişkiyi bırakmalıdır, bırakmaması durumunda orucu batıl olur.

3. İstimna

Mesele 834: Oruçlu kimse bilerek menisinin çıkacağı bir iş yaparsa orucu bozulur.

Mesele 835: Oruçlu meni çıkması kastıyla bir şey yaparsa meninin çıkmaması durumunda farz ihtiyat gereği orucunu tamamlamalı ve sonra kazasını tutmalıdır.

Mesele 836: Oruçlu kimseden uykuda ve uyanırken istemsiz olarak meni çıkarsa orucu bozulmaz.

Mesele 837: Oruçluymken ihtilam olmak orucu bozmaz ve oruçlu kimse uyuduğu zaman ihtilam olacağını bilirse uyuyabilir.

Mesele 838: Oruçlu meni geleceği zaman uykudan uyanırsa meninin gelmesinin önlenmesi farz değildir.

Mesele 839: Oruçlu kimse Ramazan ayında ve oruç tuttuğu diğer günlerde uykusunda cünüp olursa uyandıktan sonra hemen gusül alması farz değildir.

4. Sabah Ezanına Kadar cenabet, Hayız ve Lohusa Haliyle Kalmak

Mesele 840: Bir kimse Ramazan ayı gecesinde cünüp olursa sabah ezanından önce (fecrin doğuşu) gusül almalıdır ve bilerek o zamana kadar gusül almazsa orucu batıldır. Elbette akşama kadar orucu bozan işlerden sakınması gerekir.

Mesele 841: Ramazan ayı gecesi cünüp olan ve kasit olmaksızın sabah ezanına kadar gusül almayan kimse, örneğin uykusunda cünüp olup sabah ezanına kadar uyumaya devam ederse orucu sahihtir.

Mesele 842: Kaza orucu tutmak isteyen kimse bilerek sabah ezanına kadar cenabet guslü almazsa orucu batıldır ve yanlışlıkla gusül almazsa ihtiyat gereği orucu batıldır.

Mesele 843: Ramazan ayı gecesinde cünüp olan ve uyuduğu zaman sabah ezanından önce uyanacağını bilen kimse uyandıktan sonra gusül almak istemezse veya tereddüt ederek uyur ve kalkmazsa orucu batıldır.

Mesele 844: Uyanırken cünüp olan veya ihtilam olduktan sonra uyanan ve sabah ezanından önce gusül için kalkmayacağını bilerek uyuyan kimsenin gusül almadan önce uyuması caiz değildir ve uyur ve ezandan önce gusül almazsa orucu batıldır. Ama sabah ezanından önce uyanacağı ihtimalini verir ve gusül almaya da karar verir, ancak uyanamazsa orucu sahihtir. Ne var ki uyandıktan sonra tekrar uyur ve sabaha kadar kalkmazsa o günün orucunu kaza etmelidir.

Mesele 845: Ramazan ayında cenabet guslünü unutan ve cünüp halde sabahlayan kimsenin o günkü orucu sahihtir, ama bu unutkanlık birkaç gün devam ederse unutkanlık günlerindeki orucunu kaza etmelidir. Elbette her halükarda namazları batıldır.

Mesele 846: Cünüp olarak kalmanın orucu bozup bozmayacağından şüphe eden ve cünüp halde oruç tutan kimsenin orucu farz ihtiyat gereği batıldır^[1] ve kazasını tutmalıdır. Ama cünüp halde orucun bozulmayacağına yakini olur ve bu yakîn üzere oruç tutarsa, orucun kazasında ihtiyatın gözetilmesi daha iyi olsa da, orucu sahihtir.

Mesele 847: Ramazan ayı gecesinde gusül almakla sorumlu olan kimse vaktin darlığı veya suyun zararlı olması ve benzeri sebeplerden dolayı gusül almazsa fecrin doğmasından önce gusül yerine geçen teyemmüm etmelidir.

Mesele 848: Ramazan ayı gecesinde gusül ve teyemmüm için vakti olmayan kimse kendini cünüp ederse orucu batıldır ve üzerine kaza ve kasti kefarete farz olur. Sadece teyemmüm için vakti olur da kendini cünüp yaparsa ve fecrin doğmasından önce teyemmüm ederse orucu sahihtir.

Mesele 849: Vazifesi teyemmüm olan kimse Ramazan ayı gecelerinde cünüp olduktan sonra teyemmüm alacak kadar yeterli zamanı olması şartıyla kendini cünüp yapabilir.

Mesele 850: Hayız veya lohusalık kanından temizlenen kadın fecrin doğmasına kadar gusül almalıdır ve bilerek gusül almazsa orucu batıldır.

Mesele 851: Kadın oruçlu halde aylık periyoda duçar olursa veya doğum yaparsa orucu batıl olur.

Mesele 852: Kadın sabah ezanından sonra aylık periyodundan veya lohusalıktan temizlenirse o gün oruç tutamaz.

Mesele 853: Kadın hayız veya lohusalık guslünü unuttur ve sonra hatırlarsa ister Ramazan ayı orucu olsun ister bunun dışında tutulan oruç olsun bu sürede tuttuğu oruçlar sahihtir.

[1] - Farz ihtiyat gereği orucun batıl olduğu yerlerde orucun tutulması ve kazasının da yerine getirilmesi gerekir.

5. Tenkiye Yapmak

Mesele 854: Çaresizlikten öfürü veya tedavi için olsa dahi sıvı şeyle tenkiye yapmak orucu bozar, ama katı fitilden istifade etmenin sakıncası yoktur ve orucu bozmaz.

6. Kusmak

Mesele 855: Hastalık ve benzeri sebeplerden dolayı zorunlu olursa dahi bilerek kusmak orucu bozar, ama yanlışlıkla veya elinde olmaksızın olursa oruç bozulmaz.

Mesele 856: Geğirme esnasında oruçlunun ağzına bir şey gelirse onu tükürmelidir, ama istemsiz olarak yutulursa oruç sahihtir.

7. Allah'a, Peygamberlere (a.s) ve Masum İmamlara (a.s) Yalan İstinatta Bulunmak

Mesele 857: Allah'a, peygamberlere (a.s) ve Masum İmamlara (a.s) yalan isnatta bulunmak, her ne kadar sonradan yalan istinatta bulunduğu için tövbe etse de farz ihtiyat gereği orucu bozar.

Mesele 858: İnsanın kitaplarda gelen yalan rivayetleri yalan olduğunu bilmeksizin nakletmesinin sakıncası yoktur, ama müstehap ihtiyat gereği bu rivayetler kitaba nispet verilerek nakledilmelidir.

Mesele 859: Bir kimse doğruluğuna inanarak bir sözü Allah Teâlâ'dan veya peygamberden veya Masum İmamlardan (a.s) naklelse ve sonra yalan olduğunu anlarsa orucu batıl olmaz.

Mesele 860: Oruçlu kimse Allah Teâlâ'ya ve Peygamber Ekrem'e (s.a.a) yalan isnadında bulunmanın orucu bozduğunu bilir ve yalan olduğunu bildiği şeyi onlara nispet verirse ve sonra doğru olduğunu anlarsa ihtiyat gereği orucunu tamamlamalı sonra kazasını da yerine getirmelidir.

Mesele 861: Bir kimseye: "Peygamber (s.a.a) böyle bir konu buyurmuş mudur?" diye sorulsa ve o bilerek gerçeğin aksine cevap verirse ihtiyat gereği orucu batıl olur.

8. Boğaza Yoğun Toz Ulaştırmak

Mesele 862: Farz ihtiyat gereği oruçlu yerin süpürülmesinden oluşan toz ve keza sigara ve diğer tütün ürünlerinin dumanı gibi yoğun ve ağır tozu yutmamalıdır ve böyle yaparsa ihtiyat gereği orucu batıldır.⁷

Mesele 863: Oruçlunun içinde ilaç bulunan spreyi nefes darlığı için kullanmasında bir sakınca yoktur ve orucun bozulmasına sebep olmaz.

Mesele 864: Boğaza ulaşılmaksızın ağza ve buruna giren toz ve duman orucu bozamaz.

Mesele 865: Rüzgâr sebebiyle yoğun ve ağır bir toz yükselse ve fert, oruçlu olduğunu bilip dikkate almayarak toz boğazına ulaşırsa farz ihtiyat gereği orucu bozulur.

Mesele 866: Oruçlu olduğunu unutan ve toz ve benzeri şeyler boğazına ulaşan kimsenin orucu bozulmaz. Keza elinde olmaksızın ve istemeksizin boğazına toz ulaşan kimsenin orucu sahihtir.

9. Başı Suyu Daldırmak

Mesele 867: Oruçlu başının tamamını suya sokarsa (daldırırsa) farz ihtiyat gereği orucu batıldır ve o günün orucunu kaza etmelidir.

Mesele 868: Önceki meselenin hükmünde başı suya daldırma esnasında bedenin de suda olması veya sadece başın suya sokulması arasında fark yoktur.

Mesele 869: Başın yarısı suya sokulup çıkarılsa ve sonra diğer yarısı sokulsa oruç batıl olmaz.

Mesele 870: Bilerek başın tamamını suya sokan, ama saçlarının bir miktarı dışarda kalan kimsenin farz ihtiyat gereği orucu batıl olur.

Mesele 871: Başının tamamının suya girip girmediğinden şek eden kimsenin orucu sahihtir.

Mesele 872: Oruçlu elinde olmaksızın ve istemeksizin suya düşer de başının tamamını su kaplarsa veya zorla başını suya sokarlarsa orucu bozulmaz, ama hemen başını sudan çıkarmalıdır. Keza oruçlu olduğunu unutup başını suya sokarsa orucu batıl olmaz, ama hatırladığı an hemen başını sudan çıkarmalıdır.

Mesele 873: Başa su dökmek veya düşün altında durmak orucu bozamaz.

Orucu Bozan Hükümlerin Bazıları

Mesele 874: Söylenilen işlerin (yemek, içmek ve ...) vesilesiyle orucun batıl olması bilerek ve isteyerek yapılması durumundadır, ama ayağın kayıp suya dalması veya unutarak yemek yenilmesi veya zorla boğaza bir şey dökülmesi gibi isteyerek olmazsa oruç bozulmaz.

Mesele 875: Oruçlu yanılarak orucu bozan işlerden birisini yaparsa ve sonra orucunun bozulduğu düşüncesiyle bilerek tekrarlırsa orucu bozulur.

Mesele 876: Oruçluyu orucu bozan işlerden birisini yapması için zorlarsa, örneğin: “Yemek yemezsen canına veya malına zarar vereceğiz” derlerse ve o da zararın önünü almak için yerse orucu bozulur.

Mesele 877: Oruçlu orucu bozan işlerden birisini yapıp yapmadığından şüphe ederse, örneğin ağızına kaçan suyu yutup yutmadığından şük ederse orucu sahihtir.

Oruçlu İçin Mekruh Olan Şeyler

Mesele 878: Orucun mekruhlarından bazıları şunlardan ibarettir:

1. Zaafa sebep olan her türlü iş (kan vermek ve banyo yapmak gibi);
2. Güzel kokulu bitkiyi koklamak (güzel koku kullanmak mekruh değildir);
3. Giydiği elbiseyi ıslatmak;
4. Islak çubukla dişleri misvaklamak;
5. Diş çekmek ve ağızdan kan gelmesine sebep olacak her şey;
6. Yemeğin tadına bakmak ve benzeri şeyler;
7. Boğaza ulaşmaması durumunda buruna ilaç dökmek;
8. Koku ve tadının boğaza ulaşmaması durumunda göze ilaç dökmek ve sürme çekmek;
9. Kadının suda oturması;
10. İnsanın eşine dokunması, onunla şakalaşması ve şehvetin uyanmasına sebep olan her türlü iş;
11. Çokça ağzı çalkalamak oruçlu için mekruhtur.

Farz Kaza ve Kefareti Gerektiren Durumlar

Mesele 879: Ramazan ayında orucu bozan işler^[1] bilerek, isteyerek ve şer'i özür olmaksızın yapılırsa orucun bozulmasına ve kazasının yerine getirilmesine ek olarak, ister kefareti olduğunu bilsin ister bilmesin, kasti kefarete de insana farz olur.

Mesele 880: Şer'i hükümden haberdar olmama sebebiyle oruçlu, orucu bozan bir iş yaparsa, örneğin ilaç kullanmanın tıpkı diğer yiyecekler gibi orucu bozduğunu bilmez ve Ramazan ayı gününde ilaç kullanırsa orucu bozulur ve kazasını yerine getirmelidir, ama kefarete farz değildir.

Mesele 881: Oruçlu haram olduğunu bildiği, ama orucu bozduğunu bilmediği bir işi yaparsa kazasının yanında farz ihtiyat gereği kefarete de vermelidir.

Mesele 882: Oruçlunun içinden bir şey ağzına gelirse onu yutmamalıdır ve bilerek yutarsa kaza ve kefarete farz olur.

Mesele 883: Bir kimse belirli günde oruç tutmayı nezir ederse ve o gün bilerek oruç tutmazsa veya orucunu bozarsa kefarete vermelidir.^[2]

Mesele 884: Ramazan ayında sözüne itimat edilmeyen bir kimsenin: "Akşam oldu" demesiyle oruç açılırsa ve sonra akşamın olmadığı anlaşılırsa kaza ve kefarete farz olur.

Mesele 885: Bilerek orucunu bozan kimse o gün yolculuğa çıkarsa üzerinden kefarete düşmez.

Mesele 886: Cinsel ilişkide her iki tarafın orucu bozulur ve her ikisine kaza ve kefarete farz olur.

[1] - Gusül almaksızın cünüp kimsenin uyuması dışında ki bunun açıklaması yapıldı.

[2] - Nezir kefareti şundan ibarettir: On fakirin doyurulması veya giydirilmesi ve gücün yetmemesi durumunda üç gün oruç tutulması.

Bilerek Orucu Bozmanın Kefareti

Mesele 887: Mübarek Ramazan ayında bilerek orucu bozmanın kefareti mukaddes İslam şeriatında üç şeyden biridir:

1. Bir köle azat etmek;
2. İki ay oruç tutmak;
3. Altmış fakiri doyurmak.

Bu dönemde azat edilecek kölenin olmaması hasebiyle mükellefin diğer iki şeyden birisini yapması gerekir.

Mesele 888: İki ay Ramazan ayı kefaret orucunu tutmak isteyen kimse bir ayın tamamını ve öbür aydan en az bir günü peşe tutmalıdır; ama geride kalan diğer günlerin peşe olmamasında herhangi bir sakınca yoktur.

Mesele 889: Peşe peşe oruç tutması gereken kimse oruç arasında özürlü olmaksızın bir gün oruç tutmazsa veya bunların arasında örneğin Kurban Bayramı gibi oruç tutulması haram olan bir güne denk gelirse veya nezir ettiği farz bir orucu tutacağı bir güne rastlarsa, oruç tuttuğu günler hesap edilmez ve tekrar baştan oruç tutmalıdır.

Mesele 890: Altmış gün oruç tutmak isteyen kimse iki ay arasında örneğin hastalık veya hayız gibi bir özür sebebiyle oruç tutamazsa özürlü kalktıktan sonra geride kalan oruçlarını tutabilir ve baştan başlaması lazım değildir.

Mesele 891: Altmış fakire yemek verilmesi şu iki şekilde yapılabilir:

1. Hazır yemekle onları doyurabilir.
2. Her bir fakire 750 gr (bir mûd) buğday, un, ekmek, pirinç veya diğer yiyecek maddeleri verilebilir.

Mesele 892: Fakir kendisi ve ailesinin yıllık ihtiyaçlarını karşılamayan kimsedir.

Mesele 893: Üç şeyden birisini yerine getirmede özgür olan kimse bunların hiçbirisine gücü yetmiyorsa gücü yettiği oranda fakire yiyecek vermelidir ve ihtiyat gereği bağışlanma dilemelidir. Fakire hiçbir şekilde yemek verme gücü yoksa bağışlanma dilemesi yeterlidir, yani kalben ve diliyle: “Estağfirullah (Allah’tan bağışlanma diliyorum)” demelidir.

Mesele 894: Oruç tutmaya ve fakire yiyecek vermeye gücü olmaması sebebiyle vazifesi bağışlanma dilemek olan kimse sonraları oruç tutabilirse veya fakire yiyecek verebilirse müstehap ihtiyat gereği böyle yapmalıdır.

Mesele 895: Bilerek kefarete düşen kimse altmış fakire yemek vermek isterse (önceki meselede açıklandığı gibi) altmış fakire ulaşabiliyorsa iki veya ikiden fazla kişinin sehmini bir kişiye veremez, bilakis altmış kişinin tamamının her birine bir kişilik yemek sehmi vermelidir. Elbette aile fertlerinin payına düşeni onlar için kullanması üzere fakire bırakılabilir ve fakirlikte çocuk, büyük veya kadın ve erkek arasında fark yoktur.

Mesele 896: Oruçlu kimse bir günde birden fazla orucu bozacak iş yapmışsa sadece üzerine bir kefaret farzdır, elbette cinsel ilişki veya istimna ile orucunu bozarsa farz ihtiyat gereği cinsel birleşme sayısınca veya istimna sayısınca kefaret vermelidir.

Mesele 897: Oruçlu kimse Ramazan ayı orucunu haram cinsel ilişkiyle veya haram yiyecek ve haram içecek bozarsa, her ne kadar müstehap ihtiyat gereği her üç kefarete (köle azat etme, altmış gün oruç tutma ve altmış fakiri doyurma) amel edilse de, üç kefareten birisi yeterlidir.

Mesele 898: Üzerine kefaretin farz olduğu kimsenin kefarecini hemen yerine getirmesi gerekmez, ama farzın edası umursamazlık sayılacak ölçüde ertelenmemelidir.

Mesele 899: Bir kimse birkaç yıl geçmesine rağmen farz kefarecini yerine getirmezse kefarecine bir şey eklenmez.

Mesele 900: Oruç kazası ve kefarecinin yerine getirilmesinde sıralama yoktur ve her biri bir diğercinin önüne geçirilebilir.

Sadece Kaza Orucunun Farz Olduğu Yerler

Mesele 901: Ramazan orucuna niyet etmeyen veya riya için oruç tutan veya oruç tutmamaya niyet edip orucu bozan şeylerden herhangi birini yapmayan kimseye o günün kazası farzdır, ama kefarete farz değildir.

Mesele 902: Ramazan ayı gecesinde cünüp olan ve 844. maddede açıklandığı gibi, sabah ezanına kadar ikinci uykusundan uyanmayan kimse için sadece orucun kazası farzdır. Elbette akşama kadar orucu bozan şeylerden kaçınmalıdır.

Mesele 903: Ramazan ayında cenabet guslünü unutup cenabet haliyle birkaç gün oruç tutan kimseye sadece cenabet haliyle tuttuğu oruçlarını kaza etmesi farzdır.

Mesele 904: Ramazan ayı seherinde fecrin doğmasına yakîn edilmediği sürece orucun bozulmasına sebep olan işlerin yapılmasında bir sakınca yoktur.

Mesele 905: Ramazan ayı seherinde sabah olup olmadığını araştırmaksızın orucu bozan bir iş yapan ve sonra sabah olduğunu anlayan kimse o günün kazasını tutmalıdır, ama sabah olmadığını araştırıp bilir de orucu bozan şeylerden birini yaparsa ve sonra sabah olduğunu anlarsa o günün orucunun kazası farz değildir.

Mesele 906: Ramazan ayı gününde akşam olduğuna yakîn edilmediği sürece iftar yapılamaz.

Mesele 907: Ramazan ayı gününde havanın karanlık olması sebebiyle akşamın olduğuna yakîn eden veya sözü şer'i açıdan hüccet olan birisinin akşam olduğunu söylemesiyle iftar eden kimse sonra akşam olmadığını anlarsa o günün orucunun kazasını yerine getirmelidir.

Mesele 908: Göküzünün bulutlu olması etkisiyle akşam olduğu ihtimali vererek iftar eden ve sonradan akşam olmadığını anlayan kimseye o günün orucunun kazası farz değildir.

Mesele 909: Herhangi bir sebeple orucu bozmak caiz veya farz olursa, örneğin orucu bozan bir şeye zorlanırsa veya boğulmakta olan birini kurtarmak için kendini suya atarsa, bu durumda, kefarete ona farz değildir, ancak o günün kazasını tutmalıdır.

Mesele 910: Oruçlu abdest alırken (bir miktar suyla ağzın çalkalanması müstehaptır) suyun boğazına kaçmayacağına güvenerek ağzını çalkalar ve istemeden su boğazına kaçarsa bu abdestin farz namazı için olması durumunda orucu sahihtir. Ama abdest farz namazı için olmazsa veya örneğin serinlemek için ağzını çalkalamak isterse ve benzeri gibi ve su istemeksizin boğazına kaçarsa farz ihtiyat gereği o günün kazasını tutmalıdır.

Mesele 911: Oruçlu ağzın çalkalanmasıyla suyun kendiliğinden veya unutulmuş boğaza kaçacağını bilirse ağzını çalkalamamalıdır.

Kaza Orucu Hükümleri

Mesele 912: Bir veya daha fazla gün baygın ve koma halinde olup farz orucu tutmayan kimse tutamadığı orucu kaza etmesi gerekmez.

Mesele 913: Sarhoşluk sebebiyle orucu elden veren kimse, oruca niyet etmeyen kimse gibi, her ne kadar günün tamamında yiyip içmese bile orucu sahih değildir ve kazası farzdır.

Mesele 914: Oruca niyet eden ve sonra sarhoş olan ve günün tamamı veya bir kısmını sarhoşlukla geçiren kimse, özellikle aklın gitmesine sebep olan şiddetli sarhoşluk durumunda farz ihtiyat gereği o günün orucunu kaza etmelidir.

Mesele 915: Önceki iki meselede mest edici madde söz konusu kimse için haram olsun veya hastalık veya konudan habersizlik sebebiyle [\[1\]](#) haram olmasın fark etmez.

Mesele 916: Aylık periyodu veya doğum sebebiyle oruç tutmayan kadın Ramazan ayından sonra kaza etmelidir.

Mesele 917: Bir kimse hastalık veya aylık periyod veya doğum kanaması etkisiyle (lohusa) oruç tutmazsa ve Ramazan ayı bitmeden ölse onun yerine tutamadığı oruçların kaza edilmesine gerek yoktur.

Mesele 918: Bir özür nedeniyle Ramazan ayının birkaç gününü oruç tutmayan ve kaç gün tutmadığını bilmeyen, örneğin Ramazan ayının yirmi beşinci gününü yolculuğa çıkmıştı da altı gün oruç tutamamıştı veya yirmi beşinci gününü yolculuğa çıkmıştı da beş gün oruç tutamamıştı gibi özrünün ne zaman başladığını bilmeyen kimse az miktarı kaza edebilir. Ama özrünün ne zaman başladığını bilen, örneğin ayın beşinci günü yolculuğa çıktığını bilen, ancak onuncu gecemi döndü de beş gün oruç tutamadı veya on birinci gece mi döndü de altı gün oruç tutamadığını bilmeyen kimse bu durumda farz ihtiyat gereği fazla miktarı kaza etmelidir.

Mesele 919: Birkaç Ramazan ayından kaza orucu olan kimse kazanın hangisini tutarsa tutsun sahihtir, ama son Ramazan ayının kaza vakti darsa örneğin, son Ramazandan beş gün kazası varsa ve Ramazan ayına beş gün kalmışsa, bu durumda farz ihtiyat gereği son Ramazan için kaza etmelidir.

Mesele 920: Ramazan ayı orucunun kazasını tutan kimse kaza vakti dar değilse öğleden önce orucunu bozabilir, ama vakit darsa, yani gelecek Ramazan ayına kadar sadece kaza oruç sayıları kadar vakit varsa ihtiyat gereği orucunu öğleden önce bile bozmamalıdır.

Mesele 921: Ramazan ayı orucunu kaza eden kimse öğleden sonra bilerek orucunu bozarsa on fakire yemek vermeli ve buna gücü yoksa üç gün oruç tutmalıdır.

Mesele 922: Birkaç Ramazan ayının kaza orucu farzsa ve hangisinin kazasının önce tutulacağı belirlenmemişse ilk yılın kazası hesap edilir.

Mesele 923: Özür (hastalık, yolculuk gibi) nedeniyle orucunu tutamayan kimse, sonraki yılın Ramazan ayından önce özrü ortadan kalkarsa onları kaza etmelidir.

Mesele 924: Hastalık sebebiyle ramazan orucunu tutmayan kimse, hastalığı bir sonraki ramazan ayına kadar devam ederse, orucunun kazası ondan düşer ve her gün için fakire bir müd yiyecek vermelidir.

Mesele 925: Bir kimse, bir hastalık sebebiyle Ramazan ayında oruç tutmaz ve Ramazan ayından sonra hastalığı iyileşir de hemen başka bir özür ortaya çıkar ve sonraki Ramazan ayına kadar orucun kazasını tutamazsa o oruçların kazasını sonraki yıllarda tutmalıdır. Keza Ramazan ayında hastalık özrü dışında başka bir özrü olursa ve Ramazan ayından sonra özrü ortadan kalkarsa, ama sonraki Ramazan ayına kadar hastalık sebebiyle oruç tutamazsa o günlerin kazasını tutmalıdır.

Mesele 926: Yolculuk sebebiyle Ramazan ayı orucunu tutmayan kimse sonraki Ramazan ayına kadar yolculuk halinde olursa geçen Ramazanın kazası üzerinden kalkmaz ve sonra onun kazasını yerine getirmelidir ve müstehap ihtiyat gereği erteleme kefareti de vermelidir.

Mesele 927: Bir kimse bedensel zayıflık nedeniyle Ramazan ayında oruç tutamaz ve gelecek yılın Ramazan ayına kadar kaza etmezse, üzerinden kaza kalkmaz ve gücü yettiği her hangi bir zamanda kaza etmelidir. Keza birkaç yıl oruç tutmayan ve tövbe ederek telafi etmeye karar veren kimsenin tutmadığı oruçların tamamının kazasını tutması farzdır ve gücü yetmezse üzerinden kaza oruçları kalkmaz ve üzerinde tutmakla yükümlü olduğu bir vazife olarak kalır.

[1] - Yani içtiği sıvının şarap olduğunu bilmiyordu.

Erteleme Kefareti

Mesele 928: Öziir nedeniyle Ramazan ayında oruç tutmaz ve Ramazan'dan sonra öziirü kalkar da gelecek Ramazan ayı gelinceye kadar orucunun kazasını yerine getirmezse, kaza orucuna ek olarak her gün için fakire 750 gr yiyecek vermelidir.

Mesele 929: Ramazan ayı orucunu bilerek tutmayan ve kazasını da gelecek Ramazan ayına kadar öziirü olmaksızın yerine getirmeyen kimse kasten orucu bozmanın kaza ve kefareatine ek olarak (bir önceki meselede de açıkladığımız gibi), her gün için fakire erteleme kefareti de vermelidir.

Mesele 930: Erteleme kefareti bir müd yemektir, yani 750 gr buğday, un, ekme, pirinç veya fakire verilmesi gereken yiyecek maddeleri.

Mesele 931: Ramazan orucunun kazasını birkaç yıl erteleyen kimsenin kaza orucuna ek olarak bir müd yiyecek vermesi gerekir ve sonraki yıllardaki gecikmeden dolayı üzerine bir şey farz olmaz.

Mesele 932: Her gün bir müd yiyecek vermesi gereken kimse birkaç günün kefareti bir fakire verebilir.

Mesele 933: Gelecek Ramazan ayından önce kazanın farz olduğunun bilinmemesi varsayımı erteleme kefareti ortadan kaldırmaz.

Baba ve Annenin Kaza Orucu Hükümleri

Mesele 934: Baba ve farz ihtiyat gereği anne oruçlarını yolculuk dışında bir özür sebebiyle tutmamışlarsa ve kaza edebilecekleri halde kaza etmemişlerse vefat ettikten sonra büyük erkek çocuğunun onların orucunun kazasını tutması veya bu oruçların kazasının yerine getirilmesi için birini naip tutması farzdır. Ancak yolculuk nedeniyle tutulmayan oruçları, kaza etme fırsatı ve imkânı olmasa da büyük oğlunun kaza etmesi farzdır.

Mesele 935: Baba veya annenin bilerek tutmadıkları oruçları farz ihtiyat gereği büyük oğula (tutması) farzdır.

Yolcu Orucunun Hükümleri

Mesele 936: Ramazan ayında oruç tutmaktan kaçınmak için de olsa yolculuk yapmak caizdir, elbette yolculuk iyi veya gerekli bir iş için olması dışında yolculuğa çıkılmaması daha iyidir.

Mesele 937: Mübarek Ramazan ayında yolcu olan kimse oruç tutamaz ve oruç tutmak için bir yerde on gün kalmaya niyet etmesi de farz değildir.

Mesele 938: Ramazan ayında yolculuğa çıkan kimse, namazı seferi ise yolculukta oruç tutmamalıdır ve yolculukta namazlarını dört rekât kılıyorsa (bir yerde on gün kalmayı planlayan veya mesleği yolculuk olan kimse gibi) oruç tutması farzdır.

Mesele 939: Oruçlu öğleden sonra yolculuğa çıkarsa orucunu bozmamalıdır, ama öğleden önce yolculuğa çıkarsa önceki geceden yolculuğa çıkmaya niyet etmesi durumunda orucu batıldır. Ama gündüz yolculuğa çıkmaya niyet ederse farz ihtiyat gereği oruç tutmalı ve Ramazan ayından sonra tutmadığı orucu kaza etmelidir.

Mesele 940: Önceki geceden yolculuğa çıkmaya niyet eden ve öğleden önce yolculuğa çıkan kimse izin sınırına ulaşmadan önce orucunu bozamaz ve orucunu bozması durumunda ihtiyat gereği Ramazan ayı orucunu bilerek bozma kefareti farz olur. Elbette hükmü bilmiyorsa kefareti yoktur.

Mesele 941: Yolcu, öğle vaktinden önce vatanına veya on gün kalacağı bir yere ulaşırsa, orucu bozan bir şey yapmamışsa orucunu tutmalıdır ve orucu bozacak bir iş yapmışsa sonra kazasını tutmalıdır, ama öğleden sonra ulaşmışsa oruç tutamaz.

Mesele 942: Belirli bir günde, örneğin Recep ayının başında yolculukta olsa bile oruç tutmaya nezir eden kimse o gün yolculukta olursa orucunu o günde tutmalıdır ve on gün kalmaya niyet etmesi farz değildir.

Mesele 943: Belirli bir günde müstehap oruç tutmayı nezreden, ama nezrini yolculukta olsa bile gibi bir sınırlamayla sınırlandırmayan kimse yolculuğa çıkarsa o gün oruç tutamaz ve bir yerde on gün kalma niyeti de gerekli değildir, ama sonra orucunu kaza etmelidir.

Mesele 944: Dört mekânda (Mekke, Medine, Hüseyin'in (a.s) haremi ve Kufe mescidi) seçim hükmü oruçluyu kapsamaz. Dolayısıyla yolcu bu mekânlarda namazlarını seferi veya tam kılabilir, ama Ramazan ayı orucunu tutamaz.

Mesele 945: Yolculukta müstehap oruç caiz değildir.

Mesele 946: Yolcu Medine-i Münevvere' de on gün kalmaya niyet etmeksizin hacetinin yerine getirilmesi için üç gün müstehap oruç tutabilir.

Mesele 947: Günah için çıkılan yolculukta namaz tamdır ve ister Ramazan orucu gibi farz olsun ister müstehap olsun oruç sahihtir (oruç tutulur).

Mesele 948: Günah yolculuğunda öğleden önce günah niyetinden dönülürse ve mubah bir iş için yolculuğa devam edilirse kat edilecek mesafe birleşik şer'i mesafe (gidiş dönüş) olsa dahi namaz seferidir ve oruç bozulmalıdır.

Mesele 949: Günah yolculuğunda öğleden sonra günah niyetinden dönülürse oruç sahihtir. Her ne kadar müstehap ihtiyat gereği orucu tamamlaması ve sonradan kazasını tutmalıdır.

Oruç Vazifesinin Tersine Amal Eden Yolcu

Mesele 950: Oruç tutmaması gereken yolcu bilerek ve isteyerek görevinin aksine oruç tutarsa orucu batıldır, Ramazan ayında olursa kazasını tutması farzdır. Ama hükmün aslını^[1] bilmemesi sebebiyle olurda oruç tutarsa orucu sahihtir.

Mesele 951: Önceki meselenin varsayımında orucun hükmünün özelliklerini bilmemesi sebebiyle oruç tutarsa orucu batıldır, örneğin yolculukta oruç tutulmaması gerektiğini bilen, ama on gün kalmaya niyet eden kimse dört rekât namaz kılmadan önce niyetinden dönerse ikamet hükmü yoktur ve oruç tutmamalıdır.

Mesele 952: Yolcu konuyu bilmemesi sebebiyle oruç tutarsa, örneğin gerçekte şer'i mesafe ölçüsünce bir yere gitmeye niyet eden, ama şer'i mesafe ölçüsünü bilmeyen kimse oruç tutarsa orucu batıldır.

Mesele 953: Bir kimse yolcu olduğunu veya yolcunun orucunun batıl olduğunu unutur da yolculukta oruç tutarsa orucu batıldır.

[1] - Yani yolculukta orucun batıl olduğunu bilmiyorsa.

Orucun Farz Olmadığı Kimseler

Mesele 954: Doğumu yaklaşan hamile kadın orucun cenin veya kendisi için zararlı olacağından korkarsa oruç ona farz değildir ve birinci durumda (cenin için zararlı olması) her gün fakire fidye^[1] unvanında 750 gr yiyecek, yani buğday, arpa ve benzeri gibi yiyecek vermeli ve Ramazan ayından sonra orucun kazasını tutmalıdır. Kendisi için zararlı olduğu ikinci durumda tutmadığı oruçlarını kaza etmelidir ve ihtiyat gereği fidye de vermeli. Doğumu yaklaşmayan kadının fidye vermesi farz ihtiyat temeline dayanır.

Mesele 955: Çocuğunu emziren kadın (ister kendi çocuğu olsun ister ücretli veya ücretsiz sütanneliği yapmış olsun) sütünün azalması veya sütünün kurummasından korkması sebebiyle orucun çocuğa zararlı olmasından korkarsa oruç ona farz değildir ve her gün fidye vermeli ve sonra da kazasını tutmalıdır. Ama oruç kadının kendine zararlı olursa ihtiyat gereği fidye farzdır.

Mesele 956: Yukarıdaki iki meselede sonraki Ramazan ayına kadar oruç tutmazsa umursamazlık yapması durumunda kazaya ek olarak geciktirme kefareti de farz olur. Ama özür sebebiyle kaza tutmamışsa geciktirme kefareti gerekmez. Bu özür çocuğa zarar gelmesinden korkulması ise orucun kazasını istediği zaman tutabilir ve bu özür kadının kendine zarar gelmesinden korkması ise kaza düşer ve her gün için fidye vermeli.

Mesele 957: Kadının fidye veya kefareti vermesi, her ne kadar hamilelik veya süt emzirmeden dolayı oruç tutmamış olsa dahi, kendi üzerindedir ve kocasına farz değildir. Keza çocuğun kefareti veya fidyesi de babanın üzerine farz değildir. Elbette kadının kocası veya çocuğun babası kadın veya evlattan vekalet alarak onun adına fidye veya kefareti ödeyebilir.

Mesele 958: Oruç tutmanın meşakkatli olduğu yaşlı erkek ve yaşlı kadın için oruç farz değildir ve her gün fakire bir mûd (buğday, arpa, pirinç vb.) yiyecek vermeli. Ama kesinlikle oruç tutacak güçleri yoksa ihtiyat gereği fidye vermeli. Her iki durumda da Ramazan ayından sonra oruç tutabilirlerse müstehap ihtiyat gereği oruçlarının kazasını tutmalıdırlar.

Mesele 959: Hastalığından dolayı çok susayan ve susuzluğa tahammül edemeyen veya susuzluğun meşakkatine dayanamayan kimse için oruç farz değildir. Elbette ikinci durumda (meşakkat) her gün için fakire bir mûd yiyecek vermeli ve birinci durumda farz ihtiyat gereği fidye de vermeli ve Ramazan ayından sonra oruç tutabilirse müstehap ihtiyat gereği oruçlarının kazasını tutmalıdır.

Mesele 960: Fidyenin miktarı ertelenen kefareti miktarı gibidir, yani fakire 750 gr buğday, un, pirinç ve diğer yiyecek maddelerinin verilmesidir.

[1] - Bir özür sebebiyle yapılmayan bir ibadetin telafisi için belirli bir miktarın ödenmesi.

Ayın İlk Gününü İspatlama Yolu

Mesele 961: Ayın başı beş yolla ispatlanır:

1. Yükümlü şahsın aracılığıyla ayın görülmesi;
2. İki adil kişinin şahitliği, eğer çok sayıda kimse hilalin görüldüğünü inkâr etmez ve o iki adil kimsede yanlışlık ihtimalini güçlendirmese;
3. İlim veya itminana sebep olan şöhret;
4. Önceki aydan otuz günün geçmesi;
5. Şer'i hâkimin hükmü.

Mesele 962: İkinci vakti hilalin görülmesi kameri ayın doğduğunu ispatlar ve ayın görülmesi sonrasındaki gece ayın ilk gecesini hesap edilir.

Mesele 963: Ayın görülmesi için çıplak gözle veya bir araçla görülmesi arasında fark yoktur. Dolayısıyla ay çıplak gözle görülürse ayın ilk gününe hükmedilir. Gözlük veya dürbün veya teleskopla da görülürse ayın ilk günü ispatlanır. Ama görüntünün aslının bilinmediği bilgisayarda yansıma yoluyla hilalin görüntüsünü göreyek ayın ilk gününün ispatlanması sorunludur.

Mesele 964: Ayın sırf küçüklüğü veya aşağıda olması, büyüklüğü veya yüksekte olması, genişliği veya inceliği ve benzeri şeyler, ayın birinci veya ikinci gecesinin ispatlanması için şer'i delil değildir, ama yükümlü kimse bu doğrultuda bir ilme ulaşırsa bu alanda kendi ilmince amel edebilir.

Mesele 965: Ayın ilk günü takvimlerle ve astronomların bilimsel hesaplarıyla ispatlanmaz, ancak onların sözleri yakın oluşturuyorsa durum farklıdır.

Mesele 966: Bir şehirde ayın ilk günü ispatlanırsa onunla ufuk birliği olan diğer şehirler için kâfidir. Ufuk birliğinden ayı görme ve görmeme ihtimali yönünden eşit olan yerler kastedilir.

Mesele 967: Ayın görülmesine hükmetmediği sürece sırf onun nezdinde ayın görülmesinin sabit olması, ayın ispatına itminanın oluşması dışında, başkalarının ona uyması için yeterli değildir.

Mesele 968: Şer'i hâkim yarın ayın ilk günü olduğuna hükmederse ve bu hüküm ülkenin tamamını kapsarsa onun hükmü şer'i olarak o ülkenin şehirleri için muteber ve geçerlidir.

Mesele 969: Gayri İslami ve zalim veya facir bir hükümet tarafından ayın görülmesinin bildirilmesi, sorumlu kimse için ayın ilk günü olduğunda yakîn ve itminan oluşturursa yeterlidir.

Mesele 970: Bir şehirde ay görülmezse, ama radyo ve televizyon ayın görüldüğünü bildirirse onların haberi ayın görüldüğünün sabit olmasında yakîn ve itminana sebep olursa yeterlidir ve araştırılmasına gerek yoktur.

Mesele 971: Ramazan ayının ilk günü sabit olmazsa oruç farz değildir, ama sonra ayın ilk günü olduğu sabit olursa o günün kaza orucu tutulmalıdır.

Mesele 972: Şevval ayının ilki, komşu şehirlerin ufuklarında bile hilâli görmekle veya iki adil kişinin şahitliğiyle veya hükümdarın hükmüyle sabit olmazsa, o gün oruç tutmak gerekir.

Mesele 973: Ramazan ayının sonu mu yoksa Şevval'ın başı mı olduğundan şüphe edilirse oruç tutulmalıdır, ama gün esnasında Şevval'ın ilki olduğu sabit olursa, akşama yakın olursa bile iftar edilmelidir (oruç bozulmalıdır).

Orucun Kısımları

Mesele 974: Oruç dört kısımdır: Farz, haram, müstehap ve mekruh.

Mesele 975: Farz oruçlar şunlardan ibarettir:

1. Mübarek Ramazan ayı orucu;
2. Kaza orucu;
3. Kefaret orucu;
4. İtikâfın üçüncü günü orucu
5. Temettu haccında kurban yerine tutulan oruç;[\[1\]](#)
6. Nezir, ahit ve yemin aracılığıyla farz olan müstehap oruç;[\[2\]](#)
7. Babanın ve farz ihtiyat gereği annenin kaza oruçlarının büyük erkek çocuğuna farz olan oruç.

Mesele 976: Haram oruçların bazıları şunlardan ibarettir:

1. Ramazan Bayramı orucu;
2. Kurban Bayramı orucu;
3. Şaban ayının ilki mi yoksa Ramazan ayının biri mi olduğunu bilmeyen kimsenin Ramazan ayı niyetiyle tuttuğu oruç;
4. Kocasının hakkının eda edilmemesi durumunda kadının tuttuğu müstehap oruç;
5. Orucun kendisine zararlı olduğu kimsenin tuttuğu oruç;
6. İstisna edilenler dışında yolcunun orucu.

Mesele 977: Yılın tüm günlerinde oruç (haram ve mekruh oruçlar dışında) tutulması müstehaptır, ama bazı günlerin orucunun müstehap olduğu tekit edilmiştir ki bunlar şunlardan ibarettir:

1. Her ayın ilk ve son Perşembe günü ve her ayın ikinci on gününün ilk Çarşamba günü orucu;
2. Her ayın on üçü, on dördü ve on beşinci gününün orucu (Eyyamü'l-Bîyz);
3. Recep ve Şaban ayı orucu (tamamında veya bazı günlerinde bir gün bile olsa);
4. Peygamber Ekrem'in (s.a.a) doğum gününde (Rebiyülevvelin 17'si);
5. Meb'as Bayramı günü (Receb'in 208'zi);
6. Gadir-i Hum Bayramı günü(Zilhiccenin 18'zi);

7. Dehvu'l-Arz günü (Zilkadenin 25'si).

Mesele 978: Mekruh oruçlar şunlardan ibarettir:

1. Ev sahibinin izni veya yasaklaması olmaksızın misafirin tuttuğu müstehap oruç;
2. Arefe amellerine engel olacak zayıflığa sebebiyet vermesi durumunda Arefe günü tutulan oruç.

[1] - Hacı hacda kurban kesecek gücü yoksa ve borç alamıyorsa bunun yerine on gün oruç tutmalıdır ki bunun üç gününü hac seferinde ve yedi gününü vatanında tutmalıdır.

[2] - Müstehap oruç farz oruca dönüşmemiştir, gerçekte nezre ve... amel edilmesi sebebiyle farz olmuştur.

Son: Orucun ve Mubarek Ramazan Ayının Adabı

Mesele 979: Müstehap orucu tutan kimsenin orucunu sonuna kadar sürdürmesi farz değildir ve istediği zaman orucunu bozabilir, daha ötesi mümin birisi yemeğe davet ederse şer'i olarak onun davetinin kabul edilmesi ve orucun bozulması beğenilmiştir.

Mesele 980: Oruçlunun akşam namazını, orucunu açmadan önce kılması müstehaptır, ama birileri onu bekliyorsa veya kendisi kalp huzuruyla namaz kılamayacak kadar aç ise önce iftar etmesi daha iyidir, ancak imkân dâhilinde namazını fazilet vaktinde kılmalıdır.

Mesele 981: Ramazan ayının adap ve saygınlığına riayet etmek için, her ne kadar oruçlu olmasalar bile şu şahısların orucu bozan şeylerden kaçınmaları müstehaptır:

1. Yolculukta orucu bozan işlerden birini yapan ve vatanına veya on gün kalmak istediği yere öğleden önce ulaşan yolcu;
2. Öğleden sonra vatanına veya on gün kalacağı yere ulaşan yolcu;
3. Orucu bozan işlerden birisini yapmış ve öğleden önce iyileşmiş hasta;
4. Öğleden sonra iyileşmiş hasta;
5. Aylık periyod günleri arasında temizlenen veya doğum kanından temizlenen kadın;
6. Ramazan ayı gününde Müslüman olan kâfir;
7. Ramazan ayı gününde buluğa eren çocuk.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İTİKÂF

Günlük hayat ve birçok maddi meşguliyet bazen insana kendini ve Allah'ı unutturur. Bu arada “kendiyle buluşma” ve “nefis muhasebesi” mecalinin alt yapılarını oluşturan fırsatlar son derece değerlidir. “İtikâf”, insanın birkaç gün art ardına ibadet ve duayla meşgul olması, kendisiyle baş başa kalması ve dünyevi bağlardan kurtularak ruhun sefasına ve kendini saflaştırıp temizlemesine sebep olan fırsatlardan birisidir.

Mesele 982: İtikâf, insanın Allah Teâlâ'ya ibadet ve kulluk niyetiyle camide kalması ve oradan çıkmamasıdır.

Mesele 983: İtikâfın aslı müstehaptır, ama nezir, ahit, yemin veya yerine getirmekle ücretlendirilme gibi bazı durumlarda farz^[1] olur.

Mesele 984: Oruç tutulmasının doğru olduğu her zaman itikâf da sahihtir, ama itikâfın en iyi zamanı Ramazan ayı, özellikle Ramazan ayının son on günleridir.

[1] - Gerçekte farz olan nezir, ahit, yemin ve ücretlendirme ameli olup müstehap itikâf farza dönüşmez.

İtikâfın Şartları

Mesele 985: İtikâfın doğru olmasının yedi şartı vardır:

1. Akl;
2. Niyet;
3. Oruç;
4. Tek bir camide olmak;
5. En azı art ardına üç gün olması;
6. Camide olmanın devamlılığı;
7. İtikâf için izinli olmak.

Mesele 986: Bulğ itikâfın doğruluk şartı değildir. Dolayısıyla mümeyyiz çocuk itikâfa girebilir.

1. Akıl

Mesele 987: İtikâfa giren kimsenin akıllı olması gerekir. Dolayısıyla delinin, mestin ve benzeri kimsenin itikâfı doğru değildir.

2. Niyet

Mesele 988: İtikâf da bütün ibadetler gibi Allah'a yaklaşma niyetiyle olmalıdır, yani insanın camide kalması sadece Allah Teâlâ'ya yaklaşmak ve her türlü riya ve gösterişten uzaklaşmak için olmalıdır.

Mesele 989: İtikâfın ilk günün fecrinin doğmasıyla başlaması hasebiyle niyetin de o andan itibaren yapılması ve ertelenmemesi gerekir. Ama ilk gecenin başından veya ortasında başlaması da caizdir ve üçüncü günün akşamına kadar itikâf niyetini sürdürülmelidir.

Mesele 990: İtikâfa girecek şahsın niyet esnasında, itikâfta kendisi için bir özür öne çıkarsa itikâfını bozacağı ve her ne kadar itikâfın üçüncü günü olsa dahi camiden dışarı çıkacağı şartını koşması caizdir.

3. Oruç

Mesele 991: Oruçsuz itikâf doğru olmaz, ama itikâf için oruç tutmak şart değildir, bilakis (farz veya müstehap ve itikâfa giren için veya başkasının adına itikâf eden için) itikâf dışı bir oruç yeterlidir.

Mesele 992: Hasta ve yolcu gibi oruç tutamayan kimsenin itikâfa girmesi doğru değildir.

Mesele 993: İtikâf kararı olan yolcu on gün ikamet kastı olursa veya yolculukta oruç tutmayı nezretmişse yolculukta itikâfa girebilir, ama ikamet kastı yoksa veya yolculukta oruç tutmayı nezretmemişse yolculukta orucu doğru değildir ve orucun doğru olmamasıyla itikâfı da doğru değildir.

4. Bir Camide Olmak

Mesele 994: Dört camilerin birinde (Mescidü'l-Haram, Mescidü'n-Nebi, Kufe Mescidi ve Basra Mescidi) itikâfa girmenin fazileti çoktur, ama büyük ve merkezi camilerin tamamında itikâfa girilebilir. Cemaat namazı kılınan ve cemaat imamı adil olan büyük camilerin dışındaki camilerde de kabul olma ümidiyle itikâfa girilmesi doğrudur.

5. Art Ardına En Az Üç Gün

Mesele 995: İtikâf art ardına üç günden az olmamalıdır ve ikinci günü itikâfın bırakılması caizdir, ama iki gün kalındığında üçüncü gün kalınması farz olur. Üç günden fazla kalınmasının (bir gün veya bir gece) sakıncası yoktur ve belirli bir günle sınırlı değildir, elbette ikinci günün sonrasında üçüncü günü tamamlaması farzdır.

Mesele 996: Üç gün itikâfın hesaplanması ilk günün fecrinin doğmasından üçüncü günün gün batımıdır, dolayısıyla ikinci ve üçüncü günün gecesi itikâfın cüzündendir ve camiden dışarı çıkılmamalıdır, ne var ki birinci ve dördüncü günün gecesi itikâfın cüzünden değildir.

6. Camide Olmanın Sürekliliği

Mesele 997: Bilerek ve isteyerek (zaruret dışı hallerde) camiden dışarı çıkılırsa, her ne kadar meselenin bilinmemesi sebebiyle olsa dahi, itikâf batıl olur.

Mesele 998: Unutkanlık veya zorla veya makul, örfi ve şer'i zorunlu işler için camiden dışarıya çıkılırsa farz olsun veya müstehap olsun ve dünyevi olsun veya uhrevi olsun itikâf batıl olmaz.

Mesele 999: Zorunluluktan dolayı camiden ıkılma mecburiyeti doğarsa oturmak veya gölge altında dinlenmek ve benzeri gibi gereksiz ertelemelerden kaçınılmalıdır ve zaruret miktarı dışında caminin dışına çıkılmamalıdır.

Mesele 1000: Zaruret hallerinde cami dışında olmak itikafı olmayı bozacak kadar olursa itikaf batıl olur.

7. İtikâf İçin İzinli Olmak

Mesele 1001: Çocuğun itikâfı baba-annenin eziyetine sebep olursa onlardan izin alınmalıdır ve daha ötesi onlara eziyet olmazsa bile müstehap ihtiyat gereği itikâfa girmek için izin alınmalıdır.

Mesele 1002: Kadının itikâfa girmesi kocasının hakkının zayı olmasına sebep olursa farz ihtiyat gereği kocasından izin alınmalıdır.

İtikâfın Haramları, Kazası ve Kefareti

Mesele 1003: İtikâfa giren kimse için aşağıdaki şu işler haramdır:

1. Haz almak için güzel koku ve güzel kokulu bitkilerin koklanması;
2. Cinsel ilişki ve haramlığı yanında itikâfın batıl olmasına sebep olan şehvetle dokunulması ve öpülmesi.
3. Farz ihtiyat gereği kendini tatmin etmek (istimna);
4. Alış veriş ve farz ihtiyat gereği kiralamak gibi her türlü alış veriş;
5. Dini ve dünyevi işlerde cidal ve tartışma (muhababa baskın çıkılması ve üstünlük gösterisinde bulunulması durumunda), ama cidal ve tartışma hakkın ortaya konması ve muhababın yanlışından döndürülmesi için olursa sakıncası yoktur.

Mesele 1004: İtikâfın haramları gündüze has değildir ve gece de bunlardan sakınılması gerekir.

Mesele 1005: İtikâfa giren kimse yeme ve içme için alış veriş yapmaya mecbur olurda vekil tutamazsa veya alış veriş yapmaksızın gerekli maddeleri temin edemezse alış verişin sakıncası yoktur.

Mesele 1006: Farz itikâf batıl olduğu zaman, belirlenmiş farz ise kazası yapılmalıdır ve belirlenmemiş farz ise yeniden yerine getirilmelidir.

Mesele 1007: Müstehap itikâf ikinci gündün sonra bozulursa kazası yapılmalıdır, ama birinci ve ikinci günde bozulursa kazası farz değildir.

Mesele 1008: İtikâfın kazası veya ikinci kez yapılması (önceki iki meselede geçti), itikâfı bırakmayı bir özrün ortaya çıkışına şart koşulmaması durumunda farz olur.

Mesele 1009: İtikâfı bozmanın kefareti Ramazan ayında bilerek orucu bozmanın kefareti gibidir, yani bir köle azat edilmesi veya 31 gününün art arda tutulması gereken iki ay oruç tutulması veya altmış fakire yiyecek verilmesi.

A

Adak (Nezir): Adak, dinen mükellef olmadığı halde, kişinin farz veya vacip türünden bir ibadeti yapacağına dair Allâh'a söz vermesi şeklinde tanımlanabilir. Adak, ferdin, arzu ettiğine kavuşmak, korktuğundan sakınmak hususunda Allâh'ın yardım ve desteğini sağlamak amacıyla, kendiliğinden bir takım dinî mükellefiyetler altına girmesi olarak yorumlanabilir. Serbest bırakmak, salıvermek; köle veya cariye hürriyetlerine kavuşturmak demektir.

Adalet: Büyük günah işlememek ve küçük günahları tekrar etmemek vesilesiyle oluşan içsel halet.

Adil: Adalet niteliğine sahip olan kimse, adaletle davranan kimse.

Ahit: Bir işin terk edilmesi için Özel lafızlarla gerçekleşen Allah ile kul arasındaki sözleşme.

A'lem (en bilgili müçtehit): Allah'ın hükümlerini belirli kaynaklardan anlayıp çıkarmada kendi zamanında yaşayan müçtehitlerin hepsinden daha üstün olan kimse.

Âyat Namazı: Deprem olduğu, ay ve güneşin tutulduğu vb. durumlarda kılınması gereken iki rekât namaz. Adet Hâli: Kadının her ay belirli günlerde özel nitelikli kan görme durumu.

B

Bâliğ: Buluş alametlerinden birisinin gerçekleşmesiyle şer'i tekliflerini yerine getirmekle yükümlü kimse.

Bedel: Bir ameli yapma imkânının olmaması sebebiyle onun yerine geçecek başka bir amelin yapılması, örneğin abdest alınması veya gusül yapılması imkânının olmaması sebebiyle teyemmüm edilmesi.

Batıl: Rükünlerini veya şartlarını büsbütün veya kısmen kendisinde toplamayan herhangi geçersiz bir ibadet ve muameledir. Bir özur bulunmaksızın abdestsiz kılınan namaz veya faiz üzere yapılan anlaşma gibi.

Bayram Namazı: Ramazan ve Kurban Bayramı günü özel bir şekilde kılınan iki rekât namaz.

C

Cahil-i Kasır (Suçsuz Cahil): Ya kesinlikle kendi cehaletinin farkında olmayan veya farkında olsa da cehaletini gidereceği bir yolu olmayan kimse.

Cahil-i Mukassır (Suçlu Cahil): Kendi cehaletinin farkında olup onu giderme yollarını bilen ve bunu yapmaya da gücü yeten, ama aldırmaçlık eden veya vurdumduymazlık yapan kimse.

Cünüp: Kendisinden meni çıkan veya cinsel ilişkide bulunan kimse.

Cenabet: Cünüp olma hâli, insandan meni çıktıktan veya cinsel ilişkide bulunduktan sonraki hâl.

Cuma Namazı: Cuma günü öğlen vakti, öğlen namazı yerine, en az 5 kişiden oluşan ve sadece cemaatle kılınan iki rekât özel namaz.

Cüz: Bir şeyin aslı ile ilgili olan ve olmaması onun aslına zarar veren şey, o şeyin cüz'ü ve bir parçası sayılır. Dolayısıyla, rükû ve secde namazın asıyla ilintili olduğundan namazın bir cüz'ü sayılırlar.

E

Ecâr: Belli bir anlaşma üzere, yaptığı işin karşılığında ücret alan kimse.

F

Farz-ı Kifaye: Müslümanlardan bir kısmının yerine getirmesiyle başkalarının üzerinden kalkan farz bir amel.

Fetva: Müçtehidin muteber kaynaklardan elde ettiği şer'i hüküm.

Fecir: Sabaha karşı güneş doğmadan önce, ufukun doğusunda görülen aydınlık, tan yerinin ağarması.

Fecr-i Sadık: İkinci fecir, birinci fecirden sonra ufukta yatay şekilde görülen ağarma. Bununla sabah namazının vakti girmiş olur.

Fecr-i Kâzib: Birinci fecir, sabah ezanına yakın doğuda dikey şekilde görülen ağarma.

Fidye: Bir özür sebebiyle yerine getirilmeyen ibadetın telafi edilmesi için kanun koyucunun verilmesi üzere belirlediği malın bir miktarı.

Fakir: Muhtaç, ihtiyacı olan; kendisinin ve ailesinin yıllık ihtiyacına sahip olmayan kimse.

Farz: Yapılması din yönünden kesin şekilde gerekli olan herhangi bir görev. Farzların yapılmasında büyük sevaplar vardır. Özürsüz olarak yapılmamaları, Allah'ın azabını gerektirir.

Farz Gusül: Yapılması gerekli olan gusül. Farz gusüller şunlardır: 1) Cenabet guslü. 2) Hayız guslü. 3) Nifas guslü. 4) İstihaze guslü. 5) Ölüye dokunma guslü. 6) Cenaze guslü. 7) Nezretme, yemin etme vb. sebeple farz olan gusül.

Farz İhtiyat: Fetva açıklanmaksızın ihtiyatın beyan edilmesidir. Mükellefin bu ihtiyata amel etmesi veya o konuda daha bilgili bir müçtehidı taklit etmesi gerekir.

Fitre: Fıtır sadakası; Ramazan Bayramı dolayısıyla fakirlere verilmesi veya zekâtın masraf edilecek yerlerinde harcanması gereken yaklaşık 3 kilogram buğday, arpa, pirinç veya mısır gibi yiyecek maddesi ya da onlardan birinin tutarı miktarındaki nakit para.

G

Gece Namazı: Gece yarısından sonra ikişer rekât olarak kılınan sekiz rekât namaz.

Güneşin Zevali: Şer'i öğle vakti (güneşin tam tepede yer alması) ve öğle namazının farz olduğu zaman.

Gusül: Bedenin bütününe özel bir şekilde kurbet (Allah'a yaklaşma) kastı ile yıkanması. Buna boy abdesti ve "taharet-i kübra" (büyük temizlik) da denir. Böyle bir temizliği gerektiren hâl, cünüplüktür. Ayrıca kadınların hayız ve nifas kanlarının sona ermesi ve diğer bir takım durumlardır.

Günlük Nafiler: Günlük müstehap namazlar.

Günlük Namazlar: Her gece-gündüz kılınması farz olan toplam 17 rekât namaz.

H

Hayız Kadın: Âdet gören kadın.

İ

İftar: Orucu bozmak.

İftitah Tekbiri: Namaza girmek kastıyla söylenen "Allah-u Ekber". Bu tekbire "Tekbiretü'l-İhram" da denir.

İhtilâm: İnsandan uykuda meni çıkması.

İhtiyat Namazı: Günlük namazların rekâtlarında şüpheye düşüldüğü zaman şüpheyle ilgili hükümlere göre namaz

tamamlandıktan sonra, şüpheye düşülen rekâtları telafi etmek için bazen bir bazen de iki rekât olarak suresiz kılınan namazdır.

İkamet Kastı: Yolcunun, on gün bir yerde kalmaya karar vermesi.

İstihaze: Kadınların gördüğü üç çeşit kandan birinin ismidir. Bu rahimden değil de bir damardan gelip tenasül organı yolu ile akan kokusuz bir kandır. Bu durumda olan bir kadına müstehaze denir.

İstimmâ: Mastürbasyon; kendi kendine cinsî tatmin; meni çıkmasına sebep olacak bir işi yapmak, elle meni çıkmasına sebep olmak gibi.

İhtiyat: Mükellefin gerçek vazifesine yakîn veya itminan oluşturacak şekilde amal etmesi.

K

Kâfir: Allah'ı, tevhidi veya Peygamber Ekrem'in (s.a.a) nübüvvetini inkar eden kimse. Masumlara küfreden ve nübüvvetin inkârıyla sonuçlanması durumunda dinin gerekliliklerini inkâr eden kimse

Kefaret: İnsanın mürtekip olduğu hatasını telafi etmesi veya bazı günahların cezalandırılması unvanıyla kanun koyucunun kararlaştırdığı iş.

Kaza Etmek: Namaz ve oruç gibi vaktinde yerine getirilmeyen bir ameli vakti dışında yerine getirmek.

Kıraat: Sözlükte okumak anlamına gelir. Fıkıh ilminde ise, günlük namazlarda Fatıha ve bir kâmil sureyi okumaya denir.

Kıyam: Ayakta durmak; namazda ayakta durmak

Kunut: Namazın ikinci rekâtında kıraatten sonra ellerin iç kısmını yüzün karşısında tutarak zikir ve dua okumak.

Kurban Bayramı: İki büyük İslâmî bayramdan biri olan Zilhicce ayının onuncu günü.

Küçük Hades: Abdesti bozan şeyler; idrar, gaita, yellenmek, uyumak, aklı gideren şeyler, istihaze ve gusül gerektirmeyen şeyler.

M

Me'mum: Cemaat namazında cemaat imamına uyan kimse

Mubah: Bu terim namazın şartları konusunda kullanılması durumunda namaz kılınan yerin gasp edilmemiş olmaması ve hükümler konusunda ise helal anlamını taşır.

Mekruh: Allah Teâlâ nezdinde matlup olmayan, ama Allah Teâlâ'nın haram etmediği iş.

Mukallit: Müçtehid taklit eden, onun sözlerine göre hareket eden.

Müçtehit: Muteber kaynaklardan şer'i hükmü elde etmede uzman kimse.

Muvâlât: Peş peşe yapmak; namazın bölümlerini ara vermeden peş peşe yerine getirmek.

Mûd: Yaklaşık 750 gram ağırlığında olan bir ölçü birimi.

Mükellef: Bulûğ çağına ermiş akıllı insan.

Mümeyyiz: İyi ve kötüyü anlayıp birbirinden ayırt edebilen çocuk.

Münferid: Namazı cemaatle değil tek başına kılmak.

Mürtet: İslâm dininden ayrılmış başka bir dine geçen; İslâm dinini terk eden; önce Müslüman olup Müslümanlıktan çıkarak Allah'ı ya da Peygamberi (s.a.a) veya Allah'ı ve Peygamberi inkâr etmek manasına gelen dinin zarurî (tartışma götürmez apaçık) hükümlerinden birini inkâr eden kimse. Mürtet şartlarına göre iki kısma ayrılır:

- 1) Millî Mürtet: Gayrimüslim anne-babadan doğan ve kâfir olduğunu bildirdikten sonra Müslüman olup, tekrar kâfir olan kimse.
- 2) Fitrî Mürtet: Müslüman babadan veya Müslüman anneden veyahut Müslüman baba ve anneden doğan ve daha sonra kâfir olan kimse.

Müstehap: Yapılması iyi ve sevabı olan, ama yapılmaması azabı gerektirmeyen iş.

Müstehap Gusül: Bazı günler ve geceler veya bazı ibadetler ve ziyaretler münasebetiyle yapılmasında sevap olan gusüller, cuma guslü, ziyaret guslü gibi.

Müstehap İhtiyat: Fetva eşliğinde ihtiyatın açıklanması. Bu ihtiyata amel edilmesi farz değil, müstehaptır.

N

Nafile: Müstehap namaz.

Namahrem: Şer'î bakımdan mahrem olmayan; evlenmeleri şer'en mümkün olan; bir erkeğin veya kadının şer'en bakması yasak ve haram olan kimse.

Necaset: İdrar, dışkı, meni, lâşe, kan vb. gibi pislik sayılan şeyler.

Necis: Temiz olmayan şey, pislîğe bulaşan şey.

Nezir: Adak, özel bir akit ile iyi bir işi yapmayı veya kötü bir işi yapmamayı kendine farz etmek.

Niyetten Dönme: Niyeti bir niyetten başka bir niyete çevirmek.

Nifas: Çocuğun doğumu arkasından kadınlardan gelen kan.

Farz İhtiyat: Fetva olmaksızın ihtiyatın açıklanması. Mükellef bu ihtiyata amel etmeli veya konu hakkında fetvası olan daha bilgili bir müçtehidin taklit etmelidir.

İtihaze: Kadının rahminden gelen üç kandan birisidir (diğer iki kısmı hayız kanı ve lohusa kanı olup bunların her birinin özel alameti vardır).

İstimna: Meni çıkarmak kastıyla insanın kendi kendine yaptığı eylem.

İftar: Orucu açmak.

İmsak: Orucu bozmaktan kaçınma.

T

Tâbi: Bir başka birisi için şoförlük yapan kimsenin örneğinde olduğu gibi bir kimsenin yolculuk yapma kastı olması beraberinde götürdüğü kimsedir.

Tezkiye: Bir takım şartlara amel edilmesiyle cüzlerin temizlenmesi veya hayvan etinin helal edilmesi.

Taklit: Müçtehidin fetvasına tabii olma.

Tekbiretü'l-İhram: Namaza başlama niyetiyle "Allahu ekber" söylemek.

Tenkiye: Büyük bağırsağa su veya her türlü sıvının akıtılmasına tenkiye denir ve genellikle bu işten bazı hastalıkların tedavi

edilmesi için tenkiyeden yararlanır.

C

Cahil-i Hükm: Şer'i hükmü bilmeyen kimse.

H

Hayız: Aylık periyodunda olan kadın.

Hakim-i Şer': Toplumun işlerinin üstlenilmesinde koşulların tamamını taşıyan fakih.

Hades: İdrar ve dışkı veya cenabet ve hayızlıkla oluşup abdest veya gusülle giderilen içsel temiz olmama hali.

Hadd-i Terahhus: Yol mesafesinin bir kısmı – bazı araştırmalar esasınca 1350 metreden sonra ulaşılan şehrin en son noktası ki hoparlör olmaksızın şehrin ezan sesi işitilir, şehrin evlerinin duvarları görünmez ve namaz seferi ve oruç batıldır.

Harec: Bir işin yapılmasında tahammül edilemeyecek ölçüde meşakkat ve zorluk.

R

Rekât: Namazın bölüklerinden her birine denir. Şöyle ki, bir namazda kıyam, rükû ve iki secdenin toplamı bir rekâttır. Bir namazda iki kıyam, iki rükû ve dört secde bulunursa, o namaz iki rekâtlı olur.

Ruhsat Haddi: İkamet yerinden, oranın ezanı duyulmayacak ve duvarı görülmeyecek uzaklıktaki mesafe ve ötesi.

Rükün: Bir şeyin temel direği, ibadetlerin temel ve aslımı teşkil eden şeyler; yapılmadığı takdirde ibadetin batıl olmasını gerektiren şeyler.

Rükû: Sözlükte eğilme demektir. Din deyiminde namazdaki okuyuştan sonra eğilerek baş ve sırtı düz bir şekle getirmektir.

S

Sehiv Secdesi: Namazda yanılarak yapılan yanlışlıklar için namazdan sonra yerine getirilen iki secde.

Sakıncalıdır (Sorunludur): Net bir hükmü olmayan konu.

Secde: Allah-u Teâlâ'nın azameti karşısında alnı, elin iç kısmını, diz kapaklarını ve ayak başparmaklarının ucunu yere koymak.

Seferî: Dört rekâtlı namazları yolculukta kısaltarak iki rekât kılması gereken kimse.

Seferî Namaz: Yolculukta iki rekât olarak kılınan günlük dört rekâtlı namazlar.

Ş

Şükür Secdesi: Namaz dışında Allah'a teşekkür etme kastıyla alnın secdeye konması.

Şek: İki tarafı eşit olan ve bir tarafı diğer bir tarafa tercih edilmeyen iki veya daha çok şey arasında şüphe edilmesi olup tarafların en iyisi "zan" ve en zayıfı "vehim" olarak adlandırılır.

Şâhis: Öğlen vaktini tayin etmek için yere dikilen ağaç ve benzeri şey.

Şef' Namazı: Sekiz rekât gece namazından sonra kılınan iki rekât müstehap namaz.

Şer'î Hâkim: İslâm hükümlerini icra makamında olan müçtehit veya onun naibi; başka bir deyişle, İslâmî ölçülere göre hükmü geçerli olan müçtehit veya naibi.

Şer'î Öğlen: Bazı yerlerde şâhısın gölgesinin yok olduğu, bazı yerlerde de şâhısın gölgesinin en az miktarına ulaştığı zaman şer'î öğlen ve öğlen ezamının vaktidir.

Şek Günü: Kameri ayın yirmi dokuzuncu günü ayın gün batımında havanın bulutlu olması veya başka bir sebepten dolayı görülmemesi veya ayın görülmesinde ihtilaf edilmesine şek günü denilir. Dolayısıyla Şaban ayının, Şaban'ın son günü ve Ramazan'ın ilk günü arasında olması durumunda Şaban'ın sonu hesap edilir ve o gün müstehap veya kaza orucuna niyet edilmesi caizdir. Ama o gün Ramazan ayı orucuna niyet edilmesi haramdır. Ramazan ayının sonu ve Şevval ayının birinci günü şek edilirse Ramazan ayının sonu hesap edilir ve oruç farzdır.

Şükür Secdesi: Allah-u Teâlâ'ya verdiği nimetler karşısında teşekkür etmek amacıyla alını yere koymak.

T

Taklit: Müçtehidin fetvalarına göre amel etmek.

Taharet: 1. Necasetten temizlenmek. 2. Abdest veya gusül veya teyemmümle gerçekleşen içsel manevi temizlenme.

Tilavet Secdesi: Belirli ayetler okunduğunda veya duyulduğunda, Allah'ın büyüklüğü ve azameti karşısında yerine getirilen secdeye denir. Farz olan tilavet secdesinde aşağıdaki ayetlerden birisinin işitilmesiyle hemen secdeye gidilmelidir:

21'rinci cüz, Secde Suresi, 15'şinci ayet

24'düncü cüz, Fussilet Suresi, 37'dinci ayet

27'dinci cüz, Necm Suresi, Son ayet

30'zuncu cüz, Alak Suresi, Son Ayet.

Ö

Örf: Halkın genelinin âdeti, geleneği ve göreneği.

Özür: Vazifenin yerine getirilmemesinde kabul edilebilir delil.

V

Vâris: Ölen kimsenin malına şer'an sahip olan kimse.

Vasî: Yetkili; ölünün kendisinden sonra vasiyetini yerine getirmesini için tayin ettiği kimse; vesâyeti yüklenen şahıs; ölünün yetki sahibi olduğu kimseler hakkında, ölü tarafından onların işlerine bakmak üzere yetkili kılınan kim-se; bir peygamberin tayin etmesi üzere ölümünden sonra onun yerine geçen kimse.

Vasiyet: İnsanın, ölümünden sonraki işler hakkında bulunduğu tavsiyeler. Örneğin, bazı işlerin kendisi için yapılmasını istemesi, malının bir kısmının birilerine verilmesini söylemesi ve evladı gibi yetki sahibi olduğu kimseler hakkında, birini vasî tayin etmesi.

Vatan: İnsanın, kendine ikamet ve yaşamak yeri olarak seçtiği yer.

Vatandan Dönme (Yüz Çevirme): Vatanda ikamet etmeyi sürekli terk etmeye karar vermek.

Vekâlet: Vekil olma; bir kimseyi, kendisi için bir işi yapmakla vazifelendirmek.

Vekil: Başkası için bir işi yapmakla görevli olan kimse.

Veli: Çocuğun bakımı ve idaresi üzerinde olan, hâl ve hareketlerinden sorumlu bulunan kimse; şer'en çocuğun, delinin ve sefih insanın yetkilisi ve yöneticisi olan kimse; baba, büyük baba ve şer'î hâkim gibi.

Vitir Namazı: 8 rekât gece namazı ve 2 rekât şef' namazından sonra kılınan bir rekâtlık namaz.

Z

Zeval: Güneşin gün ortasından batıya doğru eğilmesi.

Zarurî Konular: Müslümanların dinin bir parçası olarak kabul ettikleri tartışma götürmeyen hükümler, namaz ve orucun farz olması gibi.

Zekât: Bir takım şartlarla belirli yerlerde kullanılması gereken malların (buğday gibi) bir kısmı.

Zekat-ı Fitr: Yaklaşık üç kilo hububat veya üç kilo hububata denk gelen para olup Ramazan Bayramı akşamından bayram öğle vaktine kadar verilmesi farzdır.